

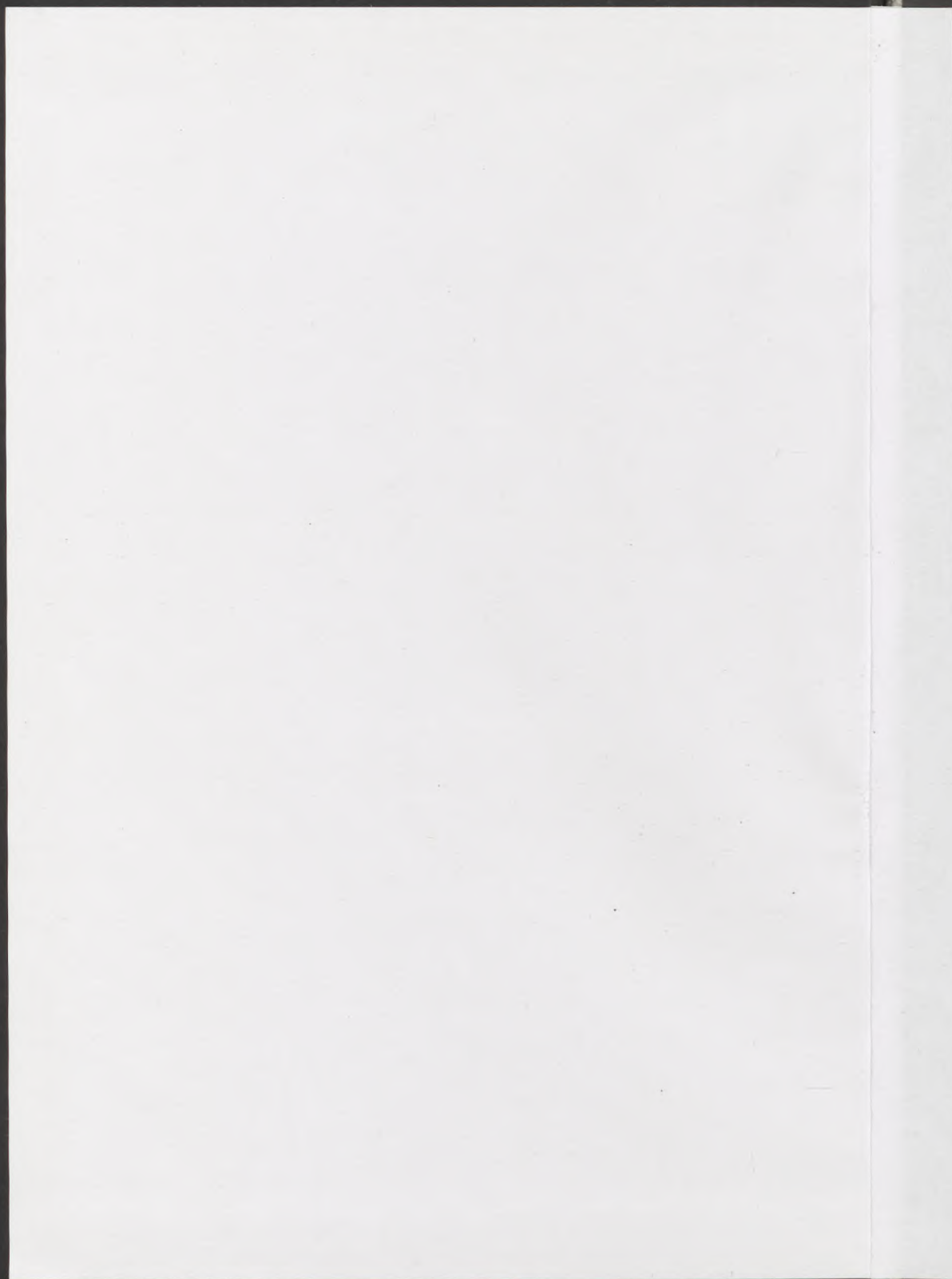
MC
189.794

Konczek József
Vogul szigorlat

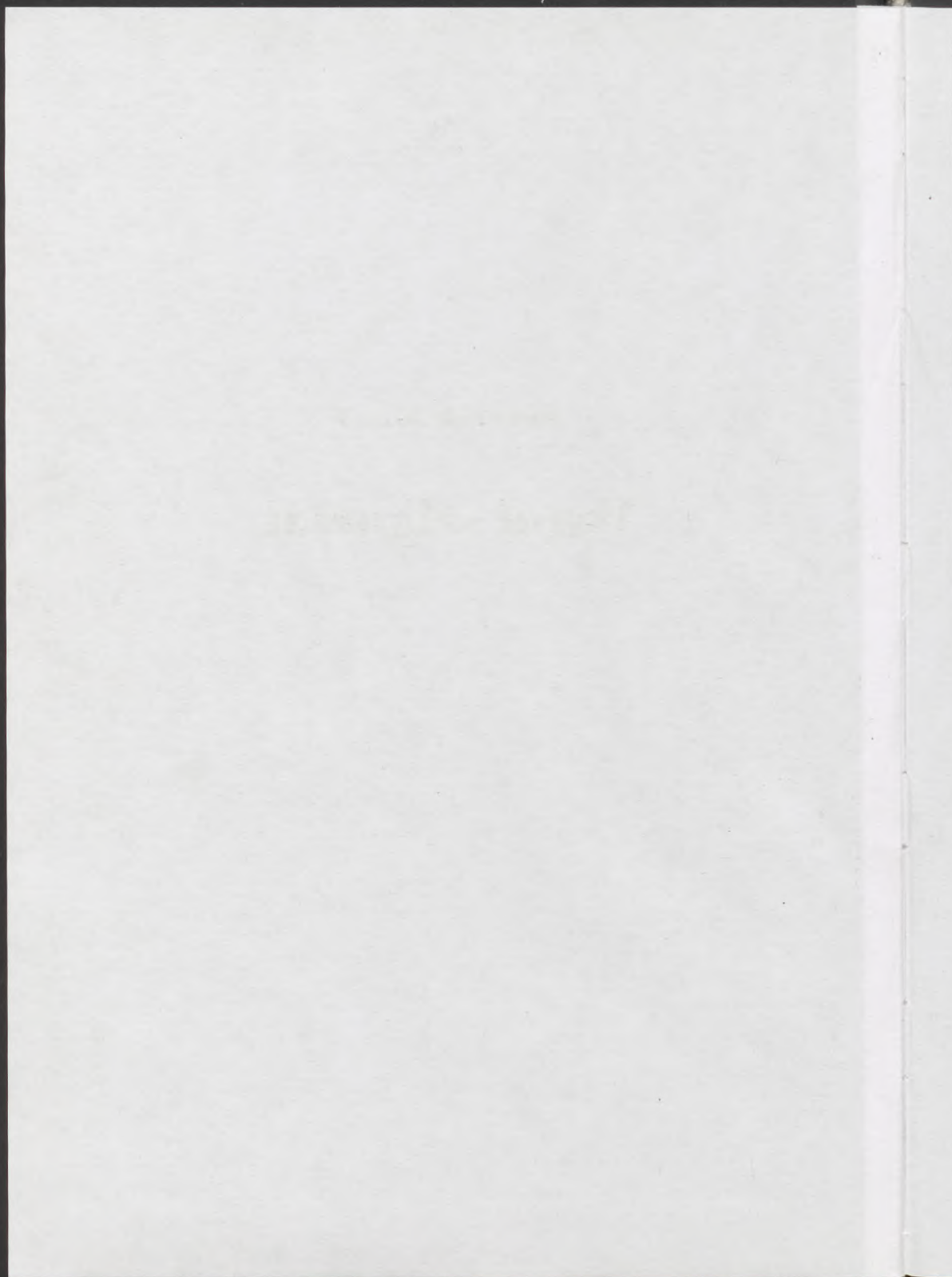

Konczek József

Vogul szigorlat

Konczek József

Vogul szigorlat

Napkút Kiadó
Budapest, 2011

A könyvet Bereznai Márta támogatta

MC 189.794

2012

© Konczek József, 2011

© Napkút Kiadó, 2011

Hazáim

Magyarnándor,
 ahol születtem,

Szokolya, ahol margarétát láttam,
Tiszalök,
 ahol a Tiszában fürödtem
 és ahol a napra ismertem a napvirágban.

Polgár, ahol első iskolámba jártam.
Tapolca, ahol meghalt apám.

Berkenye,
Nógrád –
 egyáltalán
 ezek a falunevek bennem –

Aztán
Vác,
Miskolc
 meg Budapest,
 ahol a szerelemnek
 hóíze volt és koromíze volt,

és

Szombathely,
 s még mennyi, ahol,
 ahol,
 ahol
a szó fényt nyit, vakablakot vakol.

(1972–2008)

A XXI. század költői

Petőfi Sándor születésnapjára

Én nem vagyok lángoszlop. Fáj a hátam.
Gyötrik bujkáló görcsös bánatok.
Magukra találnak bennük patakok, nyári mezők, gyerekek,
tűnődő vénék, békés állatok.
Nem tudok mást, mint eldalolni
saját fájdalmam s örömem.
Dadogni
meg hallgatni kell.

Van hát rám szüksége ennek a világnak?
Engem, akár a hangszert, félretesz.
Bár mindig azt kívántam
neki, hogy élj, ne éljenezz!

Magyar vagyok. Velem szólj –
hogy békét az anyaölből, hogy in utero pacem...
Békét ebben a százszor is bemocskolt
édes medencében!

Mit tehettem mást, mint megjegyeztem
e kor gonoszságát s még több kontár hibáját?
S hát elérkeztek
nagy idők. A magzat agyát is kivizsgálják.

Hej, regösök, hej szép szavúak, te költő nép,
gyermek évszázad apja vagyunk.
S én hallgatok, dadogok, üvöltök: nekem érjen meg felnőtté!
Ne... **pur es chomuv...**

A fa teremtmése

kitanulták	milyen	a fa
tehát	a fa:	tervezhető
ezután	már	soha
sosem	sosem	sosem
lesz	olyan	mint
volt	a fa	azelőtt
hanem	hanem	hanem
tervezett	tervezett	tervezett
fa	fa	fa
tetszik	nem tetszik	nem
lehet	ilyenként	létezik
ilyen	emilyen	olyan
fa	fa	lesz
de	én	mint
mondták	vagyok	amilyen
erővel	bennem	lenni
is	A FA	akar

Tavaszi emlék

Május volt és deszkát fűrészelték
a veteményeskert előtti gyepes udvaron,
Makrai bácsi pedig ott ült és cigarettázott a favágatón.

Tulipánillatban és fűrészporszagban,
és fejétől talpáig az arany napban.

Kék ing volt rajta, fuvarosgazda-cejgnadrág, félbe felhajtott kötény,
és Makrai bácsinak tetovált angyalok bólogattak a könyökén
belül a nagy verőér két oldalán,
ahol izmos alsó karján a tetovált magyar címer feküdt.

Azt tartották két oldalról a tetovált angyalok,

s hol ez, hol meg az bólogatott,
s még a szárnyuk csúcsát is mocorgatták.

...Makrai bácsi oldalról rám mosolyog,
én meg állok az angyalok előtt,

mozgatják a szárnyukat,
szinte már szóra nyitják a szájukat,

és Makrai bácsi mosolyog, cigarettázik
Szokolyán a tulipánillatban meg a fűrészporszagban,
ezüst fejétől bakancsáig az arany napban.

Füzér

Országom

Járom a Bakonyt.
Vágyom Zágont.
Raktam ki vagont.
Ez az országom.

Dübögd csak, dobogd.
Lábbal, szívvel.
Kezem fogod?
Sehová hívj el.

A hűség az emberhez szegődik...

A hűség az emberhez szegődik, mint a jószág,
enni meg inni kér. Néz hallgatagon.
És látszik a szemén, hogy hatalom
irányítja sorsát.

Isten beszél a meg nem szólalók tekintetéből.
Nagy-nagy csend kell, hogy meg lehessen hallani.
Ritmusa nincs. És nincsenek dallamvonalai,
csak zsigerekbe tépő

mindensége. Nem hang vagy fény vagy íz vagy értelem,
csak lélegzés, előrenézés, mely nem kutat
volt időt.

Mert ismeri. Mert végtelen.
Ismeri az utat,
a temetőt.

Teremtésre való

Egy fájó, nyitott kör veled bezárul,
s visszaszülöm magam, éljek újra.

Hordj ki aranyméhedben engem,
hadd legyek a magzatod.

Tudok ölni, de ne kelljen.

Nézd, önmagától terem itt
annyi-annyi halott,
nem látja múltja visszatükröző törvényeit,

van, hogy hadonászik, ódalog,
miközben eltelik
négy gyönyörű teremtésre való évszak.

A nyár határozott pillanata

Hatalmas nyár. Lombjain és dús árnyékain
tenyészik tágas virradat.
Az éjszaka nehéz, széjjeltördelt tömbökben itt maradt,
s még hűvös szárnyát sirály sem nyitja ki,

mondom, hogy így él együtt csend és szenvedély,
s mert ilyenkor a látvány alatt moccan az erő,
tetten érhető,
mi szólatatlan még, de mély.

Ilyenkor már egyszerű.
Tennivalóimhoz lélek is kerül.
Gondom csupán a részletek.

Mindenesetre gazdagon lobog a fű,
mielőtt még elvégeztetett.

Összetartozó hangok

1. Amit a lapszél határol (szabad írás)

Amit a lapszél határol,
Paginákra paginák.
Tudhattam a fűről-fáról,
S vad imákról vad imát,
Azt, amit a rím kívánhat,
És az érzék, a madár,
Naftalinszagú ciráda.
Telefelhős éghatár,
Amit a lapszél határol,
Bármivel is tölthető,
Ősszel alma hull a fáról,
Tavasszal a pléhtető,
Odavágta dúdoló szél,
S cuppant sarat, évszakot,
Nyugovóra éppen most tér,
S lassú, mint egy vén szabó,
Mégis jó a képzeletnek,
Nyitni, nyitni ágait,
Citromfák közt incelegve
Pedig oly kemény a gitt,
Amit rágva gömbölyödnek
Ünnepek és köznapok,
Égi felhők töpörödnek,
S néha villám is ragyog.

2. A hegyek hangja **(Automatikus írás Kanalas Éva Ojanna című hangképe** **hallgatásakor)**

Akarom hallani a mámor
Tartalékait és beszédborzalmait
A harangesípőjű táltos asszony szájából,
Aki sima tenyerével megérintgeti a test gerendaajtáját,
És éneke vitető hullámaihoz önként hozzábotlognak a néma ritmusok is,
Mert szörnyű űr-égboltot kattogat fel ujjaival
És percről percre felpedzi a déli kupolát,
Ahol menyétkeugatásokra figyelnek a fűben háborgó fácánok,
A forró sztyeppén, ahol kőszobrok állnak,
És zubogó vízfolyatokba merülő emlőslényarc fogadja a szabadság illatát,
A csobbanások hűvösét, a hegyek hangját.

Vogul szigorlatból

Menő felhő magas
vogul szigorlatból
délben hogy érkezem,
tárva az ajtó,
menő felhő magas
vogul szigorlatban
magamat én kitanultam?
Magamat a jóra?

Aki engem földbe aláz,
vogul szigorlatban
őtten én megmondom:
*„úgyis kitanullak,
villámaidat földbe viszem,
vizeimet velük tisztítom,
egescském arcocskáját napocskából
én kezemmel szeretgetem,
s aki engem segítget,
én aztat emelem,
magammal emelem,
vele én magamat.”*
Így teremtek
én magam a napocskákból
kezem alól kiserdült
élő életeket.

Először is...
éngem fájdító
aranynővéretem,
aki a hangszere titkát
előttem vajon titkolja?
Sűrögi-forogj, napocska,
menj hát tőlem, napocska!

Jöjj te...
kazár csikó,
mellemet harapdáló,
ánizslehető,
égnek a lábaidat
ugyan vajon hagyigállod?
Menj, menj, napocska,
sűrögj és forogj,
fekete nap,
tegyed a te dolgodat,
szolgájj vele.
Menő felhő magas
vogul szigorlatból...

jövök...
a margaréta-boglyas lányhoz
combközéből gátakat lépő,
elégítő...
a bajnok gátfutó szarvasünő...
űzött lányhoz, Erikához,
nevét kinek nyírott fejű,
sápadt katonagyerekek
énekelték menvén,
menvén a halálba,
de ő akkor még kislány volt,
és a katonák nem lettek.

S menjél te is sorsodra,
sorsodra, ha kívánczol,
sűrögj, forogj, napocska,
légy te is napocska!

Menő felhő magas
vogul szigorlatból
délben hogy érkezem,
dalolgatnak asszonyok,
lehajtják a fejüket,
amikor dolgoznak
az asszonyok,
így dolgoznak.
S menjetek és sűrögjetek,

s forogjatok, asszonyok,
asszonyok és asszonykák!
Menő felhő magas
vogul szigorlatból
jövök én és állok én
Világügyelőnek
tekintete elé,
tekintete alá.

Tekintsd én sorsomat,
nékem adatott
elmenni és megjönni,
vogul szigorlatból
vogul szigorlatba,
ahol mindig
vogul szigorlat van,
vogul a szigorlat,
lenni és lenni,

mondani mindent,
mi hogyan lehetett,
mi hogyan lehetne,
mi hogyan lenne jó,
hogyan legyünk,
hogyan, hogy ne legyünk,
Világügyelő,
Világügyelő!

Menő felhő magas
vogul szigorlatban
topa tölgy is kivirágzik,
tavasszal hajt ágat,
nyáron is hajt ágat,
ősszel is hajt ágat,
télen is hajt ágat.

Világügyelő,
idemondalak,
tégedet idemondalak,
ide.

Virágkosárvagina

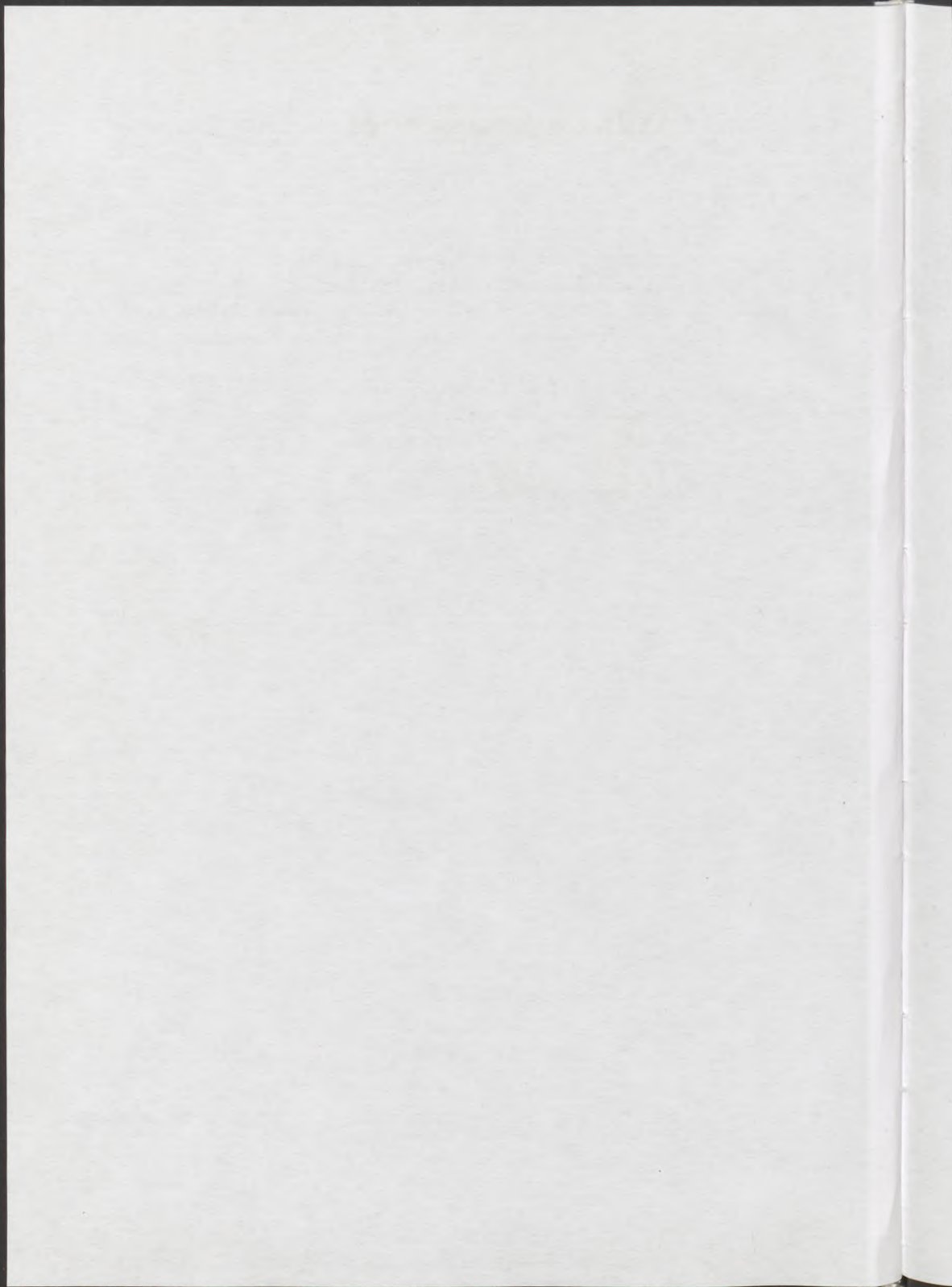
Virágkosárvagina

Áldás a kenyérért

(részlet)

...áldja meg Isten azt, aki jó kenyeret gyárt!
Mert ambrózia, nektár, sok más délszaki fűszer,
ánizs, borsfű, ménta meg drága levendula, s persze, kakukkfű
illata érhet föl azzal, ha ruganyos, foszlós, friss a kenyér...

...virgoncmód fordul, mosolyog rám,
s én apránként, szájjammal közelítem,
nyögdécselve, nyalintva, sőt csettintgetve,
de még dúdolok is neki, jöjj, hadd öleljelek,
csókolgassam a csücsköd...

Árnyék

„Zsenge kezű kis magzatkám,
zsenge lábú kis kedveském,
madár lelkét ha felemelnéd,
akkor neveznélek tégedet
igazán bálványkának,
igazán istenkének.”

Vogul gyűjtés

*Az ember utánozza a növényeket és az állatokat,
tavaszünnepen a zsongó termékenységet sóvárogja,
szabadon közösül a kezéhez ajánlkozó kíváncsú nővel,
mert így jó nekik és a növényeknek
és a meleg leheletű állatoknak.
Az ember nemcsak utánozza a növényeket
és az állatokat, hanem el is játssza nekik,
hogyan kell cselekedniük egymással...*

J. G. Frazer: Az aranyág

Jó, jó
beléd halnia
magamnak,
alvilági fejedelem
legifjabb lánya!
Az, az, amikor
amikor
nedves réseidbe
fogadod
magomat,
legifjabb leány,
te, sötét gyöngy,
sötét gyöngy.

Róheim Géza nyomán

Leszállnak heréim,
súlyosan húzódnak,
mint erős kis vasmagok,
húzódnak,
haj, regőrejtem,
vagyok én
egészen kisfiú,
s patyolat kis pöcsöm
átmelegszik,
kicsi tökeim
átmelegszenek,
rózsásan bozsognak,
mint sötétvörös
pünkösdi két rózsza,
illatosan
zsibonganak.
Kinyíló bimbóm,
kicsi bimbóm,
én pünkösdi bimbócskám,
feléd csusszanó,
forduló, jaj, éjem,
oldásom,
valóm,
éjem,
kéjem,
édes tárházam.

Betakartan,
titkosan
beléd csókolt
pünkösdi gyönyör,
érzéknek kiskapuja,
hamvas rózsza,
mag
a mélyben,
búza, búza –
menj el
tőle, rontás!
Leszel te
napölúnek vaskolyó,
olvadsz belé,

viszel engem,
bújsz föld alá,
édes tárházam,
forgó napnak
égi kereplő,
földi vaseke,
rejttem, rejttem,
magzatos varázsom,
én jó, jó halálom,
búza, búza,
búza.

Farkas, ne edd
meg a holdat,
súlyos borsószemek
lányos földbe hullnak.

Farkas nem eszi,
farkas nem eszi.

Ragya se ragyogj,
dal dalmahodj,
halma halmahodj.

Farkas nem eszi,
farkas nem eszi.

Holdban jár
selyem árpa,
fonódik sugár
homlokára.

Farkas nem eszi.

Holdban jár
illatos széna,
veszi Mihály
favillára.

Ottan táncol
Cicelle,

ezüsfényt lánkol
pici melle.
Farkas nem eszi,
farkas nem eszi.
Egymásba rezzenő
tíz ujjam, két kezem,
májusi mező
bokraival védekezem.
Kisebb fiammá lépjem át
életemet,
kezébe kis kapát,
kicsi lovat, szekeret,
kicsi anyát,
védekezést,
kicsiláb-futást,
kicsi nevetést.
Kisebb fiam,
ágamnak fia,
kezemhez rian,
nevető dalia,
nevetése jégrobaj,
tisztá patak,
hozzá hajas
füzek hajlanak,
hozzá édes -
anya hajol.

Farkas-fia,
lebukó papja
Fehérlófia
fényét nem harapja,
nem eszi, nem.
Május mezei
erőmmel védekezem
köröttem vicsorgó
rémeim ellen,
rossz vér, elcsorgó,
de ez nem.

Nem eszi, nem, nem!
Farkas nem eszi!

Gaia mondja

Rajz egy öreg naptárban

„Magamra húzlak nyögдösödve-lökve,
akaszd belém, szépen rombolj-temess,
ekéd ünnepét, húsvét, te a hús vétsége, üdve,
szántóvetőm légy, s évi mindenés.

A vászon, amit a nyakadban hordasz
szellőzi kettőtök dús testszagát.
Búzáat belőle réseimbe szórhatsz,
s majd szusszanok: súlyos diófa ágy.

Ki régi fóliáns megbarnult lapján
lépdelsz nyugodtan, széles karvetéssel.
Magvető vagy, erős vagy, nagy garral
árasz az életet, békén haladjál,
és töltsd be örök asszonyi éhségem,
vászon-lengeszárnyú földi angyal.”

Vasházacska

Anyám, nagyanyám,
édes én anyáim,
jöttek, jöttek rám
buxsi fiúk,
vasházban jöttek,
akkora házacskaiban,
mint egy nagy
konyhaszekrény,
fiókjai lógtak,
mint a farkas csöcse;
azon mászott, araszolt
fölémbe a vasházika,
benne ültek
buxsi fiúk,

vasházacskának
felső ablakán
kinéztek,
kukucskáltak
buxsi fiúk,
könyökükkel félrelökték
vasból való elefántnak,
szögletes elefántnak,
csömöszkélő elefántnak
egyenes vasfaszát,
akkor kibújtak,
onnan kinéztek,
jaj, magukat
föl-le huzigálták
vasból való vastorokon
gágogva gágogtak,
kígyónyakú böhönye-iszonyú dögök,
akkorák, akkorák,
mint egy vasgyár,
akkorák, akkorák,
mint egy utca,
akkorák, akkorák,
Makrai bácsi portája,
gyümölcskertje, szerűje,
akkorák, akkorák,
vasból való házak
körüljárnak.
Fénylő karácsonyfa
nekem világítja,
nekem felragyogja
a meghalást,
hogy én ne legyek,
ringanak fentről
iszonyú kisbabák,
hatosával, tucatjával,
hullanak,
megölnek,
nevetnek,
nevetnek
a buksi fiúk,
vasházika fiai,

na látod, na látod,
nem menekülhetsz,
szarvasfiú csodaszarvas,
menekülök, elfutok
vasházika elüle,
elfutok, elszaladok,
el, el,
akarlak csak nézni,
telihold, telihold,
farkas nem eszi,
farkas nem eszi,
búzáknak, borsóknak
szép ezüstarca,
foganó gyökérekék
holdfénnel foganók,
tiszták, tiszták,
mint a holdnak fénye,
benne sugárzik
Makrai bácsi,
szénásvillás Mihály,
a szép ezüstholdban,
haj,
regő rejtem,
én vagyok, én vagyok,
én vagyok ősi apám,
én vagyok,
én magam,
én voltam, én leszek,
szénásvillás Makrai bácsi is
én leszek.

Konc király árvája

Az én lakodalmamat
rég halottak járták,
az én halottaimat
lakodalmak járták,
földbe bétáncolják,
bétáncolom én is,
az én halott menyasszonyom
epémből kér enni,
de én őtet nem akarom,
főd alá kísérem,
más arcomat emelgetem,
mássá által leszen,
kiske, kiske, kiszőce,
Cibere kurvája,
jöjj bé, jöjj bé,
Konc királynak világa.
Konc királynak árvája.
Aranyszalat szakajték,
asszonyomat látom
bíborba', bársonyba',
gyöngyös koszorúba',
de a halott menyasszonyom
kukorítás rongya,
epe, epe, buborék
összevarázsolja,
de én őtet nem akarom,
de én őtet kiszőce,
savanygatom, cibakolom,
kiske, kiske, kiszőce,
Konc király, jöjj bé,

haj, regő rejtem,
menekülök magamba,
lábamat harapdálja
vicsor kutya megharap,
vasházikók lábamat
letapossák, harapdálják,

futhatok én, futhatok,
csodafiú-szarvas,
abból sarjadott
Könc királynak drágája,
aknák között széles réten
futhatok, futhatok,
csodafiú-szarvas,
kisze babát ellököm,
foszlott arcát eldobom,
föd alá, föld alá
ötet én táncolom,
de nem a drágáját,
mert őt nem táncolom,
az ő arca telihold,
édesfű és édeslevél,
édesbab és kukorica,
édes-édes gyermek,
aki abból foganik,
haj, regő rejtem,
vasházika nem bánthatja,
farkas ötet nem eszi,
farkas nem eszi,
vasláncalpú házacska
ötet nem zargathatja,
jár csak szépen,
holdfénnel világlik,
haj, regő rejtem,
regő rejtem.

Epitáfium

Vékony-pirosas
az ég fájása,
mint férfi-kisfiú
vágottseb-folyása.
Micsoda Heródes
ne gyötörné,
jobb lesz
elmenekülni,
állatok lehébe,
puha nyájba,
ölelő ölébe,
édesanyjába –
csak egy dobbanás
gyöngé lökése,
míg dobátik
ezer a késre.
Húsban hol rabolnak
hófehér léptek,
temető-karbolszag,
kórtermi kísértet.
Gyolcslepel
az inge,
jaj, belehal
a bűneinkbe.
Fekete rög,
meredt márvány,
szívemet szívó
színes szivárvány.

Megérkeznek a koldusok

Azt sziszegem,
azt én szuszogom,
küszöb alatt kiskígyót,
házikígyót tartok,
ő kell, ő kell,
védeni a küszöböt,
vasormányos elefánt
bé ne jöjjön,
házi kígyócska
küszöbömet védje,
csak a koppantást,
a koppantást tűrje el,
amikor a küszöbön majd
koporsómat koppantják,
háromszor koppantják,
háromszor ütik
küszöbnek deszkájába,
kígyó, kígyó, kígyócska,
tejet teszek tányérba,
veled táncol kinn a kútnál
vízkúti boszorka,
kazal mögött brummog
szuszogó medve,
tudok én is, tudok én
sziszegni, szuszogni,
kazalba elbújni,
vedd be, vedd be!

Rothadó édes
kukoricaszárak
kunyhócskájában,
gőzölgő-párolgó
bundámban
bújok, elbújok,
bújok, bújok én,
haj, regő rejtem,
regő rejtem.

Megjöttek a koldusok,
küszöb előtt állnak,
hónuk alól kiusognak
bodzalevélágak.
Haj, haj,
regő rejtem,
hogy ezt kellek látni,
koldusokkal ácsorogni,
velük kell kántálni,
kalácsot meg sült kacsát
egyetek meg, egyetek meg,
konyhatűzhöz menjetek,
ottan álljatok,
ottan velem álljatok,
kalácsot majszoljatok,
nagy-nagy bottal
ütögessétek
a konyhaköveket,
gajdoljatok,
gajdолоk én is,
ne féljeteK,
ingeteket fordítsátok
tüzes vasnak rája,
odasercen-sercenő
bolhanépek ugranak,
ugorjanak, pattogjanak,
pattogjanak, szikrázzanak,
ingeteket elhagyjátok,
kisfiúnak fejébe
ne mehessen be a bogár,
ne kelljen a kisfiút
megnyírni kopaszra,
lenyírni a tetvektől,
kódusok, kódusok,
petróleummal bekenni
a kisfiú kopasz fejét.

Buksi fiúkat hozták a
koldusok, a koldusok,
őket hozták
a küszöbös házba,

onnan vitték el,
küszöbön átemelték
az én nagymamámat,
az én nagymamámat,
amikor már meghalt
ugyanúgyan, mint amikor,
mint amikor meg nem halt is,
mint amikor menyasszony,
mint amikor halott lesz,
emelték a küszöbön át,
vitték őt a temetőbe,
fenyőfás kis temetőbe,
odatették fejéhez a virágot,
télen is a virágot,
és hócsokrot meg jégvirágot,
haj, regő rejtem,
jaj, én gajdолоk,
koldusokkal gajdолоk,
magamat is mondom,
magamat remélem,
életemet mondom,
jaj, jaj,
jaj, regő rejtem.

Nem én vagyok,
ez nem én,
én a koldusok vagyok,
a koldusok én vannak,
én mondom,
én rázom
ingemet, bundámat
a tüzes vaslapra,
sercegnek a bolhák,
aranytetvek sercegnek,
gatyaszárközőm is
tökömet hogy szorítja,
én vagyok a koldusok
a koldusok én vannak,
vakon botorkálok,
mondom, mondom,
leégett a mi falunk,

szánjatok meg, szánjatok meg,
nem hazudom én ezt,
akkor sem hazudom,
ha hazudom vóna,
haj, regő rejtem,
arcomnak a bőre
tűznagy füstben barna lett,
azért mosnám hóba,
haj, regő rejtem,
tisztá húsú nyírfák,
édes lánykák,
érett szép asszonyok,
arcomat, arcomat
haj, regő rejtem,
mondom a regölést,
mondom a révülést,
révülök, révülök,
amit mondok, mondok,
mondja az önmagát,
önmagában engem,
magamban a koldusokat,
haj, regő rejtem.

Holdi liliomszál

Van ám bizony énnekem
holdi liliomszál,
orcája hogy harmatos,
azér' van, hogy éljen,
éljen, arasson
sok jó ződet,
nevessen és járkáljon
kinn a jó gabonába',
ligetes mezőbe'
éngemet lásson,
éngemet nevessen,
legyen ő a lányom,
legyen ő az édesapám,

legyen ő a nagybátyám,
legyen ő a, legyen ő a
kisebb fiam, kisebb lányom,
hó hulltán a kistavaszban
mind az orcájukat mossa,
hóvirágok bokorban
oda körül leüljenek,
körülöttük kistavaszban,
barkát nyitó réten,
haj, regő rejtem,
regő rejtem.

Nagyapám őrzi az erdőt

Rejtem az erdőt,
rejtem a rétet,
regő rejtem!
Rejtsen el az erdő
rejtsem el az erdőt,
regő rejtem!

Zöld erdőkben, a váci vizeken,
zöld erdőkben, a váci vizeken,
földben, zöldben, lápi szigeten,
földben, zöldben, lápi szigeten.

Az én nagyapám
őrzi az erdőt,
zöld a kalapja,
zöld a ruhája,
regő rejtem.

Az én nagyapám engemet őríz,
csodafiúszarvast,
erdőn átfutó,
mezőn átfutó
csodafiúszarvast.
Farkas nem eszi,

farkas nem eszi,
regő rejtem.

Én őt rejtem,
magamban is hordom,
erdőn véle átfutok,
mezőn véle átfutok,
én magamban hordozom,
önmagamban hordozom,
regő rejtem.

Farkas nem eszi,
farkas nem eszi,
őt nem eszi,
gyermekemet is nem eszi,
nem eszi.
Gyermekemet is, nagyapámat is
nem eszi!

Mezőn én hol átfutok,
regő rejtem,
gyermekemmel átfutok,
nagyapámmal átfutok,
regő rejtem.

Föld ott föl nem szakad,
láncos talpú vasházikó
ott a földet nem szaggatja,
ott a föld nem szakad föl,
ott bokrok föl nem robbannak,
lábnyomaim is nem robbannak,
ott a mező érző húsát
vasak nem szaggatják,
regő rejtem,
regő rejtem,
én meg nem halok,
aknára nem lépek,
gyermekem él,
nagyapám él,
élek,
regő rejtem.

*Az én falum puszta foka,
lánykák járta puszta foka,
fiúcskák járta puszta foka.*

*Az én falum puszta fokát
egyik felén körüljárja
hegyes csúcsú erdőcske,
másik felén körüljárja
gyöngyös vizű erecske.*

Vogul népdal

* * *

Farkas nem eszi, farkas nem eszi,
farkas nem eszi.

Fák meg őzek

Cseresznyefák derekán
feslik a fásli
citera zsondul
a zöld rozsvetés
szétgombolt ingem
világra ásít
állok
a fény elé
Itt a horizonton
domb völgy remeg
hófoltok
áznak
part rét
teregeti
lucskos
kapcáit
Nekem ez kell
hidegfrontok határtalan
enyhülése
marcona
acélhüllőkön túl
talál
megadja
tisztább arcaim
ahol
ibolyalevél alatt
lepkék rejtőznek
fák meg őzek
nyugalma
el nem kerül
fejüket
feszítve
recsegve-ropogva
félelmetlenül
bontják ki
díszeiket

(1965–2008)

Fájdalomszemű

Jó, hogy odatetted az élő dísz a szemed közelébe,
nyakad hajlatát övezni, kiemelni, üzeni, hogy te
a virágok rendjéből vagy,
aki jelekkel sügod botló érzékemnek: tapogassa ki.

Igen jó, hogy a beléd merülő idegháló
eleresztette a nehéz halat,
amit egy másik szerelemből
mentettem át, s mely napfényszikrázó vízfodorcserep,
zölden világító hínárfű-füzér
és szürke víz,
s egy ujjongva fölismert hullámozó tekintet
erős fogságában

a tiéd lett, te fájdalom-szemű.

Amit nem mondanak

Az is van, amit nem mondanak,
amit megmondunk – másként van.
Úgy, ahogyan még nem mondtuk.
Úgy van.

S nem azért,
mert rosszul sikerült megmondani,
hanem azért, mert akár a langy maláta-méhsőr
édes buborékvilágán elkábult hajnali
vőlegény, ki tested felé ámul,
megérti, hogy a félelem is
kiválthat ölelő mozdulatot, mámort,

mondd meg,
hiszen szótlán szenvedéllyel
akartuk, téptük már egymást,

s azt teremtjük újjá,
aki majd ugyanígy cselekedhet,
és azon fog érlelődni ő is
belső pezsdülések
és forró követelések után,
amit nem is mondott,
s más se mondta –

Én vagyok

Élni rohan – a nem lenni felé – (...hiszen...) –
mindenki más is,
ahogyan veled
én –

Én vagyok.
.....ugrató
Mint önmagát ugr-

Mint önmagát ugr-ugrató
palánkon át zúgó csülkös-patás,
ki bársonysimogat minden nem láthatót
– (...így hát a levegőt is,
többek között ...) –

De én vagyok az is,
aki a húsodba költözött.

S azért,
hogy kényre-kedvre,
mint az ártatlanságot melengető,
 dédelgető
 egyetlen tenger

kiszolgáltassa és kiszolgálja neked
az ősi szerelmet.

Alsótó utca

*A vendégszobákról elcsorog a jég.
Álomból kibontakozó kislányaink
tejeskukorica-fogsorúak, fényesek,
nézik, hogy a bazaltkő úton hogyan gördül felfelé
sok bazaltkővel megrakott szekér –
Van ki virágszobrot, van ki ablakpárkányt néz a kőbe.
S azt is tudják, hogy a tóban hal, béka és tavirózsza él.*

Nézik, nézik a követ, hogy mi épül belőle.

Torony, melyből körbelát a dél.

Az Alsótó utca egyszerűen rendhagyó eset.
És itt,
az Alsótó utcában
általában
mindenki mindenhez ért,
vagy legalább mindent tud,
és még jobban tud,
de ha nem, legalább ugyanúgy,
mégis másként,
igen, az Alsótó utca
kiválóképpen azt tudja,
hogy a legjobb játék,
tudni mindent pontosan és általában,
mert az Alsótó utca szerint
az egész utca csak így létezik,
külön-külön minden lakójában.

*

Vártam,
igen, a kérdéseit vártam, kedves Vasárnap.
Először is azt mondja meg, örült-e már
jól fonott kosárnak,
mert egyébként mit mondjak magának?
Mondjam, azt, hogy nincs hiány hiányban?
Na látja, ugye, hogy ön is látja jól, kedves Vasárnap.
Tudja, az ember olyannak képzei el az ünnepnapot,

mint azt a sok nagy köcsögöt – teli aludttejjel,
csipkebogyólekvárral,
vagy nem is tudom, szóval azzal, ami kell.
Igaz, hogy ez gyermekkori ábránd,
és ha túljutottunk ezen, ámbár
nem biztos, hogy túljutottunk,
Ön hogy van vele?
Nem gondolja, hogy a legtöbbre megyünk,
ha azóta is, és mindig, elsősorban majd az érdekel,
hogy kinek mi a kívánsága?

Ez például virág. Sárga.
De erről önnek is mi nem jut eszébe?
Azt szeretném csak, hogy jól megértse,
amint mondtam már, hogy ez itt egy virág.

Ó, én nagyon szeretem a dús szociográfiámat,
higgye el, hiszen jól tudja, több is van belőle,
na ugye, kedves Vasárnap, van külön, már akinek van,
adóbevallásra, aztán van külön egymás közt,
és van esküvőre,
temetésre, na ugye, ugye,
tegyen köztem igazat.
Töri magát itt mindenki – ami belefér.

Ez pedig, látja, egy ibolyalevél.

Gondolja csak el, hogy akadnak itt gyerekek,
akik a tavaszi ködöt biztatják a virágzásra,
és a vadvirág szirmából csinálnak esőt,
döntse el hát, kinek mi a kívánsága –
Talán még a levesben is vitorlásokat
meg gőzösöket látnak.
Gondolja csak el, kedves Vasárnap.

Elküldhetné hozzánk kishúgát, a kedves Szombatot,
hogy a gyerekkor se maradjon ki jelentésekből, statisztikákból.
Hát még a kamaszkor.
Emléke is nevetős.
És beírta-e már a csillagot, a befüggönyözött ablakok mögött verdesőt?
És beírta-e a függönyt? Azt! A vászonlepedőt!

Itt a napsütött udvaron macskák unatkoznak untalan,
de azért ne higgye azt, kedves Vasárnap,
hogy az Alsótó utcának csupán múltja van.

Itt a sérelmeket sokszor örök haragokkal gyógyították,
tegnapra várták a holnap feladandó postát,
s tubicás képeslapokon virult a boldogság.

Távolabb templomtorony van, mindenféle kupolák,
és egy-egy tanult fiú, lány a szomszédolásban is aranyat ér,
az anyókák csodálkoznak, amikor az ő kisleánykorukat
mondják el nekik az unokák,
akik akkor még nem éltek, de azért mindig beszélnek,
mert hozzájuk is sokat beszélnek.

Lám, így folytatja egymásban mind a saját sorsát,
így létezik egymás fölött egy többszörös szintű Magyarország.
Jó lenne, ha minden ablakán kilógna három-négy gyerek!

Azért mondom, hogy ne csupán a tényeket
jegyezze fel, hanem a sok arcot, írja föl, írják a noteszukba,
mert egyébként az Alsótó utca rendhagyóan egyszerű eset.

(1970–2008)

Nagypapa mesél

Asszonyetták

Azelőtt néha még az asszonyok,
s persze az asszonyetták
közös táborban, vagy mifene, kattogetták a kasztanyettát,
de volt olyan időszak is, hogy már nem azt csinálták,
hanem a trikolór alatt üldögélve rajzolták az asszinyát*.
Céklafejemet is ovális keretbe, mint valami
Joséphine**-tükörbe,
és lobogó nagy pénzeket találtunk ki jó szagos, csücsökre
fogott zebkendőnagyokat, az ám, abba lehetett tüsszenteni,
egyszerre beszélni, s hangosan,
mert az olyan konventszerű***.

Később előfordult, hogy ami előfordult, az hátrább fordult,
valami partvisnyél akadt a padláson, kirángattam a porból,
egész jó darab volt, mondom, ez még verekedni volna jó,
vagy esetleg rúd, ugrani át vele valami nem nagy folyón.

Aztán meg volt ősz is, és görögdinnyehéjak úsztak a folyón,
ne né, mondok, az meg ott az én szinonim kobakom,
ámde akkor mégis, hiszen látható, hogy nemde, viszontag,
mert hát ugye, többek között víziszonylag-viszonylag.

Aztán meg egy kicsike forradalom bőgött az udvar mélyén,
persze kislány volt, nem az unokanéném,
de ez is asszonyforma és a nagy mosóteknő alól
Napoleon udvarolt neki, én meg a trikolór
híján lévő bottal úgy taszítottam Napóleont hátba,
hogy ordítani kezdett, és kilátszott az orrából a nátha,
és az asszonyok akkor is diót törtek, kasztanyettáztak,
mint valami bajadérok abb' a sokablakos proliházba'.

* **asszinyátát** – assignata: a francia forradalom papírpénze

** **Joséphine** (1763–1814) Napóleon 1796-ban vette feleségül

*** **konventszerű** – konvent: a francia forradalmi nemzetgyűlés

Leborúció

Mondtam a kisfülesnek, hogy nem leborúció az, hanem más.
Hát mi? Hát akkor revolúció,
nem érted? Ja, az más.
És az mit jelent? Hát, tudod,
az valami jó,
főleg mert a „rőt” is
ki tudod mondani. Ja? Az jó.

Meg a La Barre és a le beurre. Hogy micsoda nagy ló vagy!
Na ide figyelj, az a szőnyeg jó lesz lőtakarónak.
De aztán felülsz rám, körberohangáljuk az udvart,
és leromboljuk a Bastille-t is, csak előbb jól beledugnak.

Meg még elsöprünk mindent és vízzel is fellocsoljuk,
és veszünk matricákat tucatra, mert úgy olcsóbb,
és megnézzük a térképen Calais-t meg Párist,
és az emeletről nyakunkba hull a lábvíz.

Levél a városból

Szomorúan töprengtem a költő városában.

...úgy történt, hogy vonaton érkeztünk, és gyalog indultunk
befelé a **házak** között,
a **házhoz**, amelyet szinte lüktetve-dobogva vesz körül a szeretet,
s amint megyünk, nézegetjük a falusi, polgárosultforma épületeket,
egyszer csak szemembe szökik: **kockaházak** uralják a felső szemhatárt,
kihúzod a derekad, felemelt fejjel verset mormolsz magadban,
s **kockaházak** merednek rád –

Tán valami hivatali mozdulat – nemhogy lefejezte volna
ezeket a **házakat** – hanem megépülni sem hagyta őket tetővel,
hanem csak kockának, tető nélkül –

Ott állnak ezek a szegény szerencsétlen **házak**, nincs fejük,
nem is tudnak gondolkozni, nem gondolhatják el magukat,
nem rágják a szájuk sarkát, mint ahogyan én, felriadva,
közös szállásunkon, belehallgatva az éjszakába.

M. aludt mellettem, mondtam is másnap neki,
„Nézd, ezek a **kockaházak**... s mi is belül voltunk
egyiken, amikor ott aludtunk –

...s hogyan érezhetik magukat fejjetlenül?
Körülnéznek? Ugyanolyanokat látnak...”

Ó, ti nyomoréknak megszült **házak**. Contergan-bébik* testvérei.
Fogamzástvédők nemzete fejjetlen tenyészet, kockák –

* **Contergan-bébik**: a XX. század botránya, szégyene. A „gyógyszer” hatására nyomorékok
születtek.

Juvan Sesztalov esete a fagylaltáros asszonnyal

Levél egy tokaji-írótabori emlék nyomán

Emlékszel, Juvan, a sárospataki asszonyra, a fagylaltáros jó derekú asszonyra,
a Rákóczi-kastélytól nem messze, amikor ott álltunk előtte, kezünkben
négy tölcsér fagylalt, nyalogattuk, s nem értette, mit akarhatunk még
*(bár már azon is tűnődött, minek mind a két kezünkbe egy-egy
tölcsér fagylalt, amikor –)*

Szóval, végül csak elmagyaráztam, hogy te nem tudsz magyarul
és én sem manysiul,
ezért oroszul, s annak nyomán majd én magyarul elmondom... mit is?

Hiszen nem szóltál egy szót sem. Így hát nem volt szükség
se orosz, se magyar, se manysi tolmácsra, csak az egész
három-négyezer éves történetre, az Urálon túlról, a manysi tundákra,

emlékszel, Juvan?

Baltaleves

Töredék

...vedd ki végre a fazékból...
azt a baltát a fazékból,

s mocskos mancsod a fazékból,
belőled is rég elég volt

(mondtad, főzöl „baltalevest”,
a csillagot is lehoznád,

csak krumplit, zsírt meg egy keves
tyúkhúst és sót adjunk hozzá...)

Ősbaba

(mellkép)

Ott
a hegy fölött
egy katonai távcső
párhuzamos vonalai közt
két **O**tt **O**tt madár
lebeg lebeg
látod? hallod?
hogyan hívja
társát a közös
ég alatt
a cs **o**nd,
ez a

sűrű, sűrű, sűrű, sűrű
csönd, csönd, csönd, csönd,
s hull lefelé
átütve a talajt
ahol
kek
egymásba,
és a férfi rész
nagyobb eggyé egyesül,
nek
a fák törzse mentén
a mélybe,
lűktető érzé-
olvadnak
és a női
és együtt létez-
Ó **Ó**
és lebomlik minden,
hogyan aztán újra, újra, újra, újra, újra, újra

Reszkető

Dob, hallgass! Nem kapsz
– csicseriborsót.
Táncra, gyönyörre!
de lágyan
érző tűz
ujjam alatt.

Én nem okoztam földrengést.
Se özönvíz – (pláne utánam),

az özönvíz
most van elvonulóban.

Rovar

Ott volt az utcán a fekete rovar.
Kitinkemény szárnyai felnyitva.
Mind a négy
vagy öt.
Teljesen olyan volt, mint egy
személygépkocsi.

Ott voltak a kitinkemény szárnyak,
amelyek alá begyömöszölni szokta a hártyát
(a hátsó ülésre) –

És gyúrte, gyomta...

(2006 őszén, a tüntetéskor)

Kitinpáncélos

A széttárt szárnyú kitinpáncélos, a négy szárnyát széttárá
kitinpáncélos az utcán, megint előállt,

a négyszárnyú, a kemény szárnyú,
ami alá a hártya gyömöszöltetik.

Előállt.

S te még remélted, hogy végleg eltűnik innen,
kimegy a versemből,

magára csapja négy fekete fedelét,
koporsófedelét –

(Remélted. A megerőszakolt lány esélyeit lemérted.
...s hogy „*Minek ment oda?*”

Ott azt gyalázták meg, te szegény, szegény ostoba.
A te szemérmed.)

(2007)

A ludditák

– song –

Ha mennél hideg télben...^{*}
a Felvonulás téren át,
még hallhatod, a mélyben
hogy zúgnak lenn a ludditák.

! A ludditák, a ludditák, a ludditák, a ludditák!!!!^{**}

A téren át,
a télen át
a jégen át,
a vízen át,
a tűzön át,
a tűzön-vízen át,
a néppel tűzön-vízen át.

! A ludditák, a ludditák, a ludditák, a ludditák!!!!

!!!! A ludditák, a ludditák, a ludditák, a ludditák!

! A ludditák, a ludditák, a ludditák, a ludditák!!!!

^{*} Robert Burns-parafrázis

^{**} a zenei fokozás, illetve enyhítés jele

Dicsérő

Gyötrődő gyönyörű
izomkehely, forró
illatokkal bozsgó
hamvasbarna kancsó!
Hánykódó párna,
sikongó ködbársony,
torkos zuborgásra
éhtető karácsony.

Országnyi szív, lazán
lebegő lüktetés,
hóhegyek halmazán
harmatos remegés,
csivitelő jégcsap,
édes tészta bors,
hiányok húsvétja,
százéletű rózsza.

A poroló

Alul beton, fölül beton,
Mi ez a fa itt az udvaron?

Ez a fa itt az udvaron
betonfej, vasrúd – poroló.

Ez a fa itt az udvaron
légi kikötő sose volt.

A varázs-szőnyeg valahol
ott úszott el, az ablakok

fölött, ide csak zsákokat
teregettek meg elszakadt

munkásruhákat, hogyha jött
a fáradt férfi alkonyat.

A varázs-alkonyat, ha jött,
angyalok ácsorogtak itt.

A lécváz-modell repülők
szárnya elázott, eltörött,

papírsárkány a napkorong
felé ha szállt az udvaron.

Lábán, kötéllal megkötött
ecetfa állt, el nem szökött.

S ez a fa itt az udvaron
légi kikötő sose volt –

Szössz'

Mit is kellett volna lecsapolnunk a Hanság helyett?
szikrázó-nyihogó vérünket talán,
vagy azt a vízfejet?

(1960 körül)

Sócsillag

*Emlék a hatvanas évekből
hólapátoló és más éjszakai
műszakok után*

Itt mineküink teli tányér jár

babbal! No, a szánk is, de... ne „zab”-állj!
És a Bambit ne hörpintzsd*, csak
méltósággal, 'sz a munka dandártábornoka vagy, hékám!
Ingeden izzad a sócsillag.

* A normatív hörpintzsd helyett

Nimzoindia

Péternek, Lacinak... a Népbüfébe

Ez a mítosz egy étteremben született már régen. Már még régebben.
Van, ki úgy emlékszik közülünk, hogy azt a lányt
Előindiának neveztük magunk közt, később Hátsóindia,
még később Nimzoindia néven emlegettük. Sokszor.

Ez afféle eredeztetés volt, hogy úgy mondjam. Feltevés
bizonyos mozgás következtében, és titokzatosság is,
ahogyan sétálgatott, kérdezett, mert jött,
vagy megállt a kiszolgálópultnál az a jó mitikus.

Egyesek a színes virágos csípőjét, mások indázó karjait
emelték ki –
az eredetmondák egzotikus, ámde bizonynyal egzakt alapján,
hogy micsoda erotikus puha sötét szőrzet simul az édes tájaira.

(1975 körül)

Kenyér is volt, cirkusz is volt

Kenyér is volt, cirkusz is volt, így van ez.
Tolongtunk a népbolt előtt százan is.
Egy asszonynak letépték a kontyát,
apró termetű volt, nem tudott
olyan közel férkőzni a pulthoz, hogy onnan az eladó
arcába kiáltsa: „*Nekem is!*”
Én a csizmák közt a földre buktam,
kikerültem néhány nagy hasú
kofaasszonyt, egy esőcipős
tanár urat, s annak, aki bántott,
kezébe martam a fogaim.

Aztán én is hadonásztam,
anyámtól csak pár embernyire
kiáltottam: „*Kenyeret nekem!*”

Így lett aznap elég kenyérünk.

(1950–1962)

Bazalthegy

Bazalthegy. Lyukacsos kenyérkövek
őrlik a lecsorgó ösvényeket.
Laza porpiramisok.

Homokcsóvák.

Lemezes levelű
cirregő erdő.

Birkák hátán a szél pehelyturzása
moccan meg néha,
lenn a bástyák mellett
ágáló vadzab
méz-sárgát villámlik.

Pikkelyes falu.
A gyík szemű falu.
Tetők, tetők, tetők.
Porhamvas út.
Lapu.
A lapu beforrta az utat,
szinte belenőtt.
Legyalult
sziklák.

A szélbe foszlott felhők,
mint a janicsárcsapatok rongyai.
A mezőn hűvös árnyék indul,
füvek hátán végigsistereg.
Buzogányok nézegetnek.
Közrendű sereg.
S a földbe ivott koponyakelyhek, a történet,
a mondai.

(1962)

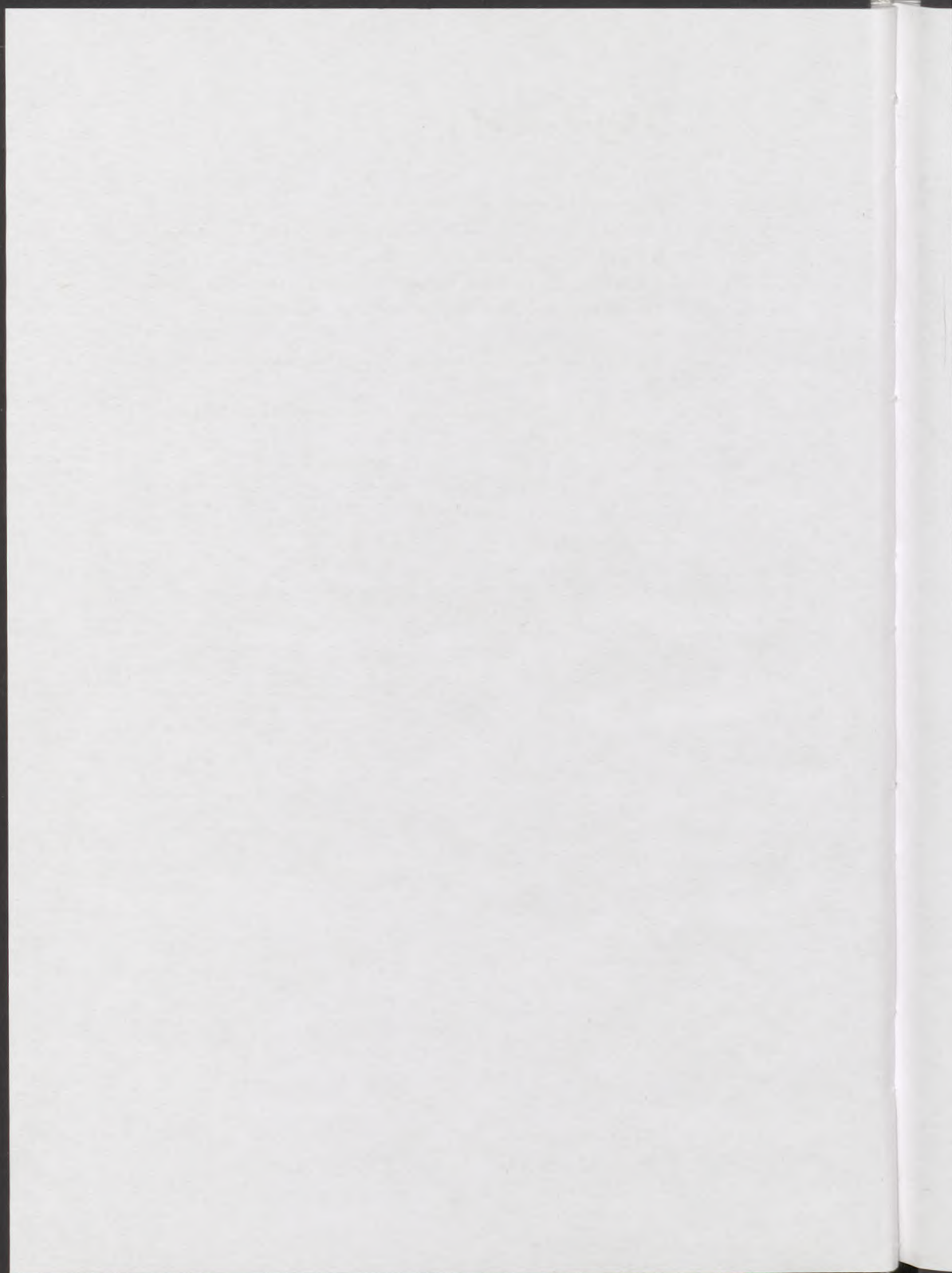
Jöjjetek el...

Jöjjetek el hozzánk, magas istenek,
s bár csak egy vékony szelettel
hadd kínáljalak, tiszteljétek a boldogságot,
drága Héra, de Hélios s Hosztia is, kik őrzői vagytok a tűznek,
s ti, kik a termőföldet tápláljátok vízzel, szeilénoszok!

Koré! Ki magát a földet teríti le csírázó búzának: fejlődjék,

és ti is, kedves lányok a kis szigetekről, kik szép karotokkal
méltóak vagytok

dagasztani.

**Az őszi emléke
tavasszal**

A gulya

Felragyogtatja csillagait a rideg novemberi ég.
Megsárgulnak a legelők, kikericset is nyitnak.
Indák, gyökerek gyújtózsínóján elakad a megkéssett elektromos ingerület.
Kiürül a világ. Kukoricacsövek halomba fosztott hánccsruhája mellett
ólomgomb-csillagos szarvú ökrök ballagnak a zsombékos réten,
s mint gyík bőrén a pikkelyek, villognak a bekötőút kövei.
Csizmavas koppan sokszor egymás után.

Ölnyi tökök gurulnak széjjel a szántóföldeken.

Terelik a gulyát. Hideg por ficáncol.

S leakasztja, meg is himbálja a pásztor
a gulya elején ballagó ökör lélekharangját.

Idetér a gyerekkor. Játszana, játszana mindig.

Bodzabotokból rak feje fölé kunyhót.

Az ősz emléke tavasszal

*Beszélgetés a hatvanas évek
huszonéveseiről, magunkról*

A hajó körül hullámzott a víz.
Lúdbőrző utakra hullt az ősz.
Ácsorgott a hajó,
váltig mozdulatlan.

Csak a csillagok, a csillagok
úsznak elő szájad illatos zugából,
tavasz kukorékol,
s csak az ég iszonyú tiszta mélye
sóvároghat énekemmé annyi légi alkoholt,
amitől majd nem kell kitakartan
vacogni a szeptemberi fagyban.
S emlékezhetsz –

repeső nagy pipacsok
májusban, az alkonyatban
szemhéjakká lettek,
lámpásként járkáltam
egymagamban is.
Átvilágítottam mind az ipi-apacsok
lüktető helyét, a végleg hontalan
utakat, a gabonakeresztek
sárga lángolását, a határok
szemhatárait.
Arcába néztem az ijedt gyerekkornak –
Örömömbe ölelem.

Most?
Itt láthatsz elúszó hajót,
meggabalyodott
muzsikáló kis derekakat,
s azt a márkizőz óraszonettet,
amelyet holland matrózok
árultak csíkos trikó alatt.

Engem már a visító vidéki ősz
ért tetten, de szíven,
mintha minden friss idegszál éppen
csontokig érzékeli az izmot,
és tudja, hogy erősödni fog.

S emlékezhetsz –
bakkecske-szerelmek
Bakkhoszt mentő pompájára
és egy másik ősz...
vashidak és láncok
kimerevülő képére,
nem sietve mondom,
sok idő, hogy válogat a gond.

Azt az elúszó hajót, a kandeláberekkel körülrakott tűzhelyet,
amelyben arcommal az isten telének fűtenek
– én eloldom.

S csak az ég reszkető tiszta mélye
sóvároghat át szemedbe annyi elfagyott vesszőcskét, hogy takarva és kötve,
nem lesz vacogás – a nyitást, az idő-vidítást,
a napköszörülő kukorítást megélve.

(1966)

Asszonyok

- Miért a közöst? Törje a magáét
mindenki a kukoricaföldön!
- ... a krumpli megromlott, mert fehér porral
etették, pedig...
- az öreget?

- Fogat akar. Töri a magáé
azt is szegényt. Itt meg kidögölnek
színes tollú fácánaink lassan
a pocokirtó hadjárat miatt.

- Embereink idegen kenyéren.
Megy a férfi. Nyakába akasztja
azt a táskát. Mint lőtt madár szárnya
úgy csattog, verdesi tomporát az a táska...

- Ez a rend? A város ottmarasztja. Hideg ágyba fekszik
húségünk dermedt ólombokákkal...

(1965)

Varga András, unokák meg madarak

*Tari István Magunkat foltozva című filmjéhez,
melyben a medence legdélebbre lakó magyarjáról
és Székelykeve településről beszél*

1.

Térdig ér a báránybundánk,
kapaszkodjunk, emberek,
se helyünk, se hejehujánk,
harangfüttyök lengjenek.

Zsombékból a béka-béke,
árgolnás a szisszenés,
zsompor-tompor, móka éke,
zsombékülés, – békülés.

Emitt, fennebb, Ipoly kompján,
Zsámbékon meg Nándorban
toporogna tíz toportyán,
ha a lellem fából van.

Varga András szakállában
ezüstpotykák nyüzsögnek,
fennről svenkelt szegett állam
beillenék tükörnek.

2.

Látszik a táj békanyálnak,
Varga András lyukon át
kamerámba mélyre láthat,
seggen csúsznak unokák.

Jaj, ez a táj, jaj, ez a nyál,
jaj, ez a zöld, jaj, a táj,
lapos dombok, kicsi szánon
lecsusszanó unokák,

jaj, ez a tél, jaj, ez a dél,
jaj, hogy elhagy mindenek
riadalma, hirtelenné:
hírlő nádak és erek –

3.

Varga András körömhegyén
cigaretta – sárga tűz.
S fonott kosár, csűr meg cserény
körülvesz, ha ülve tűrsz,

ha a szemed sugarában
csak a tréfa szigonyoz,
macska-karmon gyászruhamba
kapaszkodik a gonosz.

4.

Mászik rám az iszap súlya,
kapaszkodjunk, emberek,
vállunkról a loncosos bunda
bárányvérbe hentereg.

Vontatónkon padon ülve
látogatni indulunk,
szól a száánkón tulkok túlke,
szittyós szél a hímporunk.

Deszkapadon vagy Zsámbékon
látszik a mi templomunk,
kifordított fonadékon
zsámBÉKÜLŐ tomporunk.

Deszkapadon vagy zsombékon
Ipolytól a Tiszáig,
jaj, az érzék izgulékony,
szánkon a szó szikrázik.

5.
Székelykevéen, Ipolyvecén,
Helembán meg Damásdon
költ a ruca káka tövén,
s Húsvét lesz a Karácsony.

Deszkapadon vagy zsombékon
Tiszától az Ipolyig,
Székelykevéen vagy Zsámbékon,
Óbecsén a templomig –

Csuklya, csáklya, ütök-átok,
szék meg szák meg hitviták:
én egy fényharangot látok,
s Varga András idelát.

6.
Varga András ül a tájban,
kucsmájára süt a nap,
jégtükörben unokája,
magyarok meg madarak.

Délvidékről idelátni,
jégablakból süt a nap,
Varga András unokái
magyarok és madarak.

Vagyunk indi-indiánok?
Birgebundás vízi nép?
Hinarak meg zöld liánok,
szik meg szák meg szólani még?

7.
(Deszkapadon vagy zsombékon
Tiszától az Ipolyig,
Székelykevéen vagy Zsámbékon
bennünk tüzes víz folyik.)

(2010)

M. tekintete

Belenéztem magamat a mélybe.
S rebbenetlen szavakkal szólhatok róla. Hallgathatok is.
Volt bennem régen is muzsika.
Éltet.
Izgat.
Nyugtat.
Játszik.

Egyszer már több perce néztem a szemébe,
és végül nevetve lökte meg a mellemet: „Hagyd abba!”
De hát az olyan, mintha magamat hagynám –

S kívártam:
csak azt engedd meg, hogy a szemedbe nézzek,
akarom érezni a mosolyodat,
amint lassan átvált, elmélyül, megérik, lehet, először
valami zavart önérzet
készül tiltakozni, mégis maradj így, nézz vissza, így,
azt akarom, hogy ne menjél el innen,
és engedd,

hogy benne lehessenek a tekintetedben.

Menjetek át a hídon

A szerelmeseknek

Fogjátok meg egymás kezét, és a túlsó partra a hídon menjetek át gyalog.

László a vízbe buktatottaknak azt mondta, hogy a fogukban tartsák egymást.

Az idő szelődül, hidak épültek, átívelnek egymáshoz két partról a hidak.

S ti ugyanarról az oldalról indultok, és együtt mentek át

a túlsó partra, gyalog.

Lesznek majd, akik a vízen járó Krisztusról mondanak nektek példát.

Lehet, hogy mélyről fog szólani szavuk, hát hallgassátok meg őket is.

De ti csak nyugodt kijelentő módban éljetek, menjetek át a hídon.

Íme, fogjuk egymás kezét, és a túlsó partra a hídon megyünk át, gyalog.

Ne gondoljátok, hogy el kell felejteni mindazt, ami a múlt idő, többes szám.

Sőt még azt sem, ami a jelenben és egyes számban történik.

Hiszen ti már régóta tudjátok, hogy a szerelem a legszebb igeragozás.

És a hidak íve a mi hátunk.

A Cigler úr

*Gárdonyi Gézá-t azelőtt
Zieglernek hívták*

Vót az úgy, hogy Göre sógor
húzta ki a taposóból
a nélapot, (mintha kádból,
de nem a bort), s olyan áron
kelt, amint vót, vitték-hordták,
Göre Gábort mosolyogták,
kacarászták, röhicsélték,

asztal alatt egymás térgyét
csapkodták a jó népfia, k,
s nem gyilkúta, k asszon' mijatt,
asse maratt csapodatlan,
hörgött, mint egy lekvár-katlan,
gyútván alul, fújván fölül,
szoknyán-blúzon kívül-belül,

buhogtatták, fogdosgatták,
tapasztalták, továbbadták,
fetrengtek a cúgos padkán,
pittyegtek a búbosbankán,

node, oda-ide, hagyján,
csókolóztak vereshagymán,
hanem, hogy a Cigler úrnak
néhány garast odaszúrnak,
szól neki a főszerkesztő,
írjon újabb hasrepesztő
vigasztaló ökörséget,
nevettesse szegin' népet,

úgyse tudja hamarjában,
szaladjon vagy fejre álljon,
szelet vessen vagy buksegget
(„*áldja meg az isten kendet!*”),
s lökje ki a kapuszeglet,
kapucíner-kapucímer,
az a jó, ha szépen rímel,
hogyan van ollan úri karba’
még nála is nagyobb marha.

(... s Gárdonyi úr elnézte a népet,
amint boldogan visít, nyerít,
s írni kezdte Egri csillagok
meg más regényeit.)

40 – vagyis „nemodabuda!”...

40 esztendőn át próbáltam
én a métert
– a forradalmi irídium-platina rudat –,
mert tudom jól, igaz a tétel,
vagyis a piramis törvénye,
melyre Napóleon karddal
felmutat.

Nézd el –
Könyökben mérve persze más.

S persze Toldi –
a petrencés nagy rúddal,
amellyel jelzi a Budára vivő utat...
s más is:

...Dr. Buda Béla mentális
professzort, aki rendel éjjel-nappal
és hajnalban,

mert az ember bajban van.

(1978–2008)

Ilyenek a vonatok...

*A történész-konferenciának,
2006-ban*

Átsírtam-seppegetem magamat egész úton Tiszalökre.
Rángatott, lökdösött a vonat, s rá se rántott a kölyökre.
A vagonban
éjszaka rám dőlt a konyhaszekrény.
Vigasztaltak aztán. Szenderedvén,
s megint felriadva
hüppögtem az életemet, ott akartam lenni
a harasztal tetőig töltött horhosban s a kis pataknál,
a fűzfa, a tavasszal újra derengő bolyhok közelében –
később csak Móra Ferenc
Zengő ábécéje volt ilyen.
Akkor ott kellett pisálni a lépcsőn.
S az ablakon a tehervagon
vasrácsán át volt szabad szívni friss levegőt.

És minden kiderült.
Előbb-
utóbb.

Apám egy paklikocsiból kinéz

Hosszú, nehéz vonatokat
szolgált. Éjjele? Nappala?
Sokszor ünnepnap sem jött haza.
Nem beszélgettünk sokat.

És – őszintén szólva – keveset se,
azért, ha elgondolom,
eszébe jutottunk bizonyára,
amint ki-kinézett a paklikocsiból
a tavaszi-nyári-őszi-téli világra.

Felhorkan Zsitva-parti legénykorára.

Apám a cseh hadseregben „gyeszetyik”
titulusig vitte, az egy stráf volt.
S a „kulometná eskadróna”,
vagyis a géppuskás lovas-század
(lehet, jobb híján) parancsnoka.

Bár ez szokatlan.
De az is, hogy a szlovák, morva,
cseh, szudétanémet, gorál és magyar
legénységet sosem vitte harcba.

Még a háború előtt leszerelt.
Az obsitot Komarnóban
kapta meg, aztán átszökve Komáromban
mondhatta volna, hogy most már
itt van (s ott is volt),
ott magyarnak nézték le, itt bármi
másnak – pedig mi magyarok vagyunk –
no, bírta azért magát.

Öt szempár kuporgott köré, a család.
Szeretett énekelni,
nem volt jó a hangja,
megitta borát.

És nem átkozta
a szerencsétlen hazát.

Koromreggel

Utána csak rezge fekete síkpor,
a korom, egy kosárnyi reszkető anyag,
mézgásnak is látszó, ám a szélein
valami zsíros tapintású könnyedség,
valami porfészek, valami nagyon sötét árnyalat,
és esővel vegyületlen, zápor hiába veri,
két karom hiába övezi,
a két szemmel beálló tekintetben
a végtelenség naplemezei.

Pincepörkölt

Pincepörkölthöz
nem a pincét pörkölik,
miközben a bort
hörpölik.

Bögréből iván
és nem szódalével
és néha a hústra
egy-egy fél bögrével

loccsantván, hadd igya,
kell rá ennyi még,
jancsikályhába
száraz venyigét

tömögetve,
csak lobogjon,
de a kedvünk
ne fogyjon.

Pőre villanykörte...

Pőre villanykörte
rezgő szempilláira
korom hull, fekete
ipari virágpor,
járda széléhez
támaszkodik a kerékpár,
füles bőrmadarak
röpködnek, vijjognak,
kiskocsit, megvasalt
négy lábú madarat
vezetgetek, zöldséglevél,
farka söpri a port,
dróton lógnak
nyaklott ingek,
hátrahajtott fejjel
szédülök fölfelé.

(1966)

Hérodotosz szerint való

Az argempaiok meggyfák alatt éltek.
Minden argempaihoz tartozott egy meggyfa,
s minden meggyfához egy argempai.

Vastag fehér nemezekkel burkolták körül a fákat,
s abban laktak. Télen.
Nyáron pedig lebontották a fehér nemezeket.

Igen szép volt a május, a hófehéren felhabzó virágzás.
Es a nyár is jó volt, amikor a leszüretelt meggyet összetörték,
sűrű, ízes italt facsartak belőle, s megkínálták a hozzájuk néha ellátogató
szkítákat meg szarmatákat, tiszzagétákat, jürkákat s egyéb népeket,

akik soha nem támadtak rájuk fegyverrel meg anélkül sem,
mert az köztudott volt, hogy az argempaiok
nem szeretnek harcolni és fegyvereik sincsenek.*

* **Hérodotosz** (kb. i. e. 484–425, *Herodoti historiae*, Oxford, magyarul: *Hérodotos történeti könyvei II.*, Bp., 1893, Geréb József fordítása) szerint az argempaiok népe a Pontikon, azaz a *Prunus Padus*, magyarul zelnicemeggy vagy gyöngyvirágfa gyümölcsével él. (A szláv *zelnice* szó és a gyöngyvirágfa – mindkettő sűrű fehérszirmú virágkorona – hasonló szemlélését mutatja az is, hogy a gyöngyvirágot a Dunántúl egyes helyein „szelencevirágnak” nevezik. A zelnicemeggyet Nógrádban cigánymeggynek is mondják.

Az i. e. V. század körül leírt argempai nép valahol az Ural hegység közelében élhetett. Az argempaiokról Hérodotosz azt is írta, hogy szenteknek tartják őket, ők döntenek a körül lakók vitás ügyeiben, másrészt, aki hozzájuk menekül, azt senki sem bántja.

A tünemény

„ló”

Marinak

Láttad már, milyen csodás?

Négy helyen támaszkodik.
És azokat emelgeti.
Középmagasan van az egész.
Elöl feljebbre, hátul lejjebbre.
És fönn is lobog.
És lenn is lobog.

Váratlan feléd fordul
és a szemedbe néz.

Képes kis szótár

„szárnyaló”

nagyon
elegem elegem

hogy

színes

suhan

szavaid fölött,

valaki

azonnal

meghatároz,

rádásul

növénykatalógusból.

régóta elegem

van belőle elegem

valahányszor

madár

színes

Kegyelet

Volt asszonyomnak

Negatív

Meg akarom kérni,
hogy magát irigyelje helyettem.
Fog ez menni.

Nekem még meg kell
bizonyosodnom
egy negatív leletben,
magamról, természetesen,
s hogy az övé,
még azt is el kell vele hitetnem.

A küszöb

A leggorombább hülyeségeket
találtam ki, hogy életben tartsalak,
hogy valami nevetést kicsikarjak,
vagy, hogy
„a tüdőöd két kelyhes virág”,
mondtam,
s most homlokomat verem a küszöbbe,

de jól van, isten, jól van...

Az utolsó rög

Az a legiszonyúbb,
hogy a kereszted fölött
egy épületre látni,
az van írva rá, hogy burkolóház.

(2008)

Őszi dalocska

Amióta elköltözött, őszi vadlibáim nélkül élek,
tudok örülni egy falevélnak,

van kavicsom is, meg karcsú bodzabotom,
nincs-kutyám helyett a szalonnát egyedül
szagolgom,

ha postán jön levél, le-vél,
v-...l, pedig, hisz látszik, hogy
a síró libák véje nélkül él,

és nem mutogatok nyuszifület,
tollra simítja ujjaim a becsület.

Nem akarok hullani, a földbe múllani.

Hát élni, v-élni, visszajönnék hozzám –
remélni, -rem-élni, az álmod élni, rem.

Nem-élni: nem!

És boldognak lenni, mintha a hajadat bogoznám.

Sirály*

Mélyre nyomtam le magam is,
s laza tenyérrel, vállból,
s kifelé alaposan,
s dolgozz, kenyérke, égig!

És arra jött egy-két sirály,
csak disco-hajó dixiként,
én szólítám meg őt: „*Sír, ályly!*”
Csak kettő, semmi több!

A zsírosdeszka két darab,
ha széjjelcsúsz, vagy jól tapad,
ez meg itt fohász-kovács!...

* **James Joyce** *Finnegan ébredése* című nagydolgozata ezt írja: „...*A gull. Gulls. For calls...*” „Sirály. Még egy sirály. Sirályok.” „...*Távol – sír. Állók. Sírdogálok. Sír – sikoltok.*” Az angol szöveg „hűséges fordítása” – tőlem: JJ szellemében.

Biztató

Margaréta. Szára zizzen.
Este van és biztató a biztató,
és csordulásig poharak
a friss pünkösdi rózsák.
Kinn a víz. A vízben áll a hold.

Légy jó!
Akkor is, ha esti madárhangban
vagy nulláslisztben
nem lakik isten.

Sakktábla, pár női papucs...

*Telefonbeszélgetés részlete a nyolcvanas évekből:
„Megint a rehabon vagyok. Sajnos ráíttam. Hívsz majd?”*

(1) Itt hagyott valamit

Nem vágyakozható romlottság, a penész göncei, a fűtetlen szoba:
letagadható, amikor fénnel csordul kinn az utca,
halomban könyvek, borospohár, vörös por az alján, ez a szellemi kaland szálloda,
sakktábla, pár női papucs, epikus részleteket lakott emlékek cucca,

gyűrt lepedő, összefacsarodó, mint a bohóc vizes zsebkendője,
egyetlen csavarintásra emberszag záporozna belőle vagy könny,
zöldes szőrű sportcipő, ballábas, aztán zsebrádió, egyelőre
még az is lehet, hogy egykori gazdája visszajön,

hogy magával vigye a kiválasztott hangokat, az éteri zenekarok
szimfóniáit, a jó hangulatú éjszakai szabadságdáridók
féktelen nagy tereit, a csendbe marokba fogható
üveggömb-mindenséget, akár ezt a zsebrádiót,

mert a ház mindegyik lakója itt hagyott valamit,
akár vándor az útszélen keresztbe rakott faágakat, egymásra tornyozott köveket,
habár az, ahol most él, szikrázó nyári fogsorokkal virít,
de „magamból ott még egyszer valamit majd visszakövetelek”.

(2) Ketyeg a tájban, ember...

Ölelésembe játszaná át a sikongó nőtestet is, de mindegy.
Újra meg újra fölfelé szökik, hajlandó hajlani is,
vagy betölteni komolyan veendő önmagát szelindek-
kaffogással, esetleg az említett sellővel, aki flitter nélkül is hamis

hóolvadásszagú vallomásokban élvez, hogy a vállaim eláznak,
mert emez bármivel helyettesítené magát a saját szelleme helyett,
hogy nyugodtan lófrálhasson a gazos tereken, a tenyere versvázlat-
szerkezetével halászni a levegőt, elkapni valamely meleget,

mely a visszahozhatatlanból szakad föl, mint fülledt fű alól a gőz,
a hideg vonalkázott merev füzetébe írott kipárolgás,
ám látható hiszen, hogy mennyi-mennyi minden nem volt ez az ősz
sem, tere kerítetlen, bejárata képzelt kapuvascsikorgás.

Csak azt hajlandó tudomásul venni, hogy neki altatókat írnak
a kései időben utolsókként elrepülő fecskerajok az égen,
s ő egyik lábáról a másikra állva ketyeg, ember, tenyere papírlap,
egyformán képzei magát mind a kettőnk légyhessentető történetében.

(3) Féktelen törvény

Az elküldött barát a saját lelkesedéseiben lévő, akinek kasztja
még varázsegyenlítő rajzol örökre becsapott múltunk köré:
de ő támadó lehetével az idomba mért konkrétumokat rohasztja,
és meghosszabbít egy délkört, merőlegesen áll az, mint valami indiai varázslat-kötél,

mert neki ott talán tűzfarkú madarak sercegne, mítoszi egység
a létezőkben, hiába lát a bucskázásra meredő mutatóujjakat,
hangja felszökell a palackokból, vádló bénasága hogy jobban kitessék,
ő volt az én elküldött barátom, lelkesedése idegbénultja, rokkantja csak.

Jártam én nála a fekete házban, ahol fekete az ital, a fog,
hát fekete a beszéd is, ámde egymást nem ámítják a testvérek,
egyetlen mámoruk a presszókává, mely félliterszám az arcukba párolog,
és gyilkos csempész lenne a reflexeiket tápláló könyörület,
mert számukra a szesz méreg.

Ő volt az én hazug ifjúságom, a mesékbe üldözött fiú, a tényeket
ujján kulcskarikaként pörgető féktelen kísértés-törvény,
aki delíriumban meg tudja tenni, hogy egyszerre kettővel lép,
nem csupán lép, lépeget,
hóna alatt két mankóval, a megvalósult ígéretés örök földjén.

(4) Idegen otthonom

Ez az elhagyott ház, a szellőztetni ritkán kinyitott
ablakokkal, amelyeket kívülről a por
pikkelyesen lep be, és a függönyök mögött mintha titok
rejtőznék, gondolom magam is, amikor, néha, amikor

izgatottan csörögve a kulcsaimmal a megfelelő
cakkos tollút fogom kézbe s óvatosan illesztem a zár
vékony kürtőjébe, és hogy ajtó tárul, hófehér konyha bukkan elő,
mintha nem itthon, mint aki lopni hazajár,

de sötétben a villanygombok kattánása nélkül is
székháton, asztallap szélén fut tenyerem, féléves újságokat
érezek, mint akkoriban, amikor éjfél tájban a güris
nappalokból éjszakákba érő lázaim után kutat

az emlékezet botorul: én meghaltam itt, a nyirkos könyvlapok,
a vályogszagú ház, az elérhetetlen boldogságra kiméretett pár légköbméter
idegen otthonom konkrétsága, elgondolkodtató létállapot,
mely van, talán éppen attól, hogy ő sem törődik a saját nemlétével.

Szulammit szá(ja)mbe-vétele

„S föl ne ébresszétek,
amíg nem akarja...”
(Énekek éneke)

Gidáinkból van	1/sok/-/-/-
Gazelláinkból van	2/sok/-/-/1/
Szarvasunkból van	1/1/-/-/-
Gerlicéinkből van	-/1/-/-/-
Galambunkból van	-/2/sok/1/-
Szarvasborjunktól van	-/1/-/1/-
Kecskenyájunktól van	-/1/-1/-
Juhainkból van	1/1/-/sok/-
A nevedből van	1/-/-/-/-
Barna bőrömből van	3/-/-/-/-
Arcunkból van	1/1//2/-/-
Nyakunkból van	1/1/1/1/-
Keblemből van	1/-/-/-/-
Mellemből	-/-/-/-/ nincs és van /
Melleimből	-/-/-/2+2/-
Szemünkből van	2/-/2/3/1/
Karjainkból van	2/-/-/-/2/
Ajkamból van	-/-/2/-/-
Nyelvemből van	-/-/1/-/-
Az én lábamból van*	-/-/-/1/-
Bensőmből van	-/-/1/-/-
Lelkemből van	-/-/1/-/-
Fogamból van	-/-/-/sok/-
A hasamból van	-/-/-/1/-

Ezért tehát azt mondom neked, szerelmesem, hogy:
„Korán reggel menjünk ki a szőlőhegyre, nézzük meg, fakad-e a szőlő
vesszeje, vajon kifeslettek-e virága bimbói, s a gránátalma-fák
virágoznak-e már?” „... illatot árasztanak a szerelem almái, sok pompás
gyümölcs hever ajtónk előtt, frisset is, régit is tettem el neked, kedvesem!”

* **Lábjegyzet:** – Olyan szép a lábad!

A bagdadi tolvaj nővére

Van, van ám ezeregy s még egy éjszaka.
Whiskey, grappa, no, grape... fruit (fruit).
Enyhítőül szódavíz.
Miközben a te mosolyod mindent szóba hoz.

Te, te parázsló
boszorkaszemű,
tőled a kedvem is éledez...
amikor kutyába se vesz a varázsló.

Beszéd az aranynaphoz

Kékes hegytető, újév-éjfé

Te aranynap, lucskos éjszakában
fejem itt csüng
egy nyers asztal fölött,
te látomás, mondd meg,
hogyan találjak
a szépségedhez több erőt,
e füstködben, az el nem ernyed
szándékok, gyilkoló vasak
merev fegyelmét visszanyeljem?
Pusztuljanak!

Csontvázam vesszőkosarából
puskacsövek tekintsenek
arcokba? Rég, mi vadcsalán volt
és vétektelen illegett,
fel tudna élni egy kisimult
feloldozó kígyóhalált?
A minden résen idetódult
nehéz ösztönt, a láb alá
taposott ritmust, képzetet,
a szenvedésnyi Himaláját,
a kikínlódott élvezet
mennyekig nyúló életfáját,
és minden végiggondolt harcot
s a konok csöndet minden könyvem
mélyéből, hogy... dühvel ajzott
s jaj, hideg szisztémákba tömjem?...

Rég, amikor betont kevertem,
nyeles lapáttal adogattam,
s láttam, idomokká meredten
él; és úr voltam az anyagban,
hittem, aranynap, csak rád nézni
kell, ki arcunkat hordozod,
mint időkezdet hordaéji
áldott, makogó magzatod,

hát ki éljen, ha én ne éljek,
már élhetek, már Szózatom
és Himnuszom van... tán nem érdek,
hogyan ezt itt így kell mondanom?

Te arany nap az éjszakában,
őrizd s ragyogd át a hegyet,
s létünk előtti fény varázsa
a mozdulásra kész kezet.

Hallgass rám, szerelem

Szerelem, remegő májusi fa,
minket takarj el, ujjaiddal simogass, a virágbögy-ágakkal.
Iramló történésseddel, ki vagy te, élénk színek gyors vándora?

Mélyhegedű vagy te,
aki a szólalást kívánja?
Jaj, ha egyedül maradsz –
Ugye, a dal is te vagy?
Ugye, a játék is te vagy?

...csak a ritmus mozgat,
lelkes jószágja vagyok
egy történetnek, vagy csak
a dallam eszköze lennék egyedül?
S te, a gyümölcs-mell, a lábikravonal,
ajándékul az arcod,
nézem is magunkat,
két emberi vázlatot –

Te vagy a hegedű?
Sugárzó derekadon fogan
meg a zene – hegedűn, gordonkán, gitáron? Szólalj meg. Ki vagy?
A zongoraszó?
Rád ismer az álom.
Ujjaid erőt adnak arcomnak.
Életre kel a percek tiszta rendje.
Kell, hogy az öröm benned
meg bennem élje magát,
úgy bújjék, mint a szarvas a rengetegben,
amikor szügyéig takarja haraszt,
sebet takar, seb van rajtad is,
amit én okoztam,
okozlak is a világra,
és mint löszpartok omlásakor,
hol nyugodtan hömpölyög a folyam,
színe, élete az a tömörségoldat, a selyemsárga
hullámok és a talaj, s mint tavaszi körtéfavakertek
varázslata, hol nézel-nézel,

már betelten, csukd le szemed, sokkal éberebben nyílnak az idők
és itthon lehetsz bennük, mint egy bokor a mezőn,
s meglobban az idő, óriási szárnyai a porból
emelkednek föl velünk, földszagú vihar visz,
hatalma föloldó, inaid, éreid is érzik magukat,

s mint madárdal, úgy játszik veled az idő-öntudat,

járj velem tölgyerdőiben,
ahol gerlék kurrognak,
és lásd a patakot, ahol átlátszó kupola borul a meder köveire,
távolabb susog a mező, és mindez olyan létező,
hogy rajta kívül más nem is marad,
külön-külön megszámolhatod, azok a dombok,
s még az égerfalevelek keserű illatát is érzed,
itt, ahol a part enyhe emelkedőbe megy át, és mosolyodba rejted,
hogy egy harangvirág kelyhe

megmozdult, sokáig föl-le mozgott,

és én elindulok veled önmagunk felé,
nézd, a tenyerem egy fodros kardvirág,
sóhajt a rét,
s a képet felnyíló tekinteted még mélyebbbről, belülről tépi át.

Ott kinn az utcán, meg a tereken,
ahol enyhe ködöket lapoz mindig a fény,
kopogás hallatszik ki az egész testtel lakott otthonok közül,
s a párkányokon és körül minden hófehér,
fölöttünk a nap akár telihold is lehetne, mindegy már,
olyan is, mint egy hóba pakolt köszörűkő, s elgurítom.
Így fakad ki egy-egy képsor,
görgeti magát,
láncos vödörrel kutat látsz, madarakat a letaposott utakon,
a fakerítések mellett mint kunyhók a hóval betakart almafák,
s nézegetsz az ismeretlen tájra.
Itt a szerelem lakik,
s mondd, érzed-e a fagyok húsét
kilincseken és minden vasakon?
Úgy múlik el már a sok emlék,
mint a használati tárgyak,
amiket halott növényekből
meg állatokból valókat

magamon hordtam,
ott állok én is,
az ott, aki voltam,
ha ideérkezel,
választhat az ámulat,
lélegzel és létezel,
és a saját életed felé nyitsz kapukat.

Nem a ritmus élteti a földet, hanem a dallam.
Bár a kettő kézen fogva jár.
Nem vagyok meg egymagamban.
S nincs meg nélkülünk a végtelen határ.
Még a föld is kifuthat alólam,
nem vesz figyelembe
nyilatkozatokat,
csak lélegeztet és leoldja rólam
azt, hogy senki-semmikor-és-sehonnan és-sehova-soha.

Mindent mi tanítunk meg beszélni,
és szavainkból, mint egyre ritkuló vadállomány,
kivész a védekezés feltétlen reflexe, bennem mosolyod épül,
s mintha fényküllők közt látnál engem, úgy látszol meg bennem
legszebben,

s érintlek és melegvédű homlokod alatt
az agy alkotó csarnokaiban
beszéd születik a bizonyágból,
ezt mondja ki a pillanat,
hogy „*elégedett vagyok*”,
tőlünk mégis mennyi idő elrián!
Mivé lesznek a hajnali tavak is,
hiszen így visszatekintve
volt évek után
az érdektelen mozgásokra,
úgy éreztem, hogy valahogy sután
perdültek ki a kockából –
ennyi lenne a részed, a részem?
S hát annyi munkára sincs jogom, amennyivel megelégszem?

Én az utazások izgalmaitól meg nem szabadulok, azt hiszem,
mindent megszeretek már odaúton,
s majd a visszautazás is és az újra visszatérés is jön,

eljönnél velem?
Mi érlel?
Eggyé tudsz lenni a szép ígéretével?
Felismered magadat abban, amire nézel?
S tudod-e, hogyan leszel szabad?
Nyugodt lesz az a reggel.
S majd egész léteddel szomjasan ráhajolva, visszanéz rád,
ahogyan a patak.

Fuvallatot érzek. Ceruzák vannak itt
az ablakfényben, könyvek, nyelvészótárok,
festeni való naturmort, de kinn a faggyal megkötődő
sárcsipkén márciusi dérlepke pillázik,
s hallom, valahol az akác kemény gallyait tördösik,
gyerekkorom mélységéből fény tükröz pocsolyajégen
a ház meszelt faláig,
és ázott szalma szaga úszik be,
fellobog,
lánccal kötött kerekkel jönnek a fellobogózott traktorok,
nyitott mezőkre futó udvaron
asszonyok állnak, szoknyájuk
szegélyén végig égő rózsatenger háborog,
nézlek, te vagy ott,
fény hussan, mint a szárnyak,
az a tavasz majd minket idáig eldadog.

Reszkető arca türelmes tűzben

Aj, szerelem jó szagú almája,
aj, cirmos dombok, nyári esőkkal veretett
munkanapok méhmaraja, mezőn, kerteken,
felhők eloszlása után,
szíromkelyheket
csendítő mély ég, maga is
vízkehelyvirág,
emlékek lélegzete,
áll a mindenség terhes virágban,
szabadságos nyár van,
hófehér torokmélyben lüktet
a vér tüze.

Akkor is, ha nincs, ha kitaláltam.

Dupla szirmokat tájtékozó fehér orgonával varrja körül ez a nyár
a vaskeretes ablakot,
takarja a párkányszéleket, az üveget,
föltarajlanak a májusok.

Szép a rózsá-hírharang.
Rebbenésnyi zaj csüng, rejtező
laktatásban szárnyukat se nyitják
bogarak, lepkék, amikor
megzörgetett ablakon kikiált,
néz, szól, tréfálkozik:
„Nem, csupán a galambokat etetem,
igen, itt vannak velem,
ez is itt ni, hogy csapong a térdemen, a mellemen...”

Harmat a szél hímpora.
Takarja el őt a féltés forró bíbora.
Izmok szaga, halat fuldokoltató,
epedtető játék:
„Lovak, tigrisek is jönnek, s annyi minden. Várj még!”

Ablakához bölcs, nagy léptű elefántok jártak,
és ő kitekintett mindre,
elmosolyodott, míg vártam,
hej, május, fehér orgona,
cirkuszi petárda.

Az is igaz, hogy ez az egész
igaz se volt.

Eltelik a nyár, s a tekintetemből kihullva érett almák gördülnek
a harmatos füvön,
eloldott csípők alatt a füvek
lehajolnak, lelapulnak,
amíg tűnődöm a türelmes tűzön,
idáig reszket az arca.
Jártam én már erre azelőtt.
Zöld kukoricaerdőkkel
susogtam, és a fülemben
ennyi volt a zaj.

Erdő ködmelege csap a tűzbe révedőre, szikrapernye,
felkavart tábortűz,
lovak, tigrisek belefelejtődnek.

Föld voltam még

Fordul és lágyan kattan a kules.
Csípőid nehéz lakatja milyen engedelmes.
Zárj magadba engem. Akárhova húz,
súlyos arcom vonzódik kezedhez.
Földbe nem így vágnak a vasak.
Bálványfej hull így vasvirág nagy szirmaiba.
Sok-sok idő kell, hogy meghallgassalak,
s még sincs idő. Nincsen idő. Érted? Vadliba-
vonulásra parázsló tüzek
ősze ez itt. Csapongó madár-
hangnak mi kell? Kutya sír és panaszkodó rémület
gyengít engem, amint hallom. Beszélj hát akár-
mit. A lassan kibomló tavaszt
és a húsnak ízes ízeit,
fát, hazát és mindig ugyanazt,
amire igent mondanak az érzéseink.

Hiszen az egymásba görcsösült
vágyakozást feloldod fokozva.
Fogaid közül, ha mosoly gömbölyül,
én léteemmé okozlak.

Kell-e az, hogy visszaadjalak,
hogymagannak újra elkérhesselek?
Van-e rajtad kívül más lakat,
ami öröklik az évszakok felett?

Tudod-e a madárnyelvet? Üres most a táj,
tél jön. Majd én leszek szigorú,
s majd az emlék tömbje áll.
A bronzreves hidegben, hópor-hímporú
tiszt szagban, gyökerek fölött.
S feldobogok,
szebben, mint a vas
lépcsőházak,
s emlékszem rád, mint a rög,
föld leszek. Föld.
Sötét és havas.

E könnyű rózsá...

E könnyű rózsá itt, melynek szirmai pörék,
e rózsaszirmok, melyek pörék voltak,

a csikorgó hó-üvegporba bújt ég,
a nap, a rózsatorokmélybe holt nap,

a holt nap, melynek sugara csak pára,
a pára, mely a csend fölött akadt,

a hóesés, mely szürke-kékbe játssza
mozdulataidat,

a sarjadzás, a hegyi sápadt fűvel, hóvirággal
kezedbe illő kép helyett

a lassú napok madárszívvél átmelegedő felbomlása,
és reggel távol a forró hegyek.

(1970)

Rózsák, dáliaák

Őszi éjszakában,
ősz eső alatt
ringanak a járványkórház
sárga dáliaái.
Kockaépület
vakolata,
szögletek rendje
világlik.

Arcod ablakban,
keretbe zárva,
nem jutok hozzád,
feltettek téged
az idő falára,
arcom elsápad,
vacognak a rózsák.

Vörössel,
sárgával
múló napjaimra
felírlak téged,
szerelem ez, árva,
csípőhöz nőtt öklöt
hord kabátzsebében.

Őszi ég alatt
hull a fény virága,
hogyan maradjak
hűségben hozzád,
feltettek téged
az idő falára,
s koppanó cipőmet
sárrögök pofozzák.

Őszi ég fakó
rózsái, dáliaí...
ősz van.
Délre húznak
íves madárrajok,
minden fal világít,
s merev, hanyatt fekvő
álmaink elúsznak.

(1965)

Szeptemberi vihar

Az a szép, amikor minden kristályzizenés,
az őszi levelek kezdő sáfrányszín szégyene,
egy szusszanás, egy szösszenés, egy szisszenés
jelzi, hogy mint tündöklő vonat, megérkezett az óriás zene.

A nádas hegedűvonói felsikonganak,
zongorafutam indul, mint fényes halraj a túlsó part felől,
a rétek – felizguló, háborgó zöld forgatag,
s amikor fém üstdobként döndül meg a tótükör,
mint hála száll a pára fölfele,
a zúdulás zsongó sínekre vált,

s beáll az évszak napkoronggal koronázott ünnepe,
mintha feltarthatná a halált.

(1982)

Október

Erikának

Alkonyodik. Egyre csendesebb
a levélraj a földön. Vékony ág
hasonlítja azt a véreret,
amelyik a jelenvaló ifjúság
idejét rajzolja. Itt ködös
csitulásban édes vízszagú
pusztulásban áll az erdő. Élő, lángvörös
tócsával elöntve áll a betonút.

Ez a tölgyfa lenne az apám.
Mennyit kellett nőnöm, míg a szeméig felértem!
Hányszor vitt a nyakában, a vállán meg az oldalán
két karjával fogva át a térdem
alatt. Arcom hátára fektettem,
s mint az orvosok, hallgattam, amint a beszéde
erős tüdejét s a mellkast remegtette,
úgy mentünk a szélben.

Remegnek az iszalag
kötelével átfogott
bokrok a hársak alatt,
tisztá testszagot
párolognak – a bokor...
védtelen és őszinte, mint amikor
megfürödtél és nem
takartalak el még vággyal, öleléssel.
Te, kiben oldódom, megejtő szemű,
tüzem őrzője vagy, lassú léptű csillag,
komolyságom mellé szelídült
szökellni való vágy, fény, eltáncolatlan
indulatom titka, engem kicszerélő,
dobbanásaimat visszahangzó ház.
Őszökben eszméltető
októberi tüzem, víztükroñ parázs.
Eltakar minket a múltó-hulló erdő.
Őzek járkálnak itt, bársonyszeműek,

gyanútlanul lépnek ki az ösvényekről,
s látnak virágokká elúszó tüzet,
amint szól, beszél az ősz, mond betonra lappanó levelet,
esőcseppet, el sem is csitult
tükrös záport, s egyre csendesebb
a levélraj, a víz, és fényesebb az út.

Szálló kémények, vadlibák

A háztól nem messze, hol a
(nem tudható, hogy merre) patak folyt, s a vaskorlátjain
ülhetett volna madár is, legalább néhány veréb,
de nem messze a háztól a lassan folydogáló patak vaskorlátjain
csak tenyéryomok csapkodtak szárnyként,
az ismert esték rendje szerint,
emlékszem, ha arra
fordultam jövet-menet, hogy ott azok,
azok az elpárolgó kéznyomok...

Párás melegük most is meglegyint.
Amint megyek a pataknál a hídon át,
már tombol az idő bálványdöngető tora,
s úszik az égen decemberi kémények sora,
levél is, néha, s ritkán
(mintha belőlem) a síró vadlibák.

Adni

Meg kell adni a helyet,
meg kell hagyni a helyet,
ahol a fészkébe, magába
száll a madár is,
míg az iszonyattal csörgő,
csak ráaggatott üvegmeggy kaláris
elhagyja, széjjelpotyog,
míg a kínlódva kigőrcsölt gyász
belemarkol a földbe,
és elzokogja, hogy ez itt
az édesapám, ez itt az édesanyám,
és én belőlük való vagyok,
én itt ez a föld, én itt ez a víz,
én itt ez a levegő vagyok.

Meg kell adni a helyet.
Meg kell hagyni a helyet.

* * *

Időt kell adni falvainknak,
hogy ki ne szipolyozódjék
belőlük a létezés,
meg kell adni a megérkezést,
meg kell adni a választáshoz azt,
hogy legyen miből,
meg kell adni a hallgatáshoz azt,
hogy ne legyen miről.
Meg kell adni a helyet,
hogy odataláljon
a kérni nem tudó igyekezet.
Meg kell adni az utánzás
belülről melegítő örömét,
hogy élni tudjon a beszéd.

A történet örökzöldje

A dombtetőn az elnémult diófák
koromban fürdött gallyait fogdossa az alkonyat.
Nincsenek sebek. A hó vastag kötésén semmi nem üt át.

Vörös virgácsokat lenget a fagyalbokor,
hogyan kilegyen a teljesség,
összejön minden, mint a pásztorok.

Moszkítószövetbe fagyott ablakok mögött
kristálybarmok lépegetnek,
tiporják a fémkemény aranyszalmát.
Talán a szomszéd forgácsműhely adja.

A születés az örökzöld történet jászolában
vagy fateknőjében fekszik.
És megint nem olvassák ki a jelekből,
hogyan miben nem fog megint hasonlítani,
hogyan megint hasonló legyen.

(1981)

Kert és alkonyat

Fölhasogatott üveglapok
pallosain vérzik el a nap,
s úgy zúdulnak elő a naptorokból
lézerfegyelmű sugarak,
hogy mégsem véres ez
az augusztusi tombolás,
csak topogsz a nyár végi kertben,
s leszel tocsogás, locsogás,
de ki tudja, mi ez a más,
míg bele nem retten?

(1982)

Gondoltam

Apámnak - anyámnak

Gondoltam, hogy zajong majd a nyár
esőkkal megvirágokkal, nyüzsgő
derekú nagy lombos fákkal, eső növesztette
sarkantyús kék szarkalábbal, gömbölyút mosolygó
napraforgóval, fényzáporárnyék réti úttal, sárga
agyagpartokkal, patakkal, harmattal, madárral,
gondoltam, hogy susog majd a nyár,
hársfamézillattal, akácmézillattal,
kibugyanó sötétvörös meggyszemekkel, ázó
háztetőkkal, porostorral, járdákkal, mocorgó
szelekkel és a hajnali köd
alig lebbenő füstfüggönyével,
gondoltam, hogy állok majd a szőke hársfasor
derék törzsei között a fűvel szegett úton,
s nézem ezt az örökzöld háborgást,
ahogyan a fény a betonút felől
bezúdul a faragott kövek
és keresztfák közé.

Gondoltam, hogy esős lesz a nyár,
gondoltam, hogy esik majd az eső,
gondoltam, hogy állok majd a szőke hársfasor
közepén a sírhalom felé vezető úton,
gondoltam, apám,
gondoltam, hogy esős lesz a nyár,
akkor is gondoltam,
hogy így gondolom majd.

...Gondoltam, hogy esős lesz a nyár,
gondoltam, hogy esik majd az eső,
gondoltam, hogy állok majd a szőke hársfasor
közepén a sírhalom felé vezető úton,
gondoltam, anyám,
gondoltam, hogy esős lesz a nyár,
akkor is gondoltam,
hogy így gondolom majd.

* * *

...Itt állok kettőtök sírjánál, anyám.

Te voltál az a kislány, a pünkösdi rózsza gyermeke. Májusi, anyám.

Te voltál az a fiatalasszony, aki menekült a sáriszapos réten,
mögötted meleg húst, vért, agyat, csontot követelt, ugatott
és vijjogott a háború.

Öledben és szoknyád szélén
két gyermek,
a kisebbik testvéreim.

Ott voltam én is, letéve a jéghártyás pocsettában,
mert nehéznek érzett nagyanyám, s te a kisebbekkel voltál.

Miért hagytál el, anyám?
Ott vagy te, ahol a Szent György-hegyi füvek hátán
végighömpölyög a szél,

ott vannak a lábnyomaid,
fölemelkedik a fű,
átadod helyed az utánad jövőknek,
és te beléhátrálsz, beléiszonyodsz
a lélektelenné váló anyagba,
ahonnan visszanezél ránk.

Elengedlek.

(Tapolca, temető, 1981–2008)

Én vagyok az

A falurombolások idején

Levelekkel, virágokkal, élő vérszín-
csapkodással paskolnám belülről be a felmérhetetlen eget.
Minden rezdülésnyi
mozdulat a verstől lelkesebb.

Bennem, aki röppenek a madarak röptével,
de engem minden felszállópálya, múlt és betonjövő elhagy,
ki bokrokhoz, utcazugokhoz, ajtóhoz visszatérve előre érzem,
rám szól az emlékem, „*te itt nem vagy*”.

Ököl van a térképen.
Előtte skálázik, vonít a megszegyenített idő,
az ártatlan állat, a lehelettel melengetett isten,
reszketnek a pinapelyhes falucskák, és hátba van vágva a beszéd.

Én ne hadonásszak?
Bokrokhoz, utcazugokhoz futnék.
El akarja törölni az emlékem egy ököl a térképen.

Nagyságrend

Hogyan viszonyul egymáshoz
az ember agya
s a kakastaréj?

Hogyan viszonyul egymáshoz
a felhőfodros, kozmikus
kemence-nagy
derűs égbolt,
a bölcsélet
s a kék?

Muskátli hervad az ablakban.
Még a kakaskák is eltűnődnek,
önmaguk körül forognak,
némák lettek és ütött tekintetűek,

s mit is tegyenek azok,
kik más nagyságrendben
magukhoz húznak?

Legyen

Akkora hó fog esni megint,
hogy nem látszanak ki alóla a házak,
s a gyerekek azt mondják, nincsenek házak.
Akkora hó fog esni megint, hogy lehűti a lázat,
s az orvosok azt mondják, nincsenek lázak.

És mondatok sem lesznek? Szavak sem lesznek?
Hangok sem? És nagy-nagy ára lesz
a gyengéden tegező pillantásnak,
a virágillat-illanásnak,
jövője, hangja, szava, élő beszéde lesz az ölelkező hársnak.

Csak egynek nem lesz jövője,
az „*erről-tudni-sem-akarok*”
nem tudásnak,
az „*erről-tudni-sem-akarok*”
nem tudásnak.

Legyen.

Igazi hazám

Nincs itt semmi, se bokor, se fű, se utcazug, se ajtó,
csak úgy, ha jövőm magasáig és múltam mélyéig velem,
csak úgy, ha a zajból
felemelhetem a fejem,
csak úgy, ha az, akivel az álmainkat alszom,
még álmaimban is úgy vigyázna rám,
hogy ne betonbunker boltozza be a hús alatt az arcom,
s éli velem az igazi hazám.

A fa és a hajó

Gallyait a víz alá meríti,
göcsörtös ágból, mintha tenyér,
ott áll a fa, talpán túl leérő ősmajomkezekkel,
s nyög. Hallom a hídig.
Ő pedig hagyja, hogy ága,
mint az elnehezült élet,
társa lehessen a hullámok
csobbanó rendszerének.

Véget
ér a nap. Elcsobognak a fények.
Elzsivajog a zshivaj.
Elcsikordul az üvegcserep a murvakavicson.
S amint öble nő a lassú hajó torokmély hangjelének,
úgy komolyítja magát, úgy gomolyog, mintha fészket
panaszkodna magának a hang.
Tollászkodó bőség, szárnyas, mint a lomb.
Így alkotják együtt az alkonyatot,
és érző őre vagyok minden résznek.
Ugye, magából és másból minden így teremti magát?

(1983–2008)

Így telik el

*Lányomnak,
tizedik születésnapja után*

Lassan leszáll a köd.
Feloldja magát a délután.
Ami megtörténik,
emlékké válni készül.

Víztornyok magasát
most madár sem választja menedékül.

Hó kezdi csendes képmeséit,
a földig lenövekvő halk sustorgást.

A csend hullámaiban lovak lépegetnek.
Izzadságszaguk nincs,
nem lök mellbe senkit.

És nincs semmi, ami nyüzsög, csillan vagy felsereglik,
így telik el az ünnep.

(1982)

Májustól őszig

Tetőtől talpig fusson be folyondár,
hajnalvirágok trombitáljanak
a szád sarkán, tűnődj e nagy folyónál,
s a lábadhoz sirályok szálljanak.

A sarkadon guggolva üldögélj,
a várossal szemközt, a forgalom
ezüstje zengjen, messze, mint a dél,
s ahol a csendes délután
a lombokkal borong.

A vízen át (a hullámok hajában
csendben babráló) ujjaid bögyére
halacska üljön, nézd, neked találtam
ki.

Ne vess rám nagy szelet kenyérrel.
S ne félj te semmitől.
A kertek alatt ballag valahol a nyár,
dalolni nem tud itt.
Tán almafák között keres nyugalmat,
a fű közt nyitott szemmel álmodik.

S az égboltról a sistergő fémszengés,
mint érháló, forrón leér a földig,
dörej dünnög, s ha engem néha elvétsz,
ne félj, a nagy nyár újratermelődik.

Itt langyos Duna-táji záporok
májustól őszig szárnyukkal takarnak,
arcod megnő, nagy szemed párolog,
s beszélni lesz kedved, pedig magad vagy,
beszélj csak hozzám. Ez a te hatalmad.

A nevek varázslata

A reggeli utcán 1979-ben

Őszi kezdet, kora őszi reggel,
iskolatáblák élő illata.
Behajló tenyerem gyermekmeleggel
telik meg. Ő – Tíria.

Nevét egy távoli szigetről,
anyjától kapta. Görög sziget lakója,
ezt jelenti. Szellő
hussan eddig – arra száll a gólya.

Könnyű nekem az idő fölött
révedeznem, itthon
az elköltözött
nyarat, madarakat visszahívnom.

S te, kisgyermek,
húga a tengernek,
anyád akaratából –
ugye, nem baj, ha én
Annának nevezlek,
mosolyodat így vigyázom?

A sikeres operáció után, 2009-ben

Micsoda érzéken túli érzék mondatta velem, hogy szívesebben szólítalak Anna neveden?

Hiszen amikor végzetes szó lett a „thyreoida” betegsége, ez

döböntett rá, hogy mivel fenyeget
a sors (amitől szimmetrikus névvel védtelek) –

s most itt, ahol a Rózsafa felé bukdácsol
velem az ősz a másik, a Huba utcánkából.

te Isten! Mennyi ideje már,
hogy ezen a tájékon
jártunk reggelente,
valahol, a „kék iskola” is erre van, ákom-
bákom firka a falakon, még a tente-
tente
éveiden alig túl –

e titkosan és közösen választott templomig,
ahol az ember csak úgy védtelen,
mint amikor álmodik –

s én anyádra is gondolok,
aki a nevét hagyta ránk

(innen nem messze nyomtatták
a temetésére szóló cédulát),

s a neve (benne a **T**e betűd)
Beethoven-szimfónia, a szerelmet hirdeti.

Erika, kérlek, bocsáss meg a Jóistennek,
miképpen mi is megbocsátunk neki.

(Budapest, 2009. október 20.)

Aranymíves versek

Szabadságcsinálók

Kuczka Péter emlékének

Angyalkacsináló asszonyok? Itt nincsenek.
Nálunk nincs ilyen egy se a faluban.
Ez ma már nem jellemző.
Hanem azok a szerek,
amiket a lányoknak ajánlanak mindenfelé, azok,
hogyan lehet azt utána is,
hát semmi ok az aggódásra, éljen a szabadság!

S lesznek vegyileg megmérgezett
ifjú anyák és korcs gyerekek.
Nincsenek itt angyalcsináló boszorkák, motoszkáló nénék,
angyalkahajtó asszonyok,
nincs rájuk szükség,
és nem is értjük,
mert maguk a lányok válnak
szétrágott májú bukott angyalokká.

Hát tudja, mit? Hogy az isten verje meg az ilyen szabadságot,
meg az ilyen szabadságcsináló világot !!

Hisz meg is verte. Meg!

Falusi napló

Az erdőszélhez nem lapul falu.
A faluk nagy mezők térein feküsznek.
És a patakpartot eltakarják fűszerillatú
vadnövények, sás, káka lobog.
Megél köztük a szelíd csalán is. Kifejezhetetlen részletekben
gondozza magát a rét.
A reggel most hangolja össze
minden létezője életét.
Pára motoz a levélen.
Szitakötők ritmusra járnak.
Világoskék az ég.
Mit mondjak.
Csak a mocsár körül lebeg halálzag.
S lesz porzó heve a határnak,
felhő bodrozódik a fényharang szélén, majd jön zápor,
csendes, jó zápor,
hadd lubickoljanak
a langyos pocsolyában füvek, fák, mosson lábat az Isten.

Szitakötő

Szitakötő.
Élő horog.
Harag.
Eget szövő, bőködő
lila kötőtűdarab.
Nádbotocska,
törött,
színes fadarab,
csillámszárnyakkal
repegő
szitakötő,
éles mozdulat,
sebész-pontosság, szipoly,
drótkörbordás szélzsák.
Keretes karika,
csikóhal paripa,
véremlen
bugyborékoló gyönyör,
falánkság,
metsző fény-üveg,
hánytorgó lánglánczák
szívárványhártyát
falnak,
mint saját éhüket,
szitakötő,
látom a szemed,
fejem fölött hatalmas
lámpaüveg,
hatszernű projektor,
marslakó-szemüveg,
véremlen, húsomba
lámpázó
operatív készülék,
szitakötő,
sebészkes alatt
vagyok
halálos révület,

böködő
ujjak alatt
jegeces rémület,
szitakötő,
belülről
fojtódnék meg,
fulladnék meg
nélküled,
ha nem szipognád ki
szipolyoddal,
sipolyoddal
tenyészközület,
burjánzó
húskristály-lét
termelte
rossz véremet.
Szitakötő!

Ki tette arcom fölé
az ökörhólyag-projektor homályos, hideg szemét?
Ki láttatja a véremben fürdött öklöt, a levedlett gumikesztyű-hártyát?
Ki láttatja az éles tiszta ráncot a száj vonala mellett?
Ki menti ki beteg sejtek közül az alabástromvérgyöngycsillárlámpát?
Ki gyomlálja ki gyökerestül az iszonyú karácsonyfagyertya rakétafüzért?
Ki tudja, ki ismeri, hogy más
testekben is még tombolni fog?
Ki szólíttatja általam, értem a sebészkes-szitakötőt,
a szisztematikus fényes
fémszúnyogot?
Kinek testében turkálnak
Tulp doktor tulipánkezű
tanuló utódai?
Kiért sorakozik fel a létezés, hogy hullából visszavegye, felsorakozik,
ki láttatja velem az Ítélet
összeslelkű lovasait?
Miért, hogy szívemben vérkokárda fáj, s összehúzott, összepréselt
szájjal

és homlokba húzott hófehér
sapkában milliméterenként rohamoznak,
és a vörös hajú nővér dinnyényi
érett mellei fölött

sirálykönnyed ujjakkal veszik át az iszonyatosan karcsú kis műszereket,
véremet szíogatják a
szitakötő-műszerrel,
miközben fejemnél állva
az aneszteziológus doktor asszony beszél hozzám,
zöld szemű, meleg, eleven, száraz tenyerű hóasszony?

Nem bírom kideríteni
a tolongó képek okát,
eredetét,
felderíteni
az élethalált,
a haláléleletet,
előnt, mint a vér,
anyanyelv-képbeszédem,
mely a Te beszéded,
én kértem,
kéreltem: élet,
mit kívánsz?
Nézd, töredelmes ének,
kristálytöredelmes ének,
csörren, vonaglik a tánc,
a kihívó ritmus előtt,
s most a dallamot elnyelő
időt látok,
hidratorkú időt,
mintha szőrös torkú
gyapjúharisnyát
stoppol,
lyukakat stoppol
s vág körül egy asszony,
de ráhabognak
a temetők,
elnyelik apámat,
elnyelik anyámat,
elnyelik őt,
akitől vagyok,
idő, idő, haragot
kényszerítő idő,
a zsigerekben kristályokká fagyott
időre értelmes mozdulatot

szentelő idő,
nem haragot,
az idő fölött tanácskozó idő,
új sejtláncolatot
teremtő idő,
önmagát megmentő idő,
ne nyelj el engem, láttató erőt, tudást,
ezért hív az ordítás,
anya, anya, anya,
nézd, a hatalmad versekben világol,
anyanyelv-anya-anyám,
emelj föl
az idő süllyedő tavából,
anyanyelv-anya-anyám,
minden hozzád kiált,
űzd el
a halált
vérem taváról.

(1988–1989,
János Kórház, Rákospalota)

Véremet adom

Bölcsészkar emléke

Élénkpirosan,
az átlátszó vékony csövön
a vér-állomáson
folyt a vérem
a Zombolyai úton,
anyagom,
formátlan másom.
Vagy abból való.

Kinn pustolt a hó.
Benn illatos tömegű
nővérek jártak láthatatlan
a lepedőfüggöny mögött,
s lassan megtelt az üveg.

Ezért – ma már –
tán érdekelnek ürügyek,
ismeretlen
professziók,
agressziók:

„Véred kiontom,
véreDET veszem!”

Mondom csak türelmesen,
költőül,
alanyian:

– Vérem kiontod?
Rég ki van...

A varázsló

Leigázott
minden
nyögdelő
virágot,
csikordultatott
kavicsot,
áradtatott
tavat,
kipróbáltam érte
az akaratodat,
hogy védd magad,
s hogy én
a szemed,
a szavad,
virágban,
kavicsban,
tóban,
erdőben,
erőben,
kifricesant
lángban,
hogy kürtben,
hogy dobban,
hogy jobban.

(1980–2008)

Körút

Ez már az ősz. A kukoricaszaf.
De minden utcasarkon.

Barbár jó hetet
kívánnak a víztányér alvói. Szárazat.

Hosszú feketék estje.
Kávéban.
Lányban.
Gumibotban.

A rendet kellene inkább fenntartani?
Vagy azt, ami van?

A rózsabotos barát

Birtalan Ferinek

A csörgőkígyófej,
a rózsabot,
akár egy maroknyi
gyúrható agyag.

Azt érdemli,
azt aanyag
somoilyintást
az aranyműves boltív alatt.

Igen,
az aranyműves versek
kockaköveken
iskolázó gyerekek közt,
fél lábon ugráló bolondoskák,
métázó lányok közt
megenyhítik ezt a kései nyarat.

Az ember megy a botjával,
arra támaszkodik,
ami jól van.

Száraz borokról és egyéb mámorokról

Gyimesi Lászlónak

Én ilyen szmogködös őszi estéken
eldudorászatok magamban magamnak,
s lehet, hallható, és ha beszédem
is kíséri, még inkább feltűnik, hogy emberi zöngé.

Kezdetben is azt becsültem
friss tanárként, vagy az úgynevezett vasi végek
szántóföldjein kezemben jegyzetekkel,
és persze egyéb társaságban is, ha tiszták a dolgok.

Egyszóval, nekem jobb a száraz vörös,
mint a félédes vagy édes bor.
Nem tehetek róla, s ha tehetnék is,
bár ízlik a rizling is tisztán, mondom, a százíz többféle.

Meglátod, öregem, akkora honorral
dob meg majd engem egyszer a jóisten,
hogy beülünk páran egy tükrös
elegáns helyre és többféle bort is
kérek az asztalra.

Felnőttkor

Köldöksinórján megfojtható, ami megszüülhető,
a nyelv a tüdőig is visszagyűrhető,
én csigák sátorának mondom az útilaput,
tudom, hogy nem lehet kopár az ég,
hiszen a madaraktól énekelni tanult,

mégis, valami fölött nincs tető?

Horgász-émlék

Mondta mindig ő: „*A király meztelen!*”
De nem mutatta meg, hogy milyen a király.
És szúnyogok csípték a fenekem.
Vagy a vízparton ülő vadlibák?

Olyan közelről szürke totyaknépség –
S a gágogásnak volt bő hangtere.
Lehet, az volt a merészség,
hogy együtt horgásztam vele?

Angyal

Dórának

A fémeket nem lehet befejezni –
A történet, hát, elbúsulhatatlan.
Istenujja gyertyából
az elsördülő viaszangyal dörmögésekbe kívánczik.

S én? Méhmagammal?

Iszonyú sarokháztortákkal dobálom,
s a főoltár mögül tiltogatom,
nehogy kiheréljék

az üde harangokat.

A bárban

Éji töredék

Jó a testközel.
A bár-ritmika.
– Lelkem, jövel!
„Ma van a... hányadika?”

Itt a bárban üres a palack.
Becsavartam.
A gin meg a dzsinn!
„Drágám, tudod, én azt akartam...”

– Én meg lenyeltem a szellemet.
(S mondok mást is,
de odakinn.)

Asztrálangyal

Kocsmadal

A lábujjadnál fogva néha még
e borzadalmas borzalomba vágylak,
miközben díszes gépzenék
hirdetik, hogy végképp angyallá vagy.

És meglehet, hogy hófehér
vanílialeány-mosolyoddal
akkor már semmit értenél,
s akkor nekem a rum meg a mocsokdal.

Egykor az ó-pub cinkelt asztalánál
volt úgy, hogy Joe beléd tanul,
drágám, ki lefittyedt szárnyal álldogálsz már
sebeimmé válthatatlanul.

Azért is szerelem

Úgy vártam, hogy végre lebugyogjon rólad a bokádig.

S most is a Város vagyok. Illendő félelmeket keltek, s jókor.
Vaskerékhernyósorokkal vigyázz, hogy össze ne másszanak.

Mondom, hogy én a Város vagyok, fűvel, citrussal, csiklód
duzzadásával. Málnaízű.

Bolondozás asszonyomnak

Húzza el a függönyt, asszonyom,
s csacsogjon,
nem mondtam volna eddig még, hogy főherceg vagyok?
Némi enyhe fűszert azért szoktam vinni a játékba,
hogy a mi történetünknek
hét izgalma is legyen.

Itt, e széles reneszánsz erkélyen, tudja, drágám,
hogy hányszor megmosolyogtuk már Velence arcosait,
s néha meglepődtem is:
„*Che cosa è?*”
(Én például tíz-húsz arcot hordok. Lesimogathatja Ön.)

Újabban ilyen hús késő évszakon
íme kivezetem Önt a vízköpő ördögpfák fölé,
és elnézem, amint az erkélyen az ismert könyökét
illeszti szellőző városunk tetőire.

Szívátültetés

A huszonötödik órában
lehúzták az orvosok a gumikesztyűt.
Por hullott mindenre, ami történt,
fehér hintőpor a kesztyűből, és tiszta maradt a kéz.

Ám a kesztyű az ellentett kézre illik.
És a jámborság címzettjei
felveszik a fonák küldeményt.

Így tapad rájuk a cselekvések szennye,
mert hiszen miattuk történt, ami történt,
s az is, ami nem.

Így élnek a rájuk húzott méhlepényszerű anyagban –
s ki veszi tenyérre a szívet a huszonötödik órában?

Zöld tűz

Hideg hullámokat hajt a szél a tó partjáig,
ahol már sötéten lobog az idei fű, mintha zöld tűz égne,
emitt pedig valami uborkaforma orrú istenke rendezi talicskáit,
utcaseprőmellénye van, takarítgat és fel-felnéz az égre.

Áttelelt levelekkel rakja púposra az egyik talicskát,
áldásnak laposan rácsap a kupac tetejére,
aztán leül a másik talicskára, elővesz egy bicskát,
szalonnázik, villan a kenyér fehére.

Talán itt van a költő, aki úgy szeretett eltűnődni mozdulatokon!
Ki verset írt a pázsitot nyíró nénéről, a pipázó kisparasztokról,
aztán maga is meghalt. Mint ahogyan elmúlnak az évszakok.

Mégis, a lassan gyarapodó fény játéka alatt most is ott lüktet egy monoton
hang: rúdra kötözött vászon csapkod, a kerítéshez verődik.
Fecskepárt köszönt talán, felcikkanót, fészekrakót?

Körforgás

Emlékszem, ahogyan feltúrte az inget,
vagy bajszát simogatta, felemelte a pohár bort,
majd megbillentette peremét az árkolt szőlősorra...

persze nem öntötte ki mindet.

Csupán adózott a sorsnak.
Mondott is valamit csendesen.
Jólesik emlékezni apámra,
amint ősi szertartások élednek mozdulataiban, egyszerűen leüti az ásót,
vagy a sapkáját keresi zsörtölődve. Én is így keresem.

Egyszóval, szinte ő lettem. Birtokba vett. Van ebben szokatlan,
mint isten áldó említése is, hiszen inkább szidással jött elő,
szinte sohasem köszönettel.

De hát volt, van néha így is.
Amikor befűtve lobog a katlan,
vagy a tördelt száraz vesszőtől piros
a kiskályha, és megcsillapodik az esztendő körforgása a gyökerekben.

Elfolyt gyöngysor

Eljött a kecskekörömhegyen lépő július,
a gyilkoló tüzű tavaszt rég maga mögött hagyta,
s ma árvalányhajás domboldalok
sajdulnak meg miatta.
És mély az út, az árnyas út, hogy csöndes zöldbe juss.

A fonott bőrvéd leoldtad, a cseresznyeágra dobd.
Barbár szeméremként s dombként a száraz hangyaboly
lűktet. Vele a nyár.
A folyó sem mozog.
De kecskebéka les az érhálós-húsos levél alól.

Majd bogláros barna iramlás érleli a délutánt.
Rajongva röppen galambidomú
madárraj, s az égen villámló kard iránt
gubancos felhőbódulat tolul.

S lesz boglya, krokodilvörös cipők, egy blúz. A könyv nyitott
lapjai közt fű zizeg, s a testtel meggyötört por.
De valami áldásos csend. A nem bizonyított
mozdulat...
Hacsak tán nem az elfolyt gyöngysor.

Örök tavasz

Utassy József 1941–2010

Holnap már a margaréták
virágkerekei pörögnek,
és a kujonkedvű keserűlapu levelei csúfolódnak
a patakparton, ahol a bokrok beöltöztek
puffos nadrágos törököknek,
csak azért, hogy püfölhessem őket fakardommal.

Tavasz van. Apám elkészíti
a drótesuklós-vállas fahuszárt,
bodzából puskát sikerít neki, piros madzagot vállszíjnak,
dús haját ereszt az udvarra leütött fűzhusáng,
s róka se jár, a népes tyúkesapatnak nincs híja,

és akkora felhők szállnak a szokolyai rét fölött,
hogy beljük takarózhat az örült április,
s olyan Utassy Jóska-hangulat van, mint maga az élet.

Hát ki halt meg? Ki merészel
meghalni itt?
Nem leszünk mi soha szomorúak, Dzsó, örökké viríts!
Akár a tavaszi virágzás, akár a kökényvirágon habzó méhek.

Renoir: A mezőn átvezető út

Mindig a réten át az út, az út,
a lüktető nyárban, a domb alatt,
a vörösréz izzású dél,
a csodák forrfoka,
a szöcskevillanású dél, a sárga fény, az ájult ámulat!

A mondhatatlan titka ez, a szó nem bírja el,
mert közvetlen a lelket érinti e tüzes napsütés,
és onnan indul lendület és dal és szédülés,
s már nem ember, hanem maga az óriás nyár énekel.

Lehet, azért szerettem úgy a keretbe fogott időt,
hogy szétfeszítse léceit? A vásznat is átégeti,
mert a legmélyebb gyerekkorból áramlott elő.
Mögötte zúgnak, tolongnak
az évszakok élő emlékei,
a lélegzés heve, parazsa, ez a folyton felidézhető
pillanattömeg, a száraz fű, a rezgő levegő.

Színkirályok

A szürke

A késő őszi széna szürke színe
nincs ruhán, sem flaszteron, sem fa kérgén, sem színes ceruza hegyén,
s nem idézheti fel más, csupán talán a játszó költemény
vagy az, amikor szempilláim sziporkáznak, s pilláimmal kiszűröm
a száraz szürkét. Íme.

Őt szólítom elsőnek. A színek pompás királyai közt a száraz szürkét.
A ló színéhez hasonlít. Mert ilyen árnyalatai csak annak
a megrezdülő meleg bőrnek, hullámmozgásnak vannak, amikor
dalokká fogannak
a hangtalanság fölött úszó álom-mének, testesen és büszkén.

(És Makrai bácsit idézem. Ő halt meg a fényben hunyorogva,
mert éles szelek jártak akkor. Öregemberek
buktak barázdába, rögbe. Erdőn vagy padláson kötötték fel magukat.)

S a szürke el-hozzánk futotta le azt az ezüst utat,
s azok ott László úr ménjei voltak. Megtöredezett
széna-színek, széna, szénaboglya.

A kék

A kék olyan, mint vén tejeskannák zománca,
nyári alkonyatkor, hűvösödő erdő mellett, keskeny gyalogúton,
amikor meg-megroppannak a fák, s odúkból
s homály belsejéből sugárlány serdül tipegve táncra.

A kék olyan, mint amiben meg lehet kapaszkodni,
s a tejeskanna hengeres testén az elfogyó derengés meg-megcsillan,
pedig borongás már, majd átfordul legmélyebb álmaimban,
s alkonyból így jön ki a hajnal, fellobognak füvek, fák,
és ragyogó nap kotlik

a tarlón, érett tökhalmokon. Arany lábával kavarja őket.
És kalapálás hangja lüktet. Világoskék magas égbe szédül.
Az ég is olyan, mint a tűnődések fátyolfelhős kedve...

Szemem előtt akkor még a nőszirmok is fodros, kék égi tájakká nőttek.
A kék sűrű és oldott életéből
minden itt van, mint a biztonság. Vezessen kézen régi reggelekbe.

A sárga

Szeretlek, sárga. Halvány almazöld
is kedvesem, de téged titkosan
és ízelve kívánlak mindig. Szűz napfény olyan,
mint te vagy. Lelkem el ne öld.

Szeretlek, sárga! Vágyott lakomán,
a hús virágán s meleg női combokon
ömölsz el, s képzeletben szinte fuldoklom, és azt boldogolom,
hogy bármi lennék, arany, messzi szavú hírnök,
s téged szép magyar földemre vivő dragomán...

Beölelném titkaimba méltóságodat,
és birtokolnálak, ne folyj el szavaim közül,
miként a foghatatlanok, az olvadékonnyá váló fogalmak.

Tudom, hogy örültek színének mondanak.
De szögletes tények között a lélek közösül
általad. És szeretem hatalmad!

A vörös

Vörös! Királyszínek között a látvány!
A fénybe cikkánó pipacsmező.
És lelkesen lengedező
torokdalok – élő körpalástján.

Festői kép – a gyerekkori évek
fel-felduzzanó sejtelmei.
Drapériák alá kell rejtetni
titkát a vérnek?

Mert elkendőzhetetlen tér, mert elleplezhetetlen,
ki elbújik, marad,
s míg hámlik, lekopik a közömbös időben.

Börsönyös erdő ősz rőtjébe szóttan,
rozsdá fényével is feldagad.
S torkom forr ködös, ködös telekben.

Az ezüstoffekete

A vaspor: ezüstoffekete.
Sötétben fénylő. Ő – a lehetetlen.
Logika helyett a valóság ígézete.
Hisz minden mást kinevettem.

„...hogyan... a két szín együtt?... nem lehet!”
Pisszeghetsz rám, te, mérce dőre őre,
hisz örök megújulás integet
a megszokottakon túl, hej, előre!

Ilyesmit kívánok. Mondhatatlant,
de sejthető világot, ezüstoffeketét,
s mindent, ami még ismeretlen érzet,

fokozzanak valahány alakban.
Az ezüstoffekete – a szép.
Koromfehér a még szebb.

A fehér

... és onnan kezdve nincs menekvés, mert ő le nem váltható.
És hozzá hasonló leszel, s az ő hús világát gyarapítod,
ha kimondtad, milyen. Hogy milyen égből kibukott
angyal ő. Fehér. A hó, a hófehér. A hó.

Olyan, akár a legvégső ítélet.
Ő a visszavonhatatlan és az ismétелhetetlen.
A fehér, a tagolhatatlan egy. Az isten.
Tőle félek.

A fehér úgy hajlít meg, hogy a meghajlás mégsem alázat.
Valami láz talán? A február nevében rejtező?
Ki télen születtem, örökké érzem ezt.

S azon túl mindig hó és hó és hómező.
Fehérrel fehérre írott vázlat.
A fehér... a fehérnek a pasztellképzete...

Hideg csillag csördül

Éjszaka

Ki ismeri ezt az éjszakát?
Ágak feküsznek a havon. Sötétek és lucskosak.
Fűzfaízű pára száll.
Valahol fagy.

A jég áttetsző csendjében örökre
látható lenne és pontosan,
hogy a föld az ágakat a hó fölé kilökte,
míg el nem özönli a hófolyam.

Olyan csendes az éjjel,
nem hallatszik semmi szó.
Csak egy nézés közeli mélye,
ami, bár nincsen, elgondolható.

Mielőtt még végzetes
színtek alatt kinyújtózva utolsót rándul odébb a víz,
az ember minden virágot kezébe vesz.
Íme, tönkjével a kikerics.

Ezek az ágak lassan gémberevedve
elpárolgó melegükkel átütik,
s az egész test tompa felületével,
a jég csikorgó bádorfátylait.

Ágak lüktetnek a hóhatárban.
Jég nem őriz engem fiatalnak.
Szánnivaló magyarázat,
hogy majd itatgat.

Csak a rügyekre emlékeztet engem
a fűzfa mind a négy évszak szerint.
(Mennyi hideg csillag csördül meg a vérerekben!
Poklok nyarára vettetik.)

Futó bokra gazdag tájaimnak
elsugárzik, mutatja magát.
Tiszta levegőben párát ringat:
törött kavicsot nyelt húsába az ág.

Ej! Fehér a fény. Magában foglalja
a változatok színeit.
S a jég prizmája nélkül is bevallja
az üde zöldet, a nedves sárgát és a többit is.

Csak hát... Én tudni akarom azt is,
hogymi az a sárga. És az a zöld egy szem színe-e?
Azt tudom, hogy torkomon a görcs lám föltolakszik.
Mit tegyek vele?

Az a zöld a csengő barack. Benne nap lakik.
Az a sárga nádasokban fürdött őszi fény.
Valahol én is itt vagyok.
És körülöttem minden hófehér.

S hull, egyre sűrűbben hull a hó.
A jég beáll. De mit kell értsek ebből? Nem hiszem,
hogyma történet hiábavaló –
S az a másik? Az „*Emberről, kijaárt vala vízen*”?

Majd az éjszaka

„Légy fegyvelmezett!”

József Attila: Téli éjszaka

1.

Szép, hogy semmi nem terem?
Gyöngyharma a pókhálón.
Innen a halálon
barbár, vértelen.

S akár a határ – kiüresedett.
(Zöldelljen inkább vadcsalán
csordakút betongyűrűje oldalán.)
Pocséták. Jégüvegesek.

Szekérnyom. Taraja ezüstkemény.
Deres is. Majd a homlokom –
Illik hozzá bokrokon
keserű kökény.

Ám kötelező számomra az éles tréfaság.
Ajjaj, termésem így lesz teljesebb!
S a fegyelem, a verseket –
mint bika orrlánca kék vasát.

2.

Időnként régi, dohos kapualjak,
időnként boltos kapugádorok
hoznak emlékező álmnyugalmat;
árnyékaikhoz lágyulok.

Vagy sírás fölé terülő mosolyra,
hogy „Éhesek vagyunk!” – s hát apám hazajött.
Szavából mintha az oltalom szólna.
Békültem én, tigri szívű kölyök.

De kívül minden dunyha-dünnyögésen
láttassam: nem eltakart
altatandó a szív működése;
érzésem szíromzáport kavart.

A szólaló képekbe belenőttem,
szánhatom a félemedő kedvet,
mely ellengő időben
bodrokat terelget.

3.

Mondd, mibe haltál bele teljesen?
Egy érleletlen mozdulatba?
Mely értelmednek hírül adta,
hogyan nincs ok nélkül még véletlen vétke sem?

Mikor levágott ujjaidra, rángó két kezetre
meredtél: immár másként a tiéd –
Te ne értenéd,
hogyan, hogy tenyéren fogva vezetne?

Jaj, „*itt a szenvedés belül*”
és ott „*kívül a magyarázat*”.
A leszakított részek láza,
hogyan legyen, hogy újjászervesül?

Vagy csak ima, lélekfehér ima,
vagy szív, mely „*a semmi ágán*” vacog?
S tündökli ki – méltó ember vagyok,
s magyar. Nem rinyáló rima.

4.

Az idő jár itt pilléző havakban,
kopár faágak közt, mint nagy kosárban
forog, évődik, zajba zárt alakban
nő égi fénybe vagy lehull a sárba?

A költő – elmúlt. Rendet is teremtett,
s illatos reménye lett az Éden,
hogy él majd harmatszemű gyermek
az igaz ígézetében.

Hej, öntudatból veretett fegyvernek
olvadt arannyá visszaszületése!
És a kutak és a hallgatag vermek.
A foganó fogak s a költemények kése.

Ősz ez. Ideje van dúdolóknak.
A hó nagy lélegző beszéde érik.
A hó. Majd keresztútra kifutott vad
bölcsek tekintete, hogy félt. Hogy féltik.

(2005)

Tenyerem alá

Szájzugába mélyedek nyelvvel
és különös,
a tegezésbe átmenő idegensége
az ő ajkai közül,
amikor illatos, hosszú lába idehajlik.

Új szerelmet sokáig eltitkolni igen jó.
Szeretők és más vizsla tudók elől.
S hogy miért öltök vasalt inget.
Nyers lepedőt miért ölelek fekhelyre.

Lopva kaptam el tekintetét. Ő már nem az.
Rám sugaraz. Tarkóját a tenyerem alá takarom.
Szívemen fektetem sokáig.
Hogy élünk is, az semmiség.

Árnyékok mögött

Árnyékok mögé bújik a reggel.
A kékes szélben bádogpalánk-vonulat visít.
Ám küldi már az enyhület friss csöngettyűs kicsi csöcsöseit,
a gyöngyvirágokat, a barkabokrok mentén s velem szemben.

Jaj, magasba döfött orgonafürt a vágyam!
Jaj, kamasz vagyok most is, jaj, jaj, türelmetlen
s rugózó, pattanó talpú, hiszen volt, hogy megélhettem,
amit most újra... fordított irányban.

És minél távolabb vagyok a réttől,
ahol a virágok, lányok s az asszonyok szembejöttek,
a kép, a képzelet tisztább, erősebb,

mintha megint az a meleg, boldog szégyen szállna rám,
amikor fehér szalag játszik az ő dombos derekán
s a két combján – hogy fel-felaránylik és szétdől.

Gyalogút

Valahol összeérnek a rétek, az utak, az árkok,
egyetlen faluhatár az egész civilizáció.
S még jó, hogy kalapáccsal törhetek diót,
miközben egyszerre élek meg öt-hat világot.

Vagyok tölgyfa, holdtörténet, habos tej, gépszalag és virágminta.
Saját lényege szerint mindegyik, sokszorosán élve át,
hogyan érzékeink megoldást találnak a kitalálhatatlan némaság
ágain tenyésző vágyainkra.

Mi tart majd együtt ilyen össze nem egyeztethető
jelenetekben, amelyek felé egyre sebesebben haladunk?
(Érzed-e, hogyan hűl ki beszédünk a párolgás?)

Sokan nem érzük meg majd: valahol egyszer nem lesz más,
mint elszállt holnaputánok után is gyalogút,
és déli harangszó is lesz és kozmikus piros cseréptető.

Az én vadalmazóm

Forduló égi barázdák, szellőzzetek, omoljatok,
napfény-ágyásokon a köd olvad,
szárnycsapások hasítják a levegőt,
mint a földet az eke,
s olyan gyanútlan az ősz,
hogy még az ösvényeken kóborló vad
is meg-megáll, patájával kapál, kutat,
gubacsra tapos, makkot lel, fülel, patakba lép.
Szólnak hozzám egy beérett vadrózsabokor
pirospöttyös mozdulásai,
de azt is mondja, elmondja, elég
régén volt itt egy vadalmazó, sirasd el,
hiszen húszéves voltál, csak egyszer jutott rá időd,
hogy eljőjj hozzá, lássad is,
milyen fekete lett, villám vágott a törzsébe,
később hangyaraj lepte el,
s a serdülő lombok hiába járták táncukat,
derekát körülfogva az égi sátor alatt,
pedig ősanyánk volt az a vadalmazó ott.
Szálazó fehér ősz szórta be,
és az ökörnál, mint gyengéd láncolat,
úgy fonta át fehérjeszálakkal,
májusban pedig a rácsavarodott
hajnali szél jókedvvel,
színesen libegő szalagokkal.
S aki azóta erre jön, mintha titkot cserélne velem,
megáll, derekát kiegyenesíti,
látja, hogy rozsdavörös remegésben ragyog a domboldal.
Már nincsen itt a fa,
akit én nem felejtettem el,
s most a fáradságom azokon a gyökereken át
belecsorog, beleolvad a földbe.
Úgy vagyok most, hogy elhagy a düh,
amivel ideűztem magamat hallgatni,
csak a szél forgat, forog, morog,
már azt kívánom, hogy inkább nekem dőlne,
s hogy ezután se haljon meg bennem
az a vadalmazó, az a föld alatti.

Kutak

Vissza tehát a szenvedésbe?
Ott egymagamban –
Jeleim a jégfalakba vésve.
Lenn harag van?

Hol sekély kristályél vezet,
van válaszom – a celofán-esömör.
Hóembert élni langyos élvezet.
Ne rejtőzz magad elől.

Gacsos kőhalom alatt is
mint csíráját szenvedő tudat,
dübbögő titok –

tiéd a kutak,
lehük zöld párába habzik,
és én rájuk hasonlítok.

Zsíros kenyéren, ecetes teán

Hol hiányokból varrtak ruhát,
hálószekein a bőr kivirít immár,
hol betegkönyvekben arcát a tudás
fölleli, pecsétet tör, átveszi a postát,
hol vérszínű a pecsét, papírjától válik,
ostyául jól a nyelv hátán tapad,
hol, ki talpa alá gyűri bibliáit,
megnő, homloka világít, de ajka lakat –

Egy szélfúvás elég, hogy föltakarja,
a láb cserepes toáljon ropog,
köddé lett víz alatt, hol jég a partja,
elképzelt csobbanásban lábalok.

Hol lakható világ lett a talán,
szótárból kihullt szó az akarat,
hol zsíros kenyéren, ecetes teán
ezer gép nő föl, ezer gép arat –

Jaj nekünk, hol nem tudunk kalászkok lenni,
hol Jézus-ujjak nem fosztottak le talpunktól a vállig,
és jaj nekünk, hol ez a meztelenség
össze nem kapkodja széjjelszórt ruháit.

(1971)

Döntési szint

1.

Betonfedezékben
felmerednek az ujjak.
Húvösek. Nyugodtak: „Kérem,
nincs itt semmi, utcazug vagy fal
vagy bokor, ami bűjtat.”
Konstatáljuk, hogy megengedtük neked,
átbotladozhatsz előttünk párszor,
máskor mint lepke lebegtél át,
vagy azt kerested, hol van az itatóvályú,
tudjuk, milyen vagy, amikor iszol vagy eszel,
vagy olyan gyengéden, mint egy ima,
a szeretőddel párizol.

Hallgass, pásztor!
Ez itt a döntések szintje.
S mi téged állataiddal és szeretőddel élni hagyunk.
Mi őszinte tengernagyok és földnagyk és levegőnagyk vagyunk,
mi tengerekre,
földekre, levegőkre támaszkodó, gacsos nehéz
gumiabroncs-heregolyókkal támaszkodó tengernagyok
és földnagyk és levegőnagyk vagyunk.
Te? Te ki vagy?
Bújj a Bibliádba, asszonyodba, nézd a bárányaidat,
amint a vizet isszák, dalolj és legeltess,
hagyunk élni, mint eleven kulisszát, mi szőrös nagy
heregolyójú láncalpas és gumikerekes férfiak vagyunk.

2.

Ó, ti pöcshülye lövegek, pocsolya-lovagok!
Szégyenbe sorvasztani való böhöm acélvíziló-pofák!
Önnemző dühök! Fölfelé kilöve
lefelé irányuló
cseles követő szimatok, vízben fortyogva,
földön szántva, égben furulyázva kilökött

visszacsinált fuldoklók, visszacsínált művelők,
visszacsinált eszközök.

Ó, a leszakadva szálló cápaszájú sikamlós falloszok,
a ripsz-ropsz rosszpicsa-álmok, megadott óra
megadott perceire sóvárgó műszerek.

(Vizek dohognak ellenük, halászok őrzik az eredet titkos kódjait,
földek forognak ellenük,
a mindenség a hordalékait
tornyozza magasra föl, hogy elrejtőzhessék,
de hogyan bújhatna el ön maga elől?)

3.

Teremni kell? Teremni nem kell? Nem kötelező?
Ám ha lenni sem kell, ha szétdúlva pusztul el a hely,
ahol a múlt gyógyíthatná sebeit, ahol megnyugodhatna a köztemető,
s ha egy mozdulat is elég, hogy szétroppantott koponya helyén
jelöljön ki helyet
az új küszöbnek,
akkor majd a teremni újonnan rendelt
szobák minden négyzetméterén
át, a végtelenig fakeresztfejú kisgyermek csapatai nyüzsögnek,
mint a hangyák, akik nem tudják elhagyni a helyet,
és felzsibognak minden szó előtt, akár a fájdalom,

jaj, a meghalás tisztességének tegyetek eleget,
mert undorvirágzás üt ki a mozdulaton,
ha nyugtot nem talál, hiába zokog,
ha nem tud meghalni a halál.

(Éltetik rossz mozdulatok, megháborodott sírkövek
szaggatják a földet örökkön-örökké, a levegőben
a sarkos kripták elől sem lehet elkapkodnia fejét
az embernek,
ha nem lesznek emlékhelyekké a temetők,
hanem csak teremnek, teremnek...)

4.

A tisztességes időnek tegyetek eleget,
hadd mondja
meg az élő jövőendő halála helyét. Így talán remény születhet,
hogy ideges idegensége helyett megegyezhet önmagáról
az emberiség,
de ha a szenvedőt hely nem várja sehol,
akkor kipusztul az értelmes szelídség, akkor ki kell nyögnie,
lázadnia, vicsorognia a szégyen alól,
és fertőzet és harc lesz az utódok ideje,
és nem tudnak
és nem tudnak mit kezdeni vele...

Nagy László szobra

Az, aki áténekelte magát az emlékező valóságba,
aki átteremti, átszerkeszti magát, mint a csodát
a szembefordított tükröknek mind a két partjára,
az előtt a tükrök hanyatt fekszenek.

Annak lába alá tükrözik az eget, s maga mint óriás
áll minden tengeri kikötő bejáratába,
lenn a szabad hajókon a maga jelét látja,
ő önmagát az élettel tudatosan aláaknázza,
tükörbe lépett, önmagát önmagával aláaknázza,
engedte, hogy a zsinór hadd sziszegjen,
engedte, hogy az emlékezést a robbanás az égbe vágja.

Kívánta a pózt.
Remélte, hogy a tükrök felrobbannak,
mindennél erősebben tanította,
hogy nincs értelme, csak együtt a két partnak.

Olyan korban élt, hogy szüzek imádkoztak
mámorokba merülő fogaiért,
ő istenhomlokokról tépte le a babért,
hogy annak nyújtsa át, aki pénzt ver belőle,
aki pénzt ver belőle, magából, saját szobrából,

de az éremre édesanyja arcát kiköveteli,
a sarló ragyogását is kiköveteli.

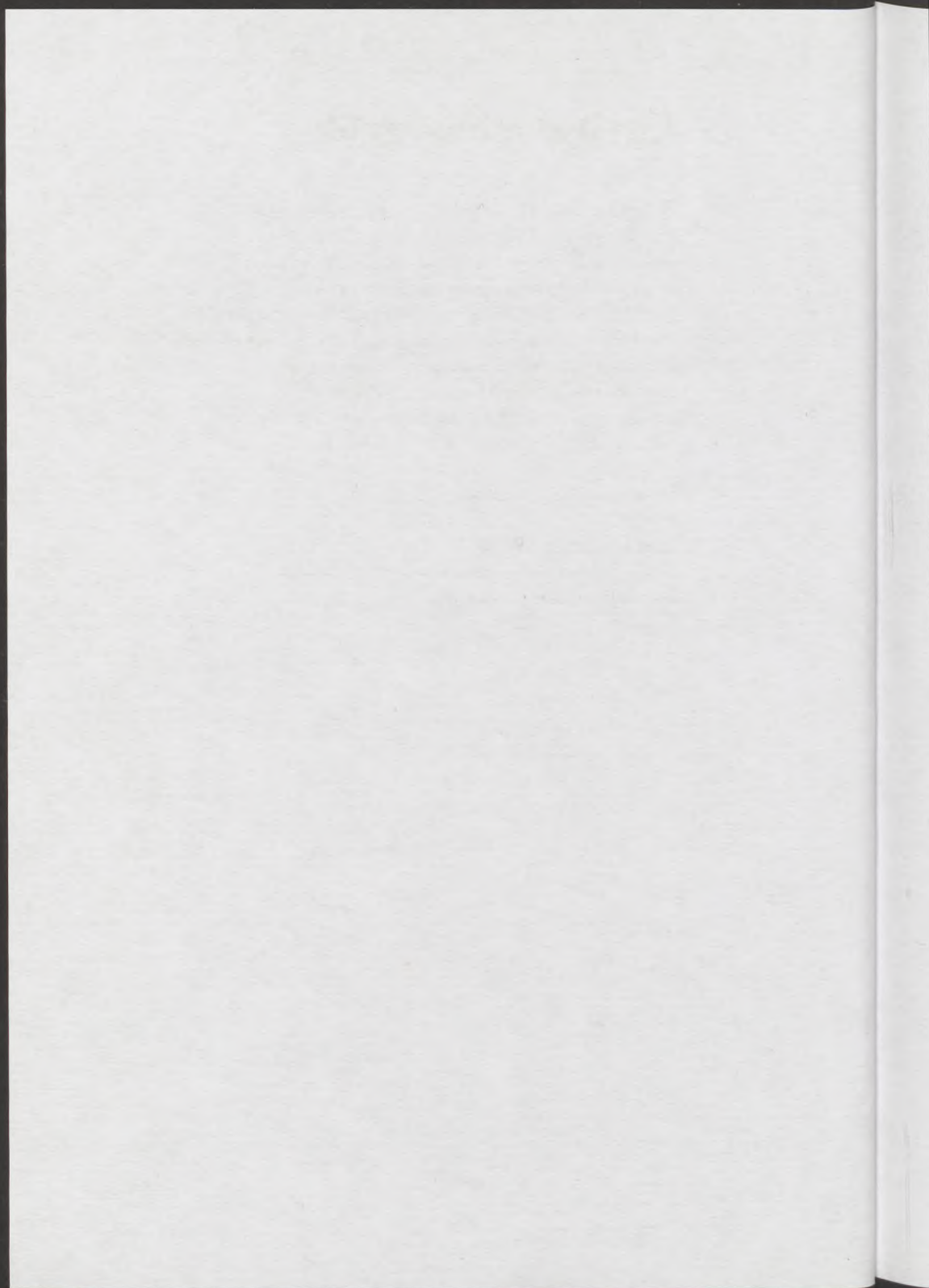
(1988)

Ügyirat a hűségéről

Ki kell simítani a homlokból a makrancos haját,
ki kell hívni a dolgokból a nemlétük okát és jövőjét,
és hinni és hitetni kell a dolgok létét, okát és jövőjét,
és meg kell üzeni, hogy nyugodjon el a vicsor,
mert mint kelekótya titkárnő összecsókrúzsnyompecsétel-
nyomdos minden felületet. Betolakszik a gondolat réseibe,
ott magát dühöngteti, ront, perel, nem hallgat el,
mint kutyas, ki magát bátorítgatja düheivel,
pedig másra van szükség, mert nem ilyen a hűség,
nem ilyen a hűség.

Mert nem veszi magát komolyan.
Játékot a lelkes értelemmel játszik,
mint a papír-játékbabával.
És a megérlelt időben az is rávall,
hogy selymet öltenie van mindig elég ok.

(1988)

Hegyi értekezés

„Az embernélküli természetben nincs szörny.

Bármilyen alakzatot képez is önmagával
az állati vagy növényi természet:
az csak léte szükségszerű alakzata, anyaga és állapota.

Úgy szép, ahogy van. Olyan, amilyennek
lennie kell, hogy élni tudjon. Olyan, amilyen.

Azzal és attól van, hogy olyan, amilyen.

Szörny csak az embertől és emberből van.

Mert a szörny-lét nem testi tulajdonság és
anyagi forma. Nem anyag-hiba, nem anyag-torzulás.

A szörny-lét lelkiállapot, tulajdonság-szövődmény,
elme-torzulás, erkölcsi hiba.

A szörnyet ábrázoló ember a szorongást,
a sivárságot, a rettegést, a bűnt, a gonoszsgágot,
az elbutulást, embert-nyomorító depresszió-hálót,
a kőpalástként ránehezedő elmesivatag-éjszakát
csak behelyettesítő látvány-képekkel,
emlékezet-fossziliákkal tudja kimondani...”

Juhász Ferenc

A HEGY BELSEJÉBEN sosem lakott sárkány.

A mélyéből előpárolgó
kényszagú és dögletes levegőt, a sötétszürkén
lecsorgó és habcsipkés masszát a hegynék
mai művelői bizony sosem látták, azért aztán
türelmesen és csendesen hallgatják a
tudós szavait, aki a
ledőlt bazaltorgonára
állva beszél,
és a végén
ennyit mond, hogy: láva.

BIZONYOS PUSZTÍTÓ HATÁST emleget a tudós,

ám a hallgatóság
közegében kimondatlan jelen van a közös kérdés,
ugyan kit vagy mit pusztított el a láva,
amikor a jelenlegi
termőképesség a hegyben éppen azáltal jött létre,
hogyan a láva (ahogyan a
tudós mondta és folytatta)
jó bortermő szőlőföldek
mai sajátosságait határozza meg.
Ámde bárhogya erőltetik
emlékezetüket, és a
családok idős tagjait
is hiába kérdezgetik,
láva okozta halálról
nem tud semmit senki.

DE AZÉRT TÁN NEM HAZUDIK ez a tudós,

miért tenné? Meg aztán „Marisunk fia,
s apja, Jóskánk is itt kapált,
ismerhetjük, ezek rendes népek.”
Azonkívül érdekes is, amit beszél,
meg a gyerek
könyvébe is beleírták,
hogyan is van ez a láva
vagy micsoda,
úgy is lehet, hogy a hegyen
sosem lakott sárkány.
Így mondta a tudós, mi hát

miért vitatkoznánk?
Nem szólt bizony ellene itt
senki egy fél szót se.

A HEGY BELSEJÉBEN mégiscsak van valami.

Jó reggel, mikor az ember
kijön, hogy kapáljon estig,
vagy a vesszőt felkötözzé,
amikor a nap még alig
látszik, szürkés-kékes pára
gomolyog le az oldalon,
el kell gondolkodnia,
néhány percre abbahagyva
a fárasztó munkát:
„Biztosan igaza is van,
de azért ott fenn a hegyen
vagy a hegynek belsejében
mégiscsak van valami:

NAPKÖZBEN, KAPÁRA DÓLVE, szőlősorok közül néha

fölpislantva még egymást is
rajtakapjuk, amint a hegy
felé nézünk, nézegetünk,
s jól tudjuk, hogy arra gondol
bármelyikünk, hogy a hegyen
ott lakik a sárkány.”

KEDVES TUDÓS, SZÉPEN KÉRÜNK, ne haragudj,

amiért a kapás lányok meg a fiúk
tekintete összerezzen,
úgy van ám ezzel az ember,
hogy a munka izzasztó és
barom-nehéz óráiban
örökké egymást figyeljük,
s kezdjük tanulni a vének
fény-mosolyos tűnődését,
amikor – hiszen jól tudjuk –
nincs ott semmi, nincs ott semmi,
mégis, milyen boldogság, hogy
oda-odanéz a lány is,
amint megáll munka közben,

combja szára meg a válla,
vállá édes sótartói,
és – amint fejét lehajtva –
kapál tovább, én istenem,
én istenem, jó istenem!

GONDOLD EL, HOGY AZ ASSZONYOK,

délben, amikor a fűre
kiteszik a tányérokat,
s hasalunk, körül az árnyék
peremén, s mint hűl a tányér,
s odébb a diófa alatt
a csecsrózsákat habzsoló
lubickoló csecsemőknek
mi járhat kicsiny fejében,
hiszen közben arra néznek,
a hegy felé, a csúcs felé.
A hegy belsejében
mégiscsak van valami?

„LETAGLÓZHATATLAN SZIKLÁK, fű-földbe nyuvadt,

belenőtt plató-tömbök, kőlavinák,
egymás tagjaiba roskadt
tagolatlan őstömegek...”
s más efféle

(szóképzavartól sem mentes)

érzékletes leírások
tudósítanak a hegyről,
s a tárgyilagos szemlélet
megengedő álláspontot
foglalhat el, ha a témát
egészében látjuk.

Ugyanis a lényeg nem ez,
nem a külső leírások,
hanem azon kísérletek,
amelyeket megbízásból
magunkon végeztünk.

ERRE NÉZVE AZ A MÓDSZER, miszerint egy sárkányfejet
idehozván (mely garantált és hiteles jó sárkányfej),
tisztességesen levágva

(meg a karmok, meg a nyelvek)
nem vezetne eredményre, sőt az előre kijelölt
és garantált sárkányölő (körpecsét és aláírás)
sem lehetne sárkányölő, mert a hegy lakói
(ámbár nem tiltakoznának), hosszas faggatásra azért
kivallanak, hogy nem hisznek a sárkányölőben.
Mégpediglen azért, mert bár nem vitatják, hogy az a fej
ténylegesen sárkány feje, s bizonyára ő vágta le,
szóval, úgy áll a dolog, hogy itt mindenki tudja:
a hegy tetején (vagy a hegynek belsejében)
sosem lakott sárkány,
ezt tehát máshonnan hozták,
így hát nem érvényes.

NO MÁRMOST ILY SAJÁTLAGOS viselkedésünkről szólva

előre kell bocsátanunk,
hogy nem volna igaza
bármely tudós kollégánknak,
aki ebből azt vonná le,
hogy a hegy mai lakói
nem szeretik a hősöket,
sőt, nagyon is szeretik!
Erre nézve elégséges
bizonyítéknak gondoljuk,
ha arra utalunk, hogy a
mai hegylakók
szó nélkül is egyetértve
szokták teljesen szabadon
egymás elbeszéléseit
tágra nyílt szemmel hallgatni
a sárkánynak iszonyatos
félelmetes külsejéről,
sőt arról is, hogy melyikük
hogyan találkozott vele,
amikor ott fönn járt,
ahol a sárkány lakik.

VOLT MÁR OLYAN KÍSÉRLETI

akció is, amikor a mítoszt
(ezt a sárkánymítoszt)
szembesítették a hegynek

mai művelőivel,
hivatkozva az ő saját
elmondásaikra, melyek
értelmében fenn a hegyen
valaki egyszer a sárkányt
legyőzte lóról lándzsával
döfve át a torkát, tehát
hogyan lehet, hogy még most is
hiszünk a sárkányban?
De hiszen mi, saját magunk
meséljük, hogy valaki már
egyszer – közülünk való –
legyőzte a sárkányt.
Talán új sárkány született?
Vagy tán nem mondtunk igazat?
Most hát hogyan is van ez?
Hogy mi itt csak hazudozunk,
egymásnak csak mesélgetünk,
de bezzeg a tudományos
igazságot nem becsüljük,
nem ám, de még annyira se,
hogy ellentmondjunk neki.
Elismerjük, hogy nincs sárkány,
bezzeg, mikor egymás között
maradunk, beszélünk róla,
vagy amikor egymagunkban
kapálgatunk kinn a hegyen,
no, ugye, ugye?

KÜLÖNFÉLE VÁLASZOKAT rögzített az a kolléga,
aki az itt fent említett
kísérleti akciót a
hegylakókkal lefolytatta.
Nehéz dolga volt.
Egy sem akart nyilatkozni.
Végül egyikük
arról kezdett magyarázni,
hogy az egész a gyerekek
miatt van, mert ők még hisznek
valami sárkányban, amit
majd ők győznek le mind, külön

(...te jó isten, honnan tudnánk
beszerezni annyi sárkányt),
de ezt letorkoltuk,
s úgy döntöttünk, hogy egyikünk
feleljen helyettünk.
Vagyis a hegyközség
minden lakója helyett,
akik vagyunk a hegy művelői.

ÁLLJON TEHÁT ITT A VÁLASZ

így hangzik: Soha
nincsen legyőzve a sárkány.
Ez a monda, hogy valaki
egyszer már legyőzte,
nem más, mint a hegylakókban
meglévő erős kívánság,
hogy úgy volna jó.
Ez a magnetofonszalag
eléggyé jó minőségben
megvan ma is, és a tudós
kérdése is: „Tehát akkor
mégiscsak van sárkány?”
De ezt követően válasz helyett sercegés
... és könnyed surrogás hallható.

A TUDOMÁNYOS KUTATÁS során megörökítettünk

néhány úgynevezett
sárkányének-töredéket.
Ezek azt a célt szolgálják,
hogy a sárkányt elijessze
magától a közösség.
Ám a kérdésre,
hogy ezek szerint mégiscsak van
a hegy belsejében sárkány,
ilyen választ adtak
a hegy mai művelői:
„Sosem lehet tudni.”
Tudós kollégánknak feltűnt,
hogy a sárkányének zajos
bemutatása közben a hegyi
közösség daloló tagja

begörbített, karomszerű
ujjaival hadonászik,
jobbra-balra nagyot toppant,
nyakát és a felsőtestét
sárkány módra hajigálja.
Erre nézve
olyan magyarázatokat
hallhatott, hogy szükségszerű
így utánozni a sárkányt,
helyesebben nem is csupán
utánozni, hanem mintegy
sárkánnyá is változni, hogy
megértse a sárkány,
ugyanis ezáltal saját
nyelvén szólnak a sárkányhoz.

MÉG EGY UTOLSÓ KÍSÉRLET történt

(ez sem vitt előbbre),
leírjuk itt beszámolóink teljessége érdekében:
egyik kollégánk felhívta
egyik hegylakó társunkat
a hegyre, hogy megmutassa,
nincs ott semmi sárkány.
Tudóstársunk azt írja, hogy
ekkor, amint a hegylakó
arcára pillantott, olyan
furcsa érzése támadt, hogy
legjobb lesz, ha befejezi
a bizonyítást.
Azóta ez a tudóstárs
mosolyog, ha szóba kerül,
mi is történt fenn a hegyen,
ámde nem hajlandó adni
magyarázatot,
csupán az ujját emeli
szája elé hallgatagon,
s lassan mosolya lefoszlik,
komoly a tekintete.
Értelmesen néz ránk.

ZÁRADÉKUL, MELLÉKLETKÉNT KÖZÖLJÜK

a sárkány-mítosz
összegyűjtött, töredékes
darabjait, melyeket a
hegy tetején nagy titokban
kellett lejegyezni
egy-egy hegylakótól,
amikor mély torokhangon
dúdolta magának,
csillogó ruhában.

MELLÉKLET

I.

„Borzalmas nagy sárkány vagyok,
itt fürdök a csillagfényben,
erre-arra hempergőzöm,
pofámat kitátom,

széjjelzúzom a sziklákat,
lerángatom a villámot,
két nagy mancsom akkora, mint
egy-egy markológép.

Ha én morgok, mennykő dördül,
hegy a hegygel összekoccan,
szőlőfürtre, háztetőre
zúdítom a záport.

Borzalmas nagy sárkány vagyok,
itt fürdök a csillagfényben,
erre-arra hengergőzöm,
pofámat kitátom.”

(A kezdő, illetve a záró versszakot gyakorta sokszorosán ismételteti a táncos. Hiteles felvételek szerint tizenötször, tizenhatszor is.)

2.

„Én vagyok a legerősebb hegyi sárkány hét határon,
úgy ordítok, erdőn-mezőn hallatszik az ordításom, huhh!

Úgy dagasztom meg a hegyet,
mint az asszony a kenyeret, huhh, huhh, huhh!”

(Variációja: „Ezt a hegyet úgy dagasztom, mint a tócsit* komámasszony...”)

A fentebb bemutatott két szöveg-archetípuson kívül fellelhető egy ősinék feltételezett variáció is, melyet két lejegyzésben közlünk.

3.

„Dög, dög, dögrovás,
éjfél után Mikulás,
holnap reggel jégcsuszka,
fálnak csapott léppuska.”

Ez utóbbi, más változat szerint „fálnak csapott géppuska”.

3/a

„Dög, dög, dögrovás,
holnapután Mikulás,
háromheti Jézuska,
derekadba kék buksza.”

A „derekadba – máskor derekamba – kék buksza” magyarázatául egyes hegylakók a sümegi búcsúra utalnak, ahol kék műanyagból varrott bukszát (azaz tárcát) lehet vásárolni. Megjegyezzük, hogy az adatközlő szerint a „derekadba géppuska” változat előfordul, de kiveszőben. A hegy déli oldalán erősen töredékes sárkányének-motívumra akadt egyik tehetséges munkatársunk, harmadéves bölcsészlány:

4.

„Mint a cseresznyemagokat,
kipököm a lovagokat,

Megfürdök a forrásvízbe’,
azé’ olyan jó az íze...”

Az adatközlő nem tudja tovább.

* Reszelt krumpli sóval, lisztrel keverve, forró zsírban kisütve. Kedvelt borkorcsolya a Szent György-hegyen.

5.

„Kucorgok a barlangomba’, ehh! Ehh!
Csillag süt a kobakomra, ehh! Ehh!
Pikkelyeim naptallérok,
páncéltükröt domborítok,
ehh! Ehh! Ehh!
Kiülök a hegytetőre, ehh! Ehh!
Hatvantonnás laposkőre, ehh! Ehh!
Farkammal ha sudarítok,
lányok,ugye felvisítottok?
Ehh! Ehh! Ehh!

Azért vagyok ilyen ronda, ehh! Ehh!
Mé’ nem jössz a barlangomba, ehh! Ehh!
Édes borba fürdetnélek,
nyelvem alól etetnélek, ehh! Ehh! Ehh!

Eredetinek véljük a következő, sajnos töredékes sárkányéneket, amelyet ugyancsak tehetséges munkatársunk gyűjtött, ezt azonban a hegy délnyugati lejtőjén.

6.

„Iszonyú mancsaim
között a sár
gyüremlik, türemlik...

Varjakká tevő

A déli háborúk után

1.

A virággyökereket óvó rét a fű zöld pelyhével újulni kezd
februárban, amikor fészkelnek a varjak,
és pazarló fénydárdák nyüzsögnek reggel.
S az ázott kérgű, csupasz törzsű
fák fölött mint csapkodó kereszt,
s mint szárnyakból összeállt morajló malomkerék, mely mindent elnyel,
őrli a levegőt ez a madárcsapat, a varjaké.
Rajzolja a széjjelhulló levegőre szétporló arcot és akaratot,
szárnyvillanások és fordulatok nyomán megtelik a tér
törvénnyel, az acsarkodó és marakodó
hangzavar helyén hangok söprik tisztára az ég üvegharangját,
szállva mindenek fölé, ami zajlik, aminek a képei eltakarnák
őket is, akikkel magát kijelenti az ég,
a varjak, e szennyes bolygó reménységei
elélnek a tél táplálékain,
s az egymásra halmozott csendeket felsérteni
bátorak, s addig köröznek, amíg tántorogva
csárogó kórusaikkal a varjakká tevő időt majd kezessé teszik,
sötét felhőként válaszolnak a négy évszakos viharoknak,
zsivajos, újszemű látvány, de van benne valami váteszi.

2.

Festményeken, olykor a háborgó kavargás és a szilánkos
törmelékek csatamezőin

lecsihadt hullahalmokon
(amilyen csendéletet sóvárog már kezdettől a halálunk)
szekérkerekek, mint földbe tűzött szikkadt mákfejek őrzik
a vasrúddal eltört kezek, lábak, a csont, a bezúzott arc
és a fölnyársalt test égre fagyott kínjait, az üvöltözést,
enyhén füstölgő
romok közt, ahol a varjak, mint sárba ledobott sötét gyapjúkendő,
a nyugalom völgyei-gödrei-dombjai, amint a port, a gőzt,

a párat lehelik a dögvész rézkarcain,
alacsonyra csapott szárnyakkal, az eljövendő
szeszélyt... igen, a világi tavasz borzongó alakulatai...
Mert itt tenyésznek az okok a következmények nélkül
a háborúk ütemes ritmusában, a tegnapi és mai
archa vágott határok, amíg a visszatérő gyötrődés ki nem elégül.
A képtelenség vetítoszobáiban a jelentések peremén
kikönyöklő elmével, ilyen, ilyen ecsetvonásokkal
öröklül a mű, mely éppen úgy riaszt,
mint ahogyan tanítja is a lehetőséget,
a végtelenbe helyezendő tételt,
a mocsáros hajnali horizontokat, a malaszt
hordónyi férfimellkasokból kiszakadó oldó hatalmát,
a fölriadt madárrajt, mely nyugodni nem nyugodhat, ha felszállt.

3.

Ti, könyvek madarai, fájdalmas levelek madarai, gyűrűt tartó hollók,
és feketék, mint a katona, aki új maszkban, a félelem lábain előállt,
a friss háborúban a rémületre,
minden kiszenvendhető változatba elkóborló varjúnépnek példák.
Könyvek madarai, levelek madarai, jegyzett címermadarak,
ázott unokatestvérek a tél végi nagy tanácskozáson,
felmérven a nem folytatható időt, a lehetetlent,
a semmivé maradt
tépődéseket a varjúvá tévő időben,
ki nem rügyezett bokrokon
és árkon-bokron, az erdőn és a mezőn,
a csinnadrattás tél nagy jégtábla-romjainál,
ott vagytok ti, ahol a mozduló szárnypáros védekezőn,
olyan menekülve, mintha ekévé hajlítaná
valami vágy a hideg hónapokat,
hasító szárnyakat fordít a temetőkre,
így, így minden mozdulat, mely tollakból
és fémekből gömbölyödik,
az időszerű munkákat végzi, s mint a jámborság
igába fogott páros ökre
teszi, amit kell, ahogyan mozdítják –
Látom, hogy a voltakról számot adni
már megint nem lesz rendelet.

Haj, varjak és hollók, fekete ármádiák
e mohos indulatoktól hadi érzékű térségeken.
Nép, madárnép, szálló –
László népe, Pegazusé,
a hadi érzékű térségeken.

MagyA(r)merika

„...és megejtjük az érett,
pártalan asszonyokat...”
(Kassák Lajos: Mesteremberek)

(egy)

Amikor mi, vagyis mi, magyarok
megtermékenyítettük az Amerikai Egyesült Államokat,
még nem hallottunk Kassák Lajosról, aki bő évtizedek múltán hangoztatta
a mi hatalmunkat, sőt az európai nagyvárosokat sorolva azt mondta,
hogyan hallani fognak a mi dicsőségünkről,
és még Walt Whitmanról sem tudtunk, aki a szabad vers
szárnyaló lelkű poétája, és irgalmatlan erejű tüdővel ordította tele
az Államokat a keleti parttól a Rocky Mountainsig,

még nem tudtunk róluk,
még nem tudtuk,

csak azt tudtuk, hogy ott vagyunk a préríken, a bányákban meg a gyárakban,
a vasgyárakban meg a szövőgépeknél meg a chicagói vágóhidakon,
ahol térdig folyt a nagyipari módon legyilkolt gyönyörű barmok vére,

csak azt tudtuk, hogy Kalifornia végtelen nagy térségein tokaji szőlő terem,
mi telepítettük, és az új mennyországot hirdették a szőlőfürtök,
és hatalmas hasznot hoztak a kormányzáságnak,
és az amerikaiak kezdték megtanulni, mit is jelent az, ha valaki magyar,
és akkor mi magyarok is kezdtük megtanulni,
hogyan milyen emberhez méltó dolog
ugyanolyan szabadon kiállni, mint Walt Whitman tette,
meg később Kassák Lajos,
hogyan az ember elmondja, boldogságra termettünk mi emberek ezen a földön,
mi magyarok főként,
mert az elvesztett nagy szabadságharcunk után,
amikor Kossuth Lajos is emigrációba vonult,
mi a két kezünket és iskolázatlan, de jó magyar értelmünket hoztuk ide
az Államoknak, hogy adj nekünk kenyeret, te messzi föld, te Újvilág –

(kettő)

Mi csak azt tudtuk,
mi csak ezt tudtuk.

hogya sokkalta előbb,
még az 1770-es évek vége felé a függetlenségi háborúban,
George Washingtonnal harcolt
egy bizonyos Kováts Mihály ezredes,
akinek emléktáblája ma is megvan Karcagon,
szóval, hogy ő szervezte meg az első reguláris lovas katonai egységeket Amerikában,
vagy hogy például egy Újházy László nevű derék magyar,
akinek apja barátságot ápolt Kazinczy Ferencsel –
ő maga katonaként Komárom védője volt, majd Decatur megyében,
az Államokban
magyar kolóniát szervezett New Buda néven
az indiánok egykori vándortáborai, nagy szabadságai helyén,
a Klondike aranya felé jéghegyen át törekvő magyarok is látogatták,
és körülötte magyar gazdaságok, farmok vagy inkább tanyák teremtek
gémeskúttal, ahogyan kell,
Magyar Forrás meg Új Arad néven, meg más neveken
(és Haynaura is gondoljanak és felejtessenek is),

vagy például, hogy egy Kelemen János nevű szabólegény
Newarkban a tomboló kolera ellen magyar erőspaprikás pálinkát ajánlott,
forgalmazta, s ebből gazdagodott, tiszteletben öregedett meg és hunyt el,

vagy amikor már megtudtuk, hogy 1913-ig a kivándorlók 25 százalékát
az Osztrák–Magyar Monarchia lakossága adta –

(három)

Vagy amikor az írástudatlanokat, a kurvákat meg a betegeket ugyanazon hajóval zsuppolták vissza Magyarország területére, amivel elindultak, s az írástudók mégis munkahelyi balesetekben veszítették el lábukat, kezüket mert ha el tudták is olvasni, nem értették a táblák angol szövegét a lökdöső-rugdaló-visítózó és ruhát beharapó gépeken,

és a Felvidékről (ahonnan a családom apai ága származik), meg Észak-Magyarországról – ami akkor mást jelentett, mint ma – aztán a Dunántúlról, majd az Alföldről mentünk ki egyre nagyobb hullámokban, és akkoriban évente úgy 200 millió
amerikai dollár jött haza postán a rokonoknak,

és amikor a Commision of Immigration, vagyis a kivándorlás amerikai hivatala már jó ideje segítette (a rabszolga-munkaerő helyébe lépett) idegenek beköltözését, és háromszor annyi férfi ment ki, mint nő, és sivár magányukban elitták a keresetük minden tíz dollárjából azt az egyet, amivel mégiscsak előbb lehetett volna megvenni itthon a kis tanyát, földcskét, ehelyett berúgtak a piszkos rozsvizskitől és otthon, az amerikai magyar főbérőjük házában, ahol egymás hegyén-hátán, néha hármásával keresztbe feküdtek az ágyon, hogy elférjenek, a gazda feleségét kezdték zaklatni (akinek ez nem is mindig volt ellenére, de utálta a viszkiszagot, hogy a szilvapálinkáét is utálta volna, ezt most nem tudnám megmondani), de az biztos, hogy amikor részegen összeverekedtek, elmondták egymást hülye tót tutajosnak, szőrös talpú románnak, krumplievő ruszinak, meg ami még eszükbe jutott, nem tudom, a magyarokat hogyan gyalázták,

és amikor a jobb anyagiak közt élő amerikai asszonyok, pláne, ha özvegyek voltak, szívesen legeltették szemüket a mi szép szál magyar legényeinken, és nemcsak legeltették és nemcsak a szemüket, ezt gondolhatja az ember, de a magyar lányok voltak igazán kapósak, otthonias, családias szakácsnőcskék, bébiszitterek, miegymás, talán még egyéb is lett belőlük, ám az önérzetesebbek inkább gépek mellé álltak, hogysem valami nyafogó vén amcsi után kelljen hordaniok a szaros bilit –

(négy)

És amikor az amerikai magyarok ötezer koronának megfelelő dollárt adtak a Magyarországon felállítandó Vörösmarty-szoborra, igaz, a magyar király is adott, ő négyszáz koronát,

szóval, amikor aztán a második nemzedék már elmagyartalanodóban volt, és egy kérdezősködés nyomán valaki megfogalmazta, hogy az öregek még visszavágyának Magyarföldre, ám a gyerekek meg a megélhetés mégiscsak Amerikában tartják őket, bár gyakran utaznak Magyarországra, a fiatalabbak meg már nem is beszélnek a magyart, vagy éppen „Pájkás jó reggelt!” kívánnak egymásnak a vasárnapi mise előtt, mert így tanította őket magyarnak lenni öregapjuk, akit már eltemettek,

és amikor 1910-ben 888 betegsegélyzőjük és önképzőkörük volt a magyaroknak, ebből hatszáz világi és köztük 91 szocialista szemléletű, és katolikusok, reformátusok, evangéliumiak, baptisták és metodisták is –

és amikor még később a különféle elképzelések elenyésztek (a kolonizátorokként elképzelt magyarokról, akiket Argentínában, vagy hol akartak letelepíteni magyar hazai politikusok), és lassan széthullott a kezdeti lendület és néhány ottani magyar szövetség vette kezébe a hazafiság, vagy nevezzük úgy inkább, hogy a magyar érzület ügyét, és újra-újra fellángolt valami megnevezhetetlen lelkesedés, ami utoljára Kossuth Lajos amerikai útja alkalmával csapott olyan magasra, vagy amikor Budapesten megrendezték a magyarok világkongresszusát 1929-ben, majd a másodikat is 1939 táján, meg, na, Buffalóban tartott a nagy tanácskozás is –

s egyrészt jónak látszott a kiözönlés (hiszen mi, magyarok megtermékenyítettük az Államokat, másrészt Magyarországon is csökkent a munkanélküliek száma), nem beszélve arról, hogy micsoda örömmel várták haza a pénzzel érkező férjeket az asszonyok, micsoda nagyra tárt ölelő karokkal (és ne vegyék etlenségné, amit mondok), hogy micsoda forró, ölelő combokkal is várták a hazatérő férfiakat a felejthetetlen, drága magyar asszonyok, az ismerős őlűek, a gyönyörűek...

(öt)

... és amikor a másfél millióból mintegy egymillió jött vissza az Óhazába,
de voltak, akik újra meg újra kimentek, mert elfogyott vagy elromlott a pénz,
és amikor még 1900 körül a Fejér megyei Hercegfalváról háromszázan
vándoroltak ki, mert elemi csapás sújtotta a gazdaságukat,
és amikor az 1880-as években a filoxéra elpusztította a Veszprém megyei
szőlőket is, innen is kivándoroltak

...és amikor már Kaliforniában régóta virultak
a határtalan, gyönyörű magyar telepítésű szőlőskertek,
és a legrosszabb sorsú falvakból mentek el a legtöbben,
ilyenek voltak Oroszi és Somlyó Veszprém megyében, Kéthely Vas megyében,
Fehértó és Rábaszenthalmi Győr megyében, Tamási, Rábacsanak,
Szany Győr megyében, aztán Borsodban például Felsőzsolca, Besenő,
Moson megyében Szentandrás, Bánfalu, és ki győzné sorolni még,

és amikor a kivándorlásra még mindig csábító ügynökök azt is bebeszélték
a magyar parasztnak meg a szepességi szlováknak
meg a máramarosi ruszinnak, hogy Rudolf trónörökös
meg Vetsera Mária várja őket, egy kis ügyes farmot működtetnek,
a főherceg szántogat, Mariska pedig szorgosan forgatja a fakanalat a konyhán,
merthogy jól becsapták a szenilis Ferenc Jóskát azzal a mayerlingi
kettős öngyilkossággal, mert kamu volt... de ezt csak azért mondom most,
hogy néha jókedvetek is legyen a sok szomorúságban,

mert bizony a texasi szárazság elszikkasztotta a zöldellő gabonát,
és Kerényi Frigyes éppen harminchárom éves volt,
gyalog ment a nagy esőben New Budára,
amikor a messzire világító szénégető kemencébe belefutott
öntudatlan – mámorosan, azt híván, hogy egy ház ajtaján lép be,
tudjátok, ő az a Kerényi, aki hármas költői versenyre kelt eperjesi házában
Tompá Mihállyal meg Petőfi Sándorral, és a gólyához a verset Tompa írta:
a messzire szakadt magyarokhoz –

...és hogy a szintén férfikorban lévő Mihalotzky Gézát, a harmincnégy éves
brigádtábornokot, aki Lincoln egyik legjobb magyar katonája volt,
eltették a chattanoogai nemzeti sírkertben,
miután egy lesben álló déli lövész leterítette egy fa mögül,
a magyar főtiszt éppen seregeit szemlélte,
s tiszteletére egy erődöt neveztek el, Fort Mihalotzky...

(hat)

és két tábornokot, öt generálist, tizenöt ezredest, két alezredest,
tizenhárom őrnagyot adtak Amerikának a magyarok
az észak–dél polgárháborúban, 1861 után
(és tizenhárom aradi vértanúnk volt a magyar szabadságharc elbukása után),
de számtalan más tiszt is harcolt a szabadságért Amerikában,
mert a magyar tisztek jó katonák voltak és igaz lelkek,

Stahel-Számvald Gyula altábornagy, Asbóth Sándor tábornok, Shoepl generális,
Kneffler, Kozlay, Munde-Mándi, Pomutz és Zsulavszky főtisztek,
Zágoni Károly és a Rombauer fivérek, aztán Wágner Gusztáv ezredes, Anselm Albert
vagy Fiala T. János magyarok voltak.

Ha nevük utalt is más eredetre, magyarok voltak, magyarok maradnak örökké.
Mert minket, magyarokat a harcok forrasztottak eggyé, mint Amerika,
a nagy kohó a világ népeit, és a kohók acélja ma nem fegyverekbe,
hanem szerszámokba vágyik.

Hosszan, igen hosszan kellene még sorolni a magyarok nagyszerű tetteit,
amelyekkel megtermékenyítették, megtermékenyítettük a messzi földet,
férfiak kiömlő vérével és izzadságával is.
De most az 1956-osokról kell beszélnem. Kétszázezren hagyták el Magyarországot,
s ez emberben ugyanannyi, mint a második világháború magyar vesztesége volt.
Sokan mentek az Államokba,
ahonnan vissza-visszatérnek, bánatuk mélységes folyamat mi felmérni sem
tudjuk, mert mi még magyarul beszélünk.

*Szántó Miklós: Magyarok a nagyvilágban,
Kossuth Könyvkiadó, 1970 alapján*

Este és hajnalban

Mártának

Olyan drága ez a kert
a szónak pénzt jelölő értelmében is,
hiszen a fővárosi zöldövezet
csupa virág kertkörnyezetében itt újra meg újra betelepített
ribizlibokrok vannak, s a rüh ette almafa után, a fertőtlenített talajban
megint megeredt a két tenyérrel odaplántált almafa, és levendula is nyílik,
különféle illatos növények,
kékes színű nyuszifül, így hívják,
meg paradicsombokrok, paprikák,
este és hajnalban locsolja őket gumitömlővel.
S még az előkertet is.

Ott meg egy mosdólavórnyi
tavacskában halak úszkálnak,
és a víz melletti kispadon gyakran elüldögél, s egybefolyik minden munka mégis
a keze alatt, máskor csak üldögél, ül a csendben,
mintha áradó némaságán kívül
minden rendben volna,
szóval a világ ügye mintha ezen a kerten kívül nem is volna más,
úgy ül, üldögél és hallgat ez a különös nő.

Elégia egy utcaseprőhöz

Kihűltek a szalmakazlak.
Sárosak a nyári vackok, delelőtanyák,
pereg magva a kakastarajnak
amott egy asszony tenyerébe, de szellő-nyaláb
sem csap a kert virágaira. Nem zsákol ebből a tenyészetből
illatot az ázott zászló.
Meglazult húrok, villanydrótok, semmi fecskemadárraj,
csak a szemetes erdő,
te meg előballagsz, pedig nem is hallottál Augiászról,
lapát, kerek kocsí,
sárga mellényedben, mint a köztisztaság aranyszobra,
itt már megint övig ér a mocsok,
billeghetsz, mint a ketyegő bolond az ambulancián,
támaszkodhatsz kidobált újságkötegekre, csomagokra,
ez már megint nem miattad volt így.

Határszemle

Amikor a tavaszi eső lágy, bő cseppjeivel,
mint egy meleg női kézlegyintés, arcomhoz suhan,
rétek is sóhajtanak, és mintha megreszkető orrcimpákkal
lovak is megéreznék a legelők friss, hersegő ígétét,
éledő kaszálók zsenge zöldjén motoz végig remegve a fény,
s a füvek és a határtalan vadvirágmezők alatt
a gyökérzetén átsajdul a mélyi áram,
érzem én is, bokros, asszonycombos lesz a nyár.

Hazai napok

Foghatatlan az én kedvem, mint a napfény,
felhangolódni tud azért, mint az orgona a templomban,
tüdővel fújtat,
hogyan lehet fogózkodni a dallamában.

* * *

Álomig szívom a száraz széna szagát.
Az égen réztányér kalapálódik, onnan üt vissza a hang,
de nem béke van itt, hanem a kényszer önvigasztaló nyugalma,
ami elégedetlen,
szívesen fogalmazza meg magát az országúton is túl,
zajos helyen szóba áll velem,
van, hogy másutt is hallgatják, szól, aztán nem is szól.

* * *

A bor vízre, az ebéd kenyérre szerényedett.

* * *

Van szavam fűhöz meg madárhoz,
itt fogantam valamelyik szomszéd házában,
mesélik, azelőtt gólya lakta a tetőt,
tavaly pedig ötven születtek és tizenhatan haltak meg.

* * *

Jó a volt is, a régi,
bárki elbeszélgethet velem,
de öngyújtót ne kattogtasson,
mert az akkora illetlenség, mintha zsebre dugná a kezét.

* * *

Lehet, jó volna madárrá változnom,
és csapkodnom két szárnyal, közben fél szemmel sandítanom

fel az égre, csak nem foglalta el tán
valami a Jóisten helyét?

* * *

Kartácstüzet lő a nap a háztetőkre,
de az árnyékok lassan
öregember szépségűre növekszenek az udvaron,
illik is ez ide,
csak a mobiltelefont kellene fülön csípni,
mit uralja a starthelyzetben guggoló idegességemet?

* * *

A ház körül elhullottak a perlitzemcsék,
mintha támolygó menetoszlopból félrelökött katonák lennének,
és folyton kiszakad a háború,
emléke sokáig vérzik.

* * *

Beburkol a bodzaillatú éjszaka,
csipasz ördögöcskék lesik a macskát,
régí kútban rossz gerenda akad el,
akár a jégkásába dugott lázmérő, helyzetjelentés,
csak bele ne haljunk.

* * *

Az akácfa tisztességes, vidéki magyar akácfa,
van, mint a dolog,
de kidőléssel fenyegeti az úton eljárákat,
felfelé a dombon beérem én is magamat,
saját lehetemet harapdálom.

* * *

Kerül, előkerül
kerítéskönyöklő érdeklődés,
téglát is mozdít valaki
a fehérbe öltözött fák alatt.

És remélem, hogy kiegyensúlyozza magát az esztendő,
amit fagyokkal koptatott, betölti sár,
hozott agyag a csizmatálpról,
így hát majd csak eldolgozgat a szorgalom,
szerszámokkal igazít a jelenvalón,
vagy legalább elmondja a mérhetetlen égnek,
mit, miért.

Hiszen még a tulipánok is kibújtak
a homok meg a kavics alól
– valami ártatlan.

(Magyaránádor, 2006)

Jó napot, Magyarándor!

Magyarándor egy földrajzilag is, gazdaságilag is közepes helyzetű település. Délkeleti–északi oldalát az Aszód–Balassagyarmat vasútvonal szeli, a falu közepén lévő buszmegállóból Balassagyarmat–Szandaváralja, illetve Debercsény felé járnak buszok. Jó a közlekedése, s még jobb volna, ha a budapesti buszkapcsolathoz nem kellene beutazni Balassagyarmatra. Mind a kéktúra, mind az országos kerékpárút – miért? – kilométerekre kerül el a falut. Hatalmas „almabirodalma”, a Mohoráig húzódó egykori állami gazdasági gyümölcsös helyén most kis létszámú családi almás vállalkozások vegetálnak. Híres a burgonyája. A rákospatolai utcák jelenete, hogy nógrádiak hangosan kínálják a krumplit teherautóról. (A Galga menti piacozók a Lehel-piacra járnak „disznósággal”, tejes áruval.) Nándor egykori tehenészete, csakúgy mint az almatároló nagy csűrépületei, elhanyagoltak. Munka itt helyben alig van. Nincs meg a téesz sem. Mi az értéke a falunak? Bármilyen meglepő – lehet, hogy éppen a helyzete?

1200 LAKOSBÓL, 432 FOGLALKOZTATOTTBÓL 48 MEZŐGAZDASÁGI, 171 ÉPÍTŐIPARI, 213 SZOLGÁLTATÓIPARI DOLGOZÓ. 2008-BAN A FALU KIADÁSA 509 millió, a BEVÉTELE 450 millió forint volt – ebben 134 millió forint volt az ÁLLAMTÁMOGATÁS. A SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ HELYBEN MARADÓ HÁNYADA 8 millió, A MŰKÖDÉSI CÉLÚ KIADÁSOK ÖSSZESEN – 300 millió.

IVÓVÍZRENDSZERE, SZÁZ SZÁZALÉKOS VILLAMOSENERGIA-ELLÁTOTTSÁGA VAN. A 462 LAKÁS FELE GÁZZAL IS FEL VAN SZERELVE, SZEMÉLYGÉPKOCSI A FALUBAN 276 VAN. TELEFONFŐVONAL 338. 34 LAKÁS LAKATLAN. 415 LAKÁS A KÖZPONTI BELTERÜLETEN, 13 KÜLTERÜLETEN ÁLL: KÖZPONTI ÓVODA és most a MŰVELŐDÉSI HÁZ állami pénzekből elindult a teljes modernizálás útján. (1)

Az 1200 lakosból (2006. évi adat) 6 volt újszülött, 16 a halottak száma...

A falut az Árpád-kor óta Nándornak – első írott említése 1332-ből való –, 1906 óta Magyarándornak hívják. A községi hírlevél „Kedves Nándor!” címmel szólítja meg lakóit. A kedélyesség, a palócos humor, a barátkozó kedv, a dolgok anyagi latolgatása lépten-nyomon ránk köszön Magyarándorban. Megmosolyogják azt, aki Jó estét! köszön este hat-hét óra körül. Akkor még a Jó napot járja, főleg nyáridőben, de a Jó reggelt! sem szokásos reggel már hét órakor, akkor is a Jó napot! Az illő...

A Szent Miklós-plébániatemplom legrégibb elődje egy 1287-ben már említett kegyhely, kis kápolna volt. Ma a restaurált egyhajós templom a falu díszhelyén, dombon áll, klasszikus, szerény díszítése illik a nándori ízléshez. (2)

Magyarnándor afféle „pihenőfalv” lehetne turisztikai értelemben. Jelenleg inkább erejét nehezen összeszedni képes „pihenő falv”. A „szállodácska-vállalkozás” egy év után megszűnt. Falusi vendéglátás itt nem szokás, igaz, a nyugdíjba vonult vezető óvónő kiváló szállást, modern szobát ad lakásukban (télen cserépkályha) – 2009-ben még ezer forintért egy éjszakára reggelivel. (3)

A falu megismeréséhez leülünk a falu közepén, a keresztező közutak, a debrecényi–szandaváraljai, illetve a balassagyarmati–szandaváraljai buszok járta kereszteződésben (4) a nagykocsmá teraszán. (Ezt presszónak nevezik, mert itt a másik, a kiskocsmá nevű egyúttal a Kiss-kocsmá, a tulajdonosa, Feri bácsi nevén.)

A kocsmateraszra kezükben pohár itallal faragott asztalok, padok mellé ülnek le az ivóból kilépők. Állandó a jövés-menés, a buszmegállóból is be-betérnek gyakran. A terasz korlátja fölött a kissé odébb lévő buszmegállóra, gépkocsikra, sokszoknyás kerékpározó asszonyokra, cejgnadrágos vagy melegítő, „dorgós” (tornacipós), Adidas cipős férfiakra látunk. A kerékpáron gereblyét, kapát visznek, teherautó jön. Gyerek a régi férfi Csepel bringa alvázába beszuszakolt bokával – egykori drága emlékem nekem is –, vadásztrepjárom zöld kalapos vezetőjével, ni, egy rokkantkocsi, roller.

Ló? Lovas szekér? Egy délelőtt talán egy. Tehén nincs a faluban. Liba az utcán? Nincs. Az útszélek virággal díszesek, a szociális dolgozó asszonyok rendben tartják. Szárnyasokból a legfeltűnőbbek Kiss Ferenc gyöngyösei, irgalmatlan ricsajjal tán még a motoros kisvonatot, a „szlovák piroskát”, illetve helyi (nem túlzottan méltányolt) humor szerint, „Tót Piroskát” is megijeszti. Patkányok ellen tartja, a gyöngytyúktól menekül a rágcsháló. A réten „felizguló” hangzavaruk külön vídám színfoltja a falunak. Kár, hogy tízet is elvisz az ölyv a tucatból tavasztól őszig.

Lakható, jó hely Magyarnándor. A betelepülő „pestiek” nem azonnal oldódnak föl, veszik át a falu közvetlen, nyugodt mentalitását, ez innen nézve kívülről látszik tőnik, de nem szólják meg érte őket. Nándorban – az a benyomása támad az embernek – „kivárára” vannak berendezkedve. A „csavaros viselkedés” nem palóc örökség, hiszen ez nem palóc falv, ha ugyan néha palócoznak is: vagy inkább a „pontfölte a-val” leírt hangba csúszik, talán szlovákos nyelvhátásra is a beszéd – szóval ügyeskedni... megszokott és elfogadott dolog. Ez olyasmit is jelent, hogy ha kézben van tőled a pénze, ne mindig várd vissza egyik-másik alkudott napszámosodat-kaszásodat, hogy befejezze a munkát, bizony elkerül az hetekig. Megsértetted valamivel, ha nem is tudod, mi az. A szegénysorból magát felküzdött pénzes vállalkozó is – a falv szája szerint – ... huncut.

Egy magyarnándori hosszabb kérdő mondatot – főleg asszonyszájából – talán csak zenetanár kottázná le (nem beszélve egy ízű férfikáromkodásról!) pontosan

az éneklő-artikuláló szép hajlításaival, glisszandójával, visszacsapó mondathang-súly-végződésével.

Nándor tavasszal háborog a virágillatban.

A kocsmaterasz jelenetei és beszélgetései talán adhatnak képet erről a világról.

Tíz óra körül a kocsmateraszon

– Igaz, hogy Mikszáth Buttler fiúja (a *Különös házasság* című regényből) itt született a Buttler–Reviczky-kastélyban?

– Ez csak legenda. Ott, a Sukor falun innen, a kastély valóban viseli egykori tulajdonosa nevét, most ez a Reviczky-kastély. Sokor – mondják Csukornak is – még a török alatt pusztult el, 1499-ben még megvolt, aztán így-úgy újjáéledt, megint kihalt. Most az erdőben házmaradvány, termő gyümölcsfák emlékeztetnek rá. Rég elhagyták az emberek, de ezek (magról-e, öröklődve-e) hűségesen teremnek most is. Kelecsény, egyébként, ahová a kastély tartozik, afféle külterülete Nándornak, tőlünk délre 3 kilométerre, igen régi település, Nándorral együtt az 1300-as évek elejéről...

A kelecsényi kastély 1880 óta volt Buttler Erviné, mintagazdaság volt, téglavető telep, kőbánya, nemesített gyümölcsös és remek vadállomány. A kastélyban értékes könyvtár, 600 kötetes, és fegyvergyűjtemény. A háború után raktár, munkásszállás, tán iskola is volt, a rendszerváltozáskor új gazdája lett. A férj karmester, külföldön gyakran szerepel, feleségét néha látni lehet a faluban. Jó kiállítás szőke asszony. Elektromos védőőrizet, kutyák.

– S itt? A faluban? Mondjuk a nyugat–keleti tengely, a Petőfi–Ady utca?

– A Petőfi utca, az igen. A legrégebb kimutatható települési vonal, az ősemberé. A gyönyörű pincesorunk, azt mindenki megcsodálja, legalább millióért cserélnek gazdát a pincék, ahová a bort messziről kell hozni, de nem baj. Benne káposzta, krumpli is, megymás. Öreglegények piknikhelye. Fenn a fenyőerdő illata a hegyoldalból. Itt a Debercsényi-patak mentén virágzó kiskertek, szép házak, de ami a kishídon túl van, az Ady utca, az bizony a falu szegénysora. Ezt le fogjuk buldózerezni. Roskadozó házak, igen szerény otthonok. Távobabb pálinkafőzde, ez vagy lesz, vagy nem, eurós követelmények s a többi. Van ott egy kis templom is...

– S mikor?

– Mit mikor?

– Mikor jönnek a buldózerek?

– Hát, nem holnap, az biztos. Nincs pénz, csak tervek, álmok. A délkeleti irányban, vagyis innen nagyjából jól jobb kézre a Debercsényi patak a Bikamáj-hegy

melletti Feketevíz-patak horgásztavát táplálja. Itt folyik a kocsmaterasz mögött északról délre, mert ugye, mi itt háttal vagyunk a pálinkafőzőnek, keletnek.

– Ez a kis patak az ötvenes években remek „gyerekdagonya” volt. A horgászto nem régi, vize ugyan elég lusta, bár horgászni kiváló. Vadkacsa, szitakötők a háborítatlan végén. El is kelt jó áron minden horgászhely-stand. Tonnaszám kerül bele telepített ponty meg más, és jó a horgászegyesületünk. Sándor István polgármesterünk vezeti. Gondozzuk a tó környékét, tiszta van. Fürdeni akkor lehetne benne, ha megépülne egy csatolt másik rész, de az drága volna. Így Balassagyarmatra lehet járni strandolni. No, az itt nem nagyon szokás. Mármint tóban fürödni. Egyébként a tó fölött ritka növényfélék élnek, s friss a levegő, szóval Nándor kincsei ilyesmik. „Kék tó, tiszta tó, melyből az élet vize árad...” – hogy úgy mondjam, János vitéz után szabadon.

– Ezt a tavat és a faluig terjedő kilométeres szakaszt – most kukoricaföldek – egybe lehetne építeni Nándorral. Infrastruktúra, miegymás. A dombon lehetne egy levegő-szanatórium, főleg pénzes nyugati öreg vendégeknek, kellemes ligeti sétautak s nővérek, orvos, higiénia s a többi. A NÁNDORI ÉG GYÓGYÍTÓ FELHŐJÁTÉKA. Ábrándok! Van a domb oldalában egy nándori nevezetesség, a fül.

– Milyen fül?

– Ez egy homokkő-képződmény, olyan, mint egy nagy korsó füle. Az eső kimosta a puhább kőzetet, ez a kőfolyás meg úgy kanyarodik elő, mint egy nagy fül, a gyerekek átmászkalnak rajta. No, itt vannak a telkek. Ez jó pénz lenne a falunak. Hiányzik, aki megmozdítaná. Ha egy pénzember belénk szeretne, hát lenne lakodalmom...

– No és a szegény utca?

– Az annyi. Áll egy darabig. Park jönne a helyére, kapcsolódnék hozzá a tájház. A patak évekig el volt gazosodva, most kitisztítottuk, van itt tennivaló a megőrzés érdekében is. Újat csak gondolni merünk. Tizenegy faluval megalakítottuk a Cserfa Egyesületet, kiadványt készítettünk, s benne a helyi fejlesztési elképzelések. Már csak pénz kellene.

A Hársfa utca 8.

– Mi épül itt, Tibor?

– Az ott szemközt? Az a szelektív hulladékgyűjtő depója lesz. Rendes, nem?

– A mama hogy van?

– Hát? A két bottal? Most kicsalogattam a szilvafa alá. Ni, már emeli is a szeméhez a kezét...

– Á, maga az, aranyam (így mondja, aranyam). Mit csinált a télen?
– Írtam, mama, a sok betűt egymás után. Hogy van, drágám? S elmeséli-e, amit ígért, még tavaly?

– ...hogy erről a házról? Tudja, ennek a helyén egy ugyanilyen kétszintes kockaház volt már a hatvanas években, amikor megvettük, de azt le kellett bontani, igen régi volt. Megvolt már a harmincas években, ritkaságképpen. Előtte meg itt egy tejgazdaságszerű volt, helyesebben a zsidó itt vette át a tejet, maga is tartott jószágot, ebből jött a kis pénz a népnek. De ez még valamikor az 1920-as évek táján lehetett. Akkor az épületek elhúzódtak, a kétszintes az későbbi dolog.

– S mi lett a tejesekkel?

– Azokat, fiam, talán Gyarmatra. Itt kevés volt a zsidó, osztán Gyarmaton gyűjtötték őket.

– Jött valaki vissza?

– Nem tudunk mi róla, fiam. Jobb is nem bolygatni.

– Miért, mama?

– Hát... S maga tényleg e házban született?

– A fényképekről a régi udvart a kúttal meg a körtefával azonosítani lehet. Megnézi?

– Tényleg, itt volt ez a körtefa. S alatta ki az a befont hajú lány? Őlében egy gyerek.

– Az az anyám, mama. Tizenkilenc évesen. Meg én három hónaposan.

– Azt hittem, a nővére.

– Anyám húga lett az én nevelő nővérem. Mert utánam sorban jöttek még hárman. 1942 és 1946 közt.

– S megvannak?

– Hála Istennek. Jól van, mama? Tibi, lesz ebéd?

– Még én főzök. Igaz, ő is szokott. Fiam, ülj már ide kicsit. Szépek a paradicsom-palántái, igaz?

– Nézd csak, ezek a fák!... Nándorban meghalnak a sárgabarackfák. Pár évig gyönyörűek, s akkor egyszer csak elszáradnak. Azt mondják, a talajjal van valami. De ezek élnek, nézd, milyen szépen állnak.

– Azért fiam, mert szereted őket. Tudja azt a fa. S hát maguknál? A szép lánya mikor jön?

– Vizsgázik.

– De szereti a falunkat?

– Persze, apjáié is, övé is....

– Mama, elugrunk egy sörre, igaz, Jóska? A mama most ledől egy kicsit. Este majd mesélünk. No?

- Jó, menjünk. A lányokkal mi a helyzet, Tibor?
- Van nekem egy gyönyörűm... de nem fogom kibeszélni.
- Jól van.
- Hát te, hozol-e má' ide asszonyt?
- Nem úgy van az. A város felé... Aki fordítva jönne, az nem mozdul, megvan a kialakult élete. Marad a barátkozás.
- Az se rossz. Majd este adok pár palántát, a paprika is elég jó... no, akkor két sört kérek...

Déli harangszó után

- ...Az meg... Az meg azt mondta neki, hogy ide figyeljen, fogja be a száját, mert én úgy közéjük vágom magát is, hogy aztán majd nézegethet. Meg azt is mondta, hogy a cifra kurva istenit.
- Maga ennyire emlékszik rá?
- Van, amit nem felejt az ember.
- S ez ilyen volt.
- Ez olyan. Az.
- S milyen egyenruhája volt annak a káromkodósnak?
- Egyenruhája? Hát, afféle egyenruha.
- S milyen?
- Mondom, egyenruha.
- Katona volt?
- Nem.
- No, ide figyeljen. És aztán azt az asszonyt, akire rákiabált, hátba is vágta?
- Az igen.
- Puskatussal? Tudja, a szuronyos...
- Az nem. Mert nem volt annak.
- Mi nem volt?
- Mondom. Nem volt annak szuronyos...
- Jó, nem volt szuronyos, de mi volt akkor?
- Hiszen mondom, hogy puska.
- Puska. Tán géppisztoly? Jó. És az, akire rákiabált, az az asszony meg mit csinált?
- Az? Az csak úgy elfagyott, vagy mi. A szája nagyra kerekült, és nem tudott szólni, csak kapkodott. A szemei meg ekkorák, mint az öklöm. Mindjárt ott üti meg a guta. Mert az kiabált, hogy ne vigyék őket. De nem.

- No és... maga kislány volt akkor?
- Nem annyira.
- S volt, aki visszajött?
- Volt olyan is. De nem ide. Meg Gyarmatra se. Pedig mi nem bántottuk őket.
- S meg se védtek.
- Hát, nem mondom... Mit gondol maga? Katonáktól? Ne bolondítson má'!
- Szóval mégis katonák voltak
- Olyasmi.
- Magyarul beszéltek?
- Hát, magyar beszédnek magyar volt. De olyan...
- Milyen?
- Itt nem úgy beszélünk.
- S hol volt ez? Nándorban?
- ...
- Ide figyeljen! Csendőrök voltak? Vagy magyar bakák? Miért nem mondja? Vagy ávosok? Vagy pufajkások? Kárpátaljai magyarok orosz egyenruhába öltöztetve? Vagy idegenből hozatott utcai verőgépek? És mikor volt ez? Mitől fél maga?
- Én nem félek. De van nekem eszem. Tudja? (5) Különben nem mindegy már az magának? Mert nekem van eszem, tudja!

A várakozó házaspár

- ...mert írták, hogy lett volna itt varroda az asszonyoknak, hogy kereshessenek. Maj' kérdem, ha megjőnek. Mer' tudja, mink Csíkból valók vagyunk. Asztan hoztam a kereszlányomnak kicsi ujjaszt s, nem mondom, nézegette a román a határon, de ájtjövék véle. Mert mostan első áldozó a kiskeresztjányom s, nem tudtam jól megírni, mikor jövünk s, elmentek itthonrul. Maj' kívárjuk. (6)

- Te meg mit avatódol mindenekbe? Lehet, az úr nem is kívánja a te beszédedet.

- Szívesen hallgatom. Mondja csak.

- Mer' összekelebolál ez sokat.

- S csak nincsen gond, mer' te is megiszod addig, hát, hosszú az út s, várnunk kell. Buszon jövének.

- Tavaszodik-e maguknál?

- Nálunk szépen. A mandula meg a meggy elvirágzott, de a körtvély meg az alma mostan csodás. Itten is, lassan, már látom. Csak maguk meg jól leszavaztak minket. Nem kaptuk meg a magyarságunkat, mert nem szeretnek minket itten.

Azt mondják, hogy románok vagyunk. Ott meg azt mondják, te bozgor. (7) Hogy éppen mi? Amikor mi magyarok vagyunk. Látja, ez van. Magyarok. S legalább maga tudja-e?

– Persze hogy tudom.

– Te, ne kezd má' megint!...

– ...hát, nehéz. Sose is volt könnyű. Ez meg itt, ez e, ez az én szívemet úgy megfájdította. Nem akkor, amikor udvarolt. Mert az is fájás volt, de az akkor egy jó. Az egy jó zsidobongásos fájás volt. S aztán, no. Amikor a pityókát (8) ültettük, híta segíteni azt a román asszonyt, akkor annak megfájdult a talpa, mert a bakancsban összegyüremkedék a kapca, ez meg azt az asszonyt megfarmarkolászta. (9) Mer' lemene az az asszony, hogy a pataokban kissé megmossa a lábujjait, ne fájjanak neki, szóval a talpát, a kicsike pataokban, aki még volt. Leméne a száradt patakba, a csermelyecskéhez, mert fájt, ez meg, ez itten, haj, de nagyon mutatta ám neki az utat, hogy hogyan kell meg még hogyan lemenni a domboldalban, meg hogy vigyázzon ám a parton, még elcsúszik s, ment is véle. Osztan, amikor lenn voltak, akkor jól megfarmarkolászta azt a...

– Az Annát.

– És... és... S nem bánod te, hogy én vagyok az Anna? A te hitesed?

– Az es Anna.

– Az a román? S nem vót, hanem van is? Még?

– Hát, van az.

– Halljunk oda! Hogy még megvan. S néked-e?

– Azt én nem mondom. Hanem vélled én má' jó vagyok. Nem?

– ...te, te szégyentelen. Csak nem szeretik az embert.

– Hagyd el már végre!

– Mert az nagyon tud fájni, ha nem szeretik az embert. Mert olyan az, hogy akkor már élni se érdemes. S maguk fognak-e szeretni minket valamikor? Vagy maradjunk bozgorok?

A nagy fehér kamionnál

A nagy fehér kamion a legrigorózusabb higiéniai előírásoknak is megfelel. Húst árul a zárt hűtőtérből, felcsapós nejlonablakon adja ki az árut egy jókedvű asszony. Szinte mindent kapni, amit egy jófajta városi boltban, vagy a gyarmati piac ugyanúgy jó hentesboltjában. Sorakozó asszonyok, ritkán férfiak... Hallom, hetente kétszer adott időben van itt vagy két óra hosszát. (Volt egy COOP ételmisszer, bezárt, nyílik más.)

Friss húst kap az ember könnyedén. De Gyarmatra beutazni, buszon petrezselymes, őszibarackos kosarak, kislibás kosár mellett térni haza harangszóra, ez sem utolsó szórakozás. A buszon lehet a legjobban beszélgetni. Van, aki gépkocsin jár a pénteki piacra.

A nándori pár

Az utcán figyelek fel rájuk, a csendjükre.

Elöl az asszony megy, fejét kicsit lehajtva, amint megszáll a képzet, esküszöm, egy nagy, embernagy virág, karjait-leveleit lengető pozsgás nőszirm, idomos. Vállá, fara erős. Meleg hullám burkolja be a testét...

Látszik, ez az asszony szeretve van. Mintha megilletődöttség volna rajta, a lélek arckifejezése, biztos a világban, szelídség és szinte bocsánatot kérő kis restelkedéshez hasonló.

Belülről átsugárzó öröm a visszafogott lépés-mozdulaton, amint alakjához képest kisebb, formás lábfejét emelgetve elmegy a járdát az úttesttől elválasztó vaskorlátnál, közben kövezett esőcsatorna-árok húzódik, s ez az érett nő puhán halad a COOP-bolt felé, nem a szemével, hanem az egész testével érzi magát a térben.

Biztosan halad, karjai szabadok, talán meg is lengetné magát, mint kislány-vagy fiatalasszony korában, amolyan kellemes kérdés gyanánt, de nem, az egész lény nem kérdés, hanem boldogan megfogalmazódó, elrejtethetlen válasz – engem az én férjem most otthon azonnal nagyon fog szeretni...

Kerékpárral mögötte a férje. Olyan ötvenévesek lehetnek. Egészségesek, fejlett izomzatúak mind a ketten, fizikai munkában felnőtt emberek.

Nem én vagyok az egyetlen, akinek eláll a lélegzete, amint észreveszi őket.

A férfi vállas, erős nyakú, tagos, mint mondják. Ujjai szorosan markolják a biciklikormányt, s amint megy asszonya mögött, az összetartozásuk nem is tudni, milyen jelekkel fejeződik ki, öntudatosan és biztosan. Mégis szerényen.

Valószínűleg munkában volt valahol. Lehet, már napok óta el kellett maradnia, s most eljött, megvárta a munkából lelépő asszonyát, s együtt mennek haza.

Olyan a csend, mint amire azt mondják, hogy angyalok szállnak el felettünk.

Alku közben, kora délután

- Maga keresi a téglát?
- Én. Mennyi van?
- Úgy kétezer. Mind kell?
- Csak négyszáz. S mennyi?
- Ötven.
- Az sok.
- Ezret adok negyvenért.
- Annyi nem kell.
- Hát ötszáz...18 ezer? Viszi?
- Majd visszatérünk rá. Inna egy fröccsöt?
- Á, vezetek. No, isten-isten. A mobilomat tudja.
- Ez ügyes. De van téglája olcsóbban a Saligának. (10)
- A Saligának hogy lenne? De a Mészárosnak. (11)
- Annak? A Laci tegnap lőtt egy őzet, hajnallatkor.
- Most bont az Attila (12) is. Csak át kell menni érte Halápra.
- Annak cserepe van, te! De kérdezze meg, ott áll a pultnál.
- S mit játszott a csapat?
- Tizenennyolc null. Igaz, csak barátságos volt.
- Úgy szédelegtek, mint a kába légy.
- Pedig futkostak, mint a mérgezett egér a falon. De azért becsülöm azokat a hugyagiakat, hogy ki mertek állni velünk.
- S a vadászat? Ez hogy megy?
- Van itt vadásztársulat kettő is. A becskei vezetője (13) meg vendégül látta a becskeieket babgulyásra, s ment a zene a focipályán.
- S itt?
- Itt is vagyunk. Jó társasági üléseket tartunk.
- A Lacinak galambjai vannak. Volt, amelyik Szicíliából repült vissza.
- S a napszám milyen most a faluban?
- Legalább ötezer.
- Adózatlan.
- Hát persze.
- Kéne egy biciklilámpa...
- S Gyarmaton, Aszódon, Pesten? Ott jobb a pénz?
- El kell biciklilámpáért... a kirakodóshoz. Sárga mellény is, előírták.
- Gyarmaton se több, csak állandó munka. Akinek van.
- S a polgárőrség?

- Mostmár, azt hiszen, negyvennyolcan vagyunk benne. (14) S nincs itt bűnözés.
- Hát az aszódi gyerek?
- Hát azzal beszéltem. De a többi nándori is megmondta, hogy eltörik a derekát, ha még egyszer rajtakapják, hogy leemeli a padlásról a szalonnát.
- Vitt az tévét is.
- S most mi van?
- Behúzta a nyakát. Mert az apja felelősséget vállalt érte, hogy kijöjjön a nevelőintézetből, Aszódról, itt meg nem alszik otthon, ez olyan kósza gyerek, a falu rosszait meg bandáztatta.
- Menjünk el már lámpáért. Mindjárt becsuk.
- A kolbászos lecsót meg megették. Mert ezek az itteni legények csináltak az állomáson túl, ahol a kispad meg asztal van a kukoricásnál, egy bulit. (15) Megfőzték a lecsót, s odahagyták húlni, ők meg bejöttek a Feri bácsihoz sörért. Mikor visszamennek, üres a nagykendér. S odakaristolták az asztalra, hogy „JÓ VOLT”.
- Éjjel járőröz a polgárőrség?
- Persze. Itt a rendőrőrs, napközben van ügyelet, éjszaka meg polgárőrség. Párosan.
- S jó kis kimenő az asszonytól, mi? Legalizált éjszakai utak.
- Hát, mondják az asszonyok, már ők is alakítanak egy női polgárőrséget, s majd tudják, hova kell bekopogni éjjel.
- Mégis, miből él itt a faluban, aki naphosszat a tévét nézi egy pohár kukoricaborral a kezében?
- Hajléktalanunk nincs. De az embernek nem sok kell. Ezek közül, persze, némelyik olyan gyenge, hogy ha fellökik, úgy marad. Mert nem esznek. De a négyszáz nyugdíjas nem kódis.
- Pista (16) belenyomott 150 ezret a nyerőgéphez a múltkor.
- Az úgy van, hogy ez a Pista nem dolgozik. Ki-kimegy Németországba fél évre, amit megkeres, hazahozza, szóval van pénze. Legényember. No, megyek a lámpáért.
- Mi az? Rólam beszéltek? A focisapatot is szponzorálom. Én vettem nekik vacsorát a múltkor itt a Feri bácsi oldalsó szobájában.
- S a lánnyal mi lett? Jó melles volt.
- Csak langsam! Százezret megevett a gép, semmi... Akkor bementem Gyarmatra, kivettem még ötvenet. Azt is bele. Visszajött kétszázezer. A lány meg ott volt az apjával, s látta.
- Nem az apja volt az.
- Hát odajött, hogy így meg úgy. Elvittem a házamba. Fürdőszoba s a többi. Menjek én is fürödni, azt mondja. S látom ám a hasadékon, hogy nagyon kajtatja a nadrágom meg a zakóm zsebét. Persze a pénzt magammal bevitettem a fürdőszo-

bába. S mikor kijövök, azt mondja, adjak neki előre tízezret. Hogyne, majd utána. Hamburgban is úgy volt. No, akkor kapta magát s úgy eltűnt, hogy mire leértem utána ide a kocsmába, már az apja se volt itt.

– Nem az apja volt az.

– S most mi van?

– Van még pénzem. De ezek itt nem kocsmáznak. Én megtehetem. Ezek csak beugranak egy sörre, s már mennek tovább. Itt azért mindent meg lehet tudni. Számon van tartva, hogy ki mikor hova megy be, a presszóba-e, vagy ide a kiskocsmába. Ez itt a hírhörze. Napközben a lakásra nem érdemes menni, mert itt előbb lehet találkozni kivel-kivel. Itt találta ki valaki, hogy el akarod adni a házad... s most tagad mind...

– De alkoholistá nincs a faluban, ugye?

– Nincs. Itt egy rendesebb iparos nem iszik. Például a kőműves. Azt még nem látta ember belépni ide. Se a kiskocsmába. Példás.

– S tényleg nem dolgozol, Pista?

– Ritkán. Janival vagyok párban, ha őt hívják, szól nekem.

– No, elmentem már a kirakóshoz.

– Itt? Átlag négy házasság, hat halál esik egy évre az utóbbi tíz évben, de a 2006-os kiugró volt, tizenhat temetés.

– Jó, jó. Ezek számok megszorik, de valójában mi tartja meg itt az embereket? Mi az, ami jobb lett, vagy rosszabb tíz év alatt.

– Jobb itt semmi sem lett. Ami volt, volt... a befőtt, ahogy nálunk mondják. Vannak ezek a faluünnepek, néha esküvő, lagzi, van együttlélés is, csak úgy, aztán a bearatás...

– Bearatás?

– Az, bearatás. Ezt mi így mondjuk. Ez augusztus huszadikán van. Búzakoszorúval, műsorral, iskolások szavalnak. A Giebiszer Gáborné tanárnő tanítja be őket. 1994-ben, akörül voltak itt a nemzetközi vásárok a művelődési otthonban, amit most átépítenek majd, ott ki voltak rakva az asztalok, sok cég jött el, Szlovákiából is voltak. Üzletkötés, szépen estek. A bevételből meg járdát és világítást fejlesztettünk. Az nagy esemény volt, több éven át.

– S most?

– Most nincs ilyen.

– No és...

– Hogy?

– Szóval, a... sültgalamb?

– Hacsak álmunkban nem.

– Mondja, ötvenhat itt hogyan zajlott?

– A forradalom?

– Egy asszony mesélte: „56-ban 18 éves voltam, a magtárban dolgoztam a gazdaságban, amikor az ajtóban egy ember azt mondta: – Aki nem velünk, ellenünk! Adja a dolgozóit, vagy nem adja? – így a főnöknek. Mondta, hogy menjünk el mi is tüntetni. Ahogy elmentünk, már Kelecsényről jöttek a dolgozók... Kelecsényben is volt kocsma. Ahogy megérkeztek a faluba, felmentek az iskolába, leszedték a címereket. Bahorecz Feri mondott egy röpiratszerűséget. Csukorban is folytak a dolgok. A Bahorecz Feri meg a Csordás Feri traktorról elszavalták a Talpra magyart, a Mit kíván a magyar nemzetet és a 12 pontot (sic). Mindenhol a vezetők adták a hangot: – Népek kenyeret, Rákosinak kötelet! Minden orosz menjen haza! – A faluban ez az esemény csak egy napon át tartott. Bántani itt nem bántottak tettelegesen senkit, csak szavakkal. Később sem volt bosszúállás.”

– Hát laktak még Csukorban?

– Persze, néhány ház volt még.

– S a Bahorecz meg a Csordás?

– Én nem tudom.

Bimbózó lányok

– Itt gyülekeznek. Csinosak? Nem?

A kocsmateraszra három fiatal nő érkezik. Húsz évalattiak, nándoriak. Haj, smink elsőrangú, akár Budapesten a Gundelban vagy a Hotel Marriotban. Csak üdítő isznak.

Hirtelen gépkocsi fékez az utcán. Hátratólat. Az egyik lány föláll és ellibeg. A fiú kihajolva nyitja neki az ajtót. Majd jól „beleradíroz” a betonba a gumival.

Mosolyogva integet nekik a kettő. Szemrevaló lányok.

– Mennek a diszkóba. Gyarmatra, Bánkra, van, hogy Vácra, Pestre is. Esküvő van néha itt, a faluban. Van élettársi közösség is. Ha születik gyerek, megkeresztelik. A templomban vasárnap ezek a három-négy éves kisgyerekek úgy futkosnak, mint az angyalkák, tiszta fehér vagy rózsaszín ruhában, s az ujjukat a szájukra teszik, hogy nem szabad zajongani. Károly atya mindig megköszöni az előző heti takarítóasszony-csoportnak, hogy jól kiporszívóztak... be vannak osztva egymás közt. Itt az is szokás, hogy az ember ad kisebb-nagyobb összeget a templomnak. A restaurálás költségének egy része abból jött ki.

A pestiek is el-eljönnek a misére. Van, aki rászokik.

– Ha lagzi, annak meg megadják a módját. Bár többnyire vendéglőbe mennek, s azt nem itt, hanem Gyarmaton, Romhányban, Rétságon, Bánkon... Igazi nándori lány akkor érzi jól magát, ha menyasszonyi fehérben, oltárnál, fényképész, menyasszonytánc, ahogy régen...

Látomás a kocsmateraszon

- ...te, kik azok ott?
- Ezek most szálltak le a különbuszokról. Talán kirándulók.
- Figyelj csak, ezek nem kirándulók, hanem valami színjátszó csapat.
- Ne tréfálj, most még ezek is.
- Figyelj csak!
- Akkor anyám fogta az árpakenyeret és azon melegében rákötötte a hátamra, fölé a nagyobbik bekecsét, előre is egy meleg kenyeret, s elindított. Tizenhat kilométert gyalogoltam le, voltam tizenhét éves, átmentem a kemencei erdőn, s nem fáztam meg. Drága volt ám a vonatjegy.
- A kemencein? A Nyúzó-völgyön? Ott, ahol embert ettek a cigányok?
- Ugyan, hagyd már. Nem úgy volt az.
- No, gyerekek, most az ekecsöllést. Mihály bácsi... (20)
- Csak nem ehelyet mindjárt?
- Mondja csak, van még idő egy gyors próbára. De most a teljes szöveget. Ahogy megbeszéltük.
- Az ekecsöllést, huhuhu...
- Mónika (21), ha nem hallgatsz, hazazavarlak. Misi bácsi...
- Az úgy volt...
- Nem. Megbeszéltük, hogy az uvvuót, csak így...
- Az uvvuót, hogy vuót egy igön szíp leján.
- Jól van, Misi bácsi. Tovább...
- ...szóval, vuót egy igen szípján, a Julika. S az az ikszikiksi (22) titkár elment, hogy beszélgetne véle.
- Hogy ekecsülljön véle, huhú...
- Mónika, utoljára szóltam, lesz dádá...
- Szóval, arra kérte az anyját, hogy beszélhessen véle. Az a legin vuót a faluba az ikszikiksi titkár, a bátya meg a foximaxi. S a leján meg nem járt az ikszikiksi diszkóba, ahun a barátnéi forgolódtak...
- Ekecsülltek.
- Gabi, hozz a Mónikának egy kólát. S ti? Mit kérték? Csak szeszt nem. Nem állhatunk a színpadra italoosan. Tovább.
- ... de hát hadd mondjam végig. Merhogy a komám akkor kiment hátra, a ján annya meg nagyothallott, s azt hallotta, hogy a legin, aki mondta, hogy beszélgetne egy kicsit, hát hogy a legin ekecsüllni akarna a Julikával. S mire béjött a komám, csapott patáliát az asszony, hogy a kiksi titkár meg akarja ekecsüllni a Julikát. De azér nem lett baj. Hanem amikor elment a legin, a komám utána szólt

a pitarbul, hogy te, máskor meg ne hátrul kerülj, mer' látom, beleléptél a trágya-leves gödörbe... Hát húzd le a csizmádat, s öntsd ki a tehénhúgyot a rózsabokor alá, ne lopd el még azt is, te bűdös komonista. (23)

– Úgy van, taps, függöny. Kész. Buszra, gyerekek, buszra. Közben hátul lehet pározni, Joli meg Böbe.

– Ekecsüllni. Huhú!

– Ugye mondtam, hogy bajban leszünk a Mónikával? Vigyázzon rá! Ti meg, Joli, próbáljátok el a kiskerti dialógotokat párban, míg megérkezünk. Fizetek, gyerekek, s szállok én is a buszba. Viszlát, köszönjük a kólát. Fizetek.

– ...te, kik voltak ezek?

– Ha én azt tudnám.

– S gondolod, tényleg megtapsolják ezt?

– Nevetnek egy jót. S az is valami. A paraszt nem szereti a kommunistákat.

– Azért tán az sem mind elítélendő.

– Tudod, kit a kígyó megmart...

Egy izgatott utazóval a kocsmtól a vasútállomásig

– ...az itt a baj, hogy semmit se itt csinálnak. Itt van Terény. Fele magyar, fele szlovák. Békesség. Odaköltözött az a Zsuzsa, s megrendezik mindig a Terényi Színházi Napokat. Az egy pesti nő, rendező, és tudott pénzt szerezni. Jók azok a játékok, láttam. Sok meghívott vendégművész, gázsí, kirakodóvásár, gyerekparádé, minden. Vagy például Szandaváralja. De kecskesajtot is a Mucsina Gyula csinál Terényben, nem itt valaki Nándorban, pedig kecske itt is van.

– Ha Pestről egy tanító néni egyhetes táborba akarja vinni a gyerekeket, mi jut eszébe? Szandaváralja. Ez már igen régi szokás. S miért nem Magyarnándor? Itt is megvan hozzá minden. Iskola, vaságyak, konyha egész nyáron is, kirándulóhelyek. Most Balassagyarmatról sikerült idecsábítani a Valikát, a könyvtárba. Az igen! Meg lehet nézni, milyen rendet csinált. De hát azt nem lehet elvárni a Gyarmaton lakó iskolaigazgatótól, hogy a nyári táborozásokat beindítsa, van dolga elég még nyáron is.

– Körzeti iskola, hét falu gyerekei... néztem. Ez a falu legnagyobb büszkesége. A nándori meg a környéki gyerekek. (17) A jövő. Ha van itt változás, akkor a tanulás értéke. A komputeres oktatás, a zeneiskola. Az itt lakó felnőttek, 15 év felett, 84 százalékban elvégezték az általánost, a 18 évnél idősebbek 23 százalékának van érettségije. A nők tanulási kedve erősebb.

– Tudja, van, hogy nem csinálni jobb. Itt volt például a nándori–szandai buszjárat. Ez a busz tíz percet várt mindig a 12.45-kor Aszódról befutó piroska vonatra.

Mire a vonattól odaértek volna száz méterre hozzá az utasok, a sofőr gázt adott és eltűzött a sunyi francba. Rázták utána az öklüket. De senki nem szólt a buszközponthoz. Aztán valaki mégis.

Kiderült, hogy a sofőrnek pontosan 12.45 az előírt indulási idő az állomásról, ahol előtte tíz percet vár. Ő pontosan megtartotta az előírást. Ugye, a buszosok arra várnak, hogy a MÁV egyeztessen velük, azok meg fordítva. Látja, erről van szó.

Hogy ennek mi a neve, azt csak gyalázkodva tudnám megnevezni.

A vasút az ütüöz

A magyarnándori vasútállomás épülete – ki van adva lakásnak. Hogy tájékozatlan utas ne a bablevesbe nyisson be menetjegyért, a lakója pedánsan elzárkózott. A vaskorlát előtt hasított fa halomban, a kémény füstölög.

– Maga a gyarmatira?

– Én igen. Mindjárt jön.

– S mit csinál?

– Majd holnap. Pusztítjuk a gyomot. Jó munka, csak meleg lesz. A mozdonyt vezetem.

– S jól van?

– Én ugyan. Megvagyok.

– Azt mondják, régen, a háború előtt a férfiak még Terényből is gyalog jártak ide hajnalonta a nándori állomásra, a vonatra, s aztán Pestre, nyolckerületi megújpesti munkahelyekre. Pedig gyalog Terény ide vagy 12 kilométer.

– Á, lerövidítették. A Bikamáj-hegynél rövidebb. Hát, úgy is vagy hat. Férfinak egy óra. Este vissza.

– Haláp felé, erdőn át, túrázni nem rossz. A múltkor az Ekszpanzió nyári modern művészeti találkozó pesti költő-énekes-festő-táncos-zenész csapata itt vonult el. Jókorá madárijesztőt vittünk Terénybe a polgármesternek. A tó mellett. Csapatban nem rossz. De pár leégett vörösre.

– Maguk voltak, akik tolták a szamarat?

– Hát, igen. A terényi Szepi kis szekeren ült a szép Alisz, úgy mentünk át, ő énekelt, mi meg toltuk a szekeret, mert szegény szamarak nem bírták a kis emelkedőn.

– Maga is olyan... közülük van? No, nem a szamarakra gondoltam.

– Én nyaranta itt lakom, de vannak köztük barátaim. Itt is volt műsorunk a művházban. Hívtuk is a kocsmából az embereket.

– S nem jöttek, igaz-e?

– Azt mondták, hogy nem jut arra idő.

– Azt mondják, hogy a terényi asszonyok meg hazaszaladtak, mi? Meglátták a meztelen embert....

(Kovács József nemzetközi jelentőségű performansz-művész produkciója arról szólt, hogy az ember felülemelkedik a nehézségeken. Ezt úgy szimbolizálta, hogy a produkció végén – csörlővel – felemelkedett, tehát „elrepült”. Akkor már – a performansz művészetben szokott módon – ruhátlan volt. S erre szaladtak el.)

– Hát igen. Azt mondták, más az ágyékkötős Jézus szobra, meg más az élő ember. Ráadásul tiszta pucéran. Igaz, háttal volt, de akkor is.

– Látom, nem szereti ez a nép az ilyesmit. De a terényi művház, akár egy templom, kiváló előadóhely.

– S oda eljöttek.

– Oda el. Meg Máriácskát öltöztetni is a szandai asszonyok.

– No, igen. Hát... jön a vonatom... Minden jól!

– Viszontlátásra.

(Azon morfondírozok magamban, hogy ez a „S oda eljöttek” végül is kérdés, de megállapításnak mondja. Máskor is így. Vagyis, aki kérdezi, szinte beilleszti, kijelentően, a kérdést. Mert ismeri a dolgok menetét. A helyi szokást.)

Balassagyarmat térségének vasúthálózata 2010-ben 120 éves. Az Aszódról, Balassagyarmatról Losoncra vezető ág kiépítése csak 1895 augusztusában kezdődött meg, s 1896 szeptember 13-án nyílt meg az Aszód–Balassagyarmat szakasz.

A vasút történelmében külön érdekes részlet az, amikor 1919. január 29-én Magyaránorból indulva – itt volt a magyar katonai parancsnokság – , a vasutasok segítségével visszavívták magyar katonák a cseh hódítóktól Balassagyarmatot. Ekkor kapta a Civitas Fortissima – A Legerősebb Város – kitüntető címet Balassagyarmat. A sárkányt kecses mozdulattal ölő asszonyszobor egyébként Balassagyarmaton a város közepén, annál az iskolánál van, ahol tűszokat ejtett a huli-gán-terrorista testvérpár.

(A történetet Végh Antal írta meg könyvben, s film is készült belőle.)

A térség nagy gondja az újra meg nem épülő egykori Ipoly-hidak sorsa. Ezek a két ország kapcsolatait leszűkítik. A háború előtt több mint kétszáz különböző híd és hidaeska vezetett át a szlovák területre, ma számottevő csak három.

A falu a készülő, a magyarokat sújtó szlovák nyelvtörvényt nem érti, fejszóvalva fogadja.

A parasztegyetem emléke...

– Jó napot!

– Jó napot!

– Hallom... Én mondom, hogy ez a hajlandóság a színészkedéshez, ez valami jó dolog. Hallom, hogy a határon túl, Ipolyszalkán meg akarják rendezni a Kárpát-medencei népi színjátszók éves találkozóit. Egy már volt. Tehát van valami kifejezésvágy, érti? Én nem akarok ennek túl nagy jelentőséget tulajdonítani, de van benne fantázia. Ha az emberek megfogalmazzák magukat, hogy úgy mondjam, akkor könnyebb már továbblépni. Nem gondolja?

– Ezt hogy érti? Ha a nép uralkodó lesz a költészetben, akkor a... politikában is?...

– Itt az egyik faluban a helyi színjátszók betanultak egy maguk írta darabot. Arról szól, hogy ki lesz jó polgármesternek. Hát az asszonyok eldöntik, hogy csak amolyan jó férfias ember lesz megfelelő. Amikor aztán megválasztják, akkor szépen sorban elmennek hozzá... De nem ez a poén. Azt mondják, aki játssza a polgármestert, az valóban nem veti meg...

– S valóban ő a polgármester?

– Á, dehogy. A Pali csak játssza. Mondom... De az asszonyok nyilatkoztak, mert ők írták át a darabot... No, van is nevetés...

– Nem értem. Mit játszik? Azt, hogy polgármester? Vagy azt, hogy tényleg olyan erős férfi?

– Ne csavarja ki a szavam. Mit adna a számba! Mást mondok. A két háború közt a falu a maga kezdeményezéséből még parasztegyetemeket is szervezett. A Cserhát-vidéki Széchenyi Népművelő Egyesület székhelye Magyarnándor volt. Szandára, Debercsényre, Becskére, Cserhátalápra, Cserhátsurányra, Mohorára, Terényre, Herencsényre is kiterjedt a hatása. Vitéz Sréter Ferenc szandai okleveles gazda lett a választott elnök, egyébként nemesi származású, a Sréterek aktív családjából, sok jót tettek a megyéért.

1925-től 1929-ig úgy százötvenen végezték el, kaptak közhasznú ismereteket. Rég volt persze. Azóta a magyarnándori-mohorai Repülj Páva Körön kívül alig volt valami. Eltérő politikai rendszerek is tudták aktivizálni a népet, de most? (18)

Igaz, ezek a pesti ekszpanziósok szép műsort rendeztek a templomban a múltkor, betlehemezést, de jó másfél óras volt szerepekkel, versekkel. A Károly atya szervezte, a nándori asszonyok meg sütöttek jó süteményeket, s megvendégelték azokat a pöcsös kisangyalokat, meg a többieket is. Azok a kis cigány gyerekek csak úgy tömték magukba a hájas tésztát.

– A vallásnak nagy a szerepe Nándorban. 1227 főből 1130 római katolikus, 21 evangélikus, 8 református, 3 ortodox keresztény, 1 baptista, 1 izraelita a 2001. évi

népszámlálás során. Negyvenen nem válaszoltak a kérdésre. (19) A vasárnapi nagymisén gyakran százötvenen is vannak, ez mintegy 120 százaléka a lakosságnak. Ebben a változó időben a zöm a magyarsága és a vallása által van együtt. Nem bocsátkozik látványos cselekvésekbe, de eltökélt a maga világában.

– No, visszaballagunk a faluba?

– Menjünk

A temető

A nándori temető külön említést érdemel. Díszes márványsírok, friss virág, s mivel a templom mellett, a falu kiemelkedő pontján terül el, az embernek könnyen támad olyan érzése, hogy ezek a nándori halottak meglepedéssel nézik az utódokat ott lenn a völgyben. Minden délután négy körül asszonyok járnak, s elég sokan, a halottaik sírját ápolni, friss virágra cserélni a tegnapelőttit, tegnapit, locsolni, s kicsit el is beszélgetni, csendesken az esti harangszó előtt.

Drága márványsírok. Családi kripták. Nagyon régi típusú, tornyos magas talán csak egy van, de igen sok a szépen feliratozott tábla. A legjellemzőbb nevek az „ősnándoriak”. Ilyenek, mint Bagyal, Koplányi, Paróczi, Oman – különben török név, Szanda környékén (hiszen török lakta azt sokáig) is vannak Omanok –, aztán Bacskó, Zelenik, Seres, Kajzinger, Csizmadia...

Károly atya azt tervezi, hogy a templom mögötti majd' 600 négyszögölet az önkormányzat hozzájárulásával (és saját költségén!) kialakítaná valami békés, ligetes, sétautas elmélkedő-imádkozó helyé. Biztos, hogy sokan segítenék a faluból munkával, fuvarral, anyaggal, pénzzel is. Magam, vasárnapi templomjáró, dolgozni is elmennék.

A Hont megyei cigányper

– Mi ez az emberevés?

– Emberevés, emberevés. No és az Andokban lezuhant repülőgép saját halottait evő túlélői? Egy teológushallgató rábeszélésére. Az a fiatalember tudta, csak úgy maradnak életben, ha kis húscsíkakat töm az elalélt-fagyott társak szájába a meghalt társak testéből. Felszentelte, mint az ostyát. El tudod képzelni, mekkora mértéke ez Isten és az ember alázatos szeretetének? S a rokonok később ezt megértették és megbocsájtották... S hiszen az áldoztató pap is azt mondja, amikor az ostyát a nyelvedre illeszti, hogy ez az úr teste...

– Te megbolondultál?... Azok rablógyilkosok voltak, nem szerencsétlenül lezuhant repülőutasok. S főleg nem áldozók. Persze iszonyú. Kriminális... Hogy mi jut eszedbe. Hogyan lehet ezt a hármat egyszerre említeni. Ugye, tréfáltál?

(A 1872. évi cigányper: 2000-ben adták ki oktatási segédanyagként a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány támogatásával, dr. Koczó Renáta könyve.)

„Valamikor gyermekkoromban hallottam egy ijesztő elbeszélést a közeli Kemencén történt szörnyű esetről. A környékünkön élő hagyomány szerint régen emberevő cigányok garázdálkodtak errefelé... (A történet Magyaránádonban is foglalkoztatja az embereket ma is. Gyerekkoromban engem is ijesztgettek vele. Hont megye Kemence községe ma Nógrád megyében van, nem messze Magyaránádonról. K. J.)

„...A történelemtudomány említést tesz egy 1782-ben lezajlott perről, amelynek ítéletét nagy valószínűséggel a Nyúzó-völgyben hajtották végre... Az első napon 41-et végeztek ki, a következő napokon ismét 24-et, s még mindig maradt hátra 80. A vádlottak közül csak egyetlenegy tagadtott...”

A dolgozat más forrása szerint: „4 asszonyt lefejeztek, 6 férfit felakasztottak, kettőt kerékbe törtek és egyet felnégyeltek, később 7 asszonyt lefejeztek, 5 férfit felakasztottak, kettőt kerékbe törtek és egyet felnégyeltek, később még 7 asszonyt lefejeztek, 4 férfit felakasztottak, kettőt pedig kerékbe törtek.” (24)

Jelen írás szerzője nem hagyhatja említetlen, hogy a perbe fogottak közt volt Koncsek Ferenc, „...a halálbüntetés helyett nyolcz... évet a temesvári erősségben vasban és vármunkában, mások más büntetést szenvedni köteleztettek”.

Koczó Renáta így foglal állást a kérdésben (szerkesztve közlöm):

„A jegyzőkönyvek őszinteségében nem lehet kételkedni... A vallomásokban nincs egyéni vonás, jól látszik rajtuk, hogy mindet egy közös forrásból merítették. (Az eredetiben K. R. kiemelte a közös forrásból szavakat.) Ezek a cigányok, több mint valószínű ezért vádolták magukat az általuk el nem követett emberhús-evéssel, mert szuggerálva (K. R. kiemelése) volt az nekik.”

„Szuggerációra – a nemi kicsapongások, rendetlen életmód, szeszes italokkal való visszaélés és közeli rokonok között való házasság következtében – ezek az emberek nagyon fogékonyak voltak. Valószínűleg nagy tekintélyű vajdájuk szuggerálta nekik azt... Valószínűleg ezt azért tette, hogy fölöttük való hatalmát öregbítse, és mivel feltehetően őt és több társát csakugyan gyilkosság bűne terhelte...”

(A kihallgatáskor egyébként ez a személy tagadta, hogy kapitányuk volna, ugyanakkor beismert 24 közösen elkövetett gyilkosságot.) G. D. azt vallotta, hogy „más cigányok előtt (...) azt mondta, hogy bárányhús. Azt mondta, hogy bárányhús, de a báránynak nincs olyan vastag lába...”

– ...és az a gyilkosság, amit a felszabadítók?... 1945-ben...

– Ez itt volt nem messze. A gyarmati vonalon, a bakópusztai elágazásnál. A vasúti őrbódénál... Az asszony terhes volt, a férje, Bolla nevű, egy fiatal katonatiszt, a feleségével együtt kocsin menekült, s elfogták. A férfi revolvert rántott felesége bántalmazóra... élőszóban mesélték öregek, s meg is van örökítve a magyarnándori kalendáriumban, de nem sokat tudni róla.

– ...háború ne legyen.

– A baj ott is van, hogy az akciófilmek immunissá teszik a fiatalokat a történelmi tények iránt. Már a pár éves kicsit is buta agresszióra nevelik a játékok.

Mintha sósavat öntenének a lelkére.

– Ez a modern. Ugye.

– Tudod, mit mondok? Most egy kattintásra az indián kalimpálva, gépi röhögéssel kísérve tűnik el valahová. Azelőtt... a gyerek maga volt Csingacsuguk. Az otthon fabrikált tollász tyúkanyó hullott tollából, meg a tomahawk, a vele ütött seb a homlokon azért más volt, mint ez a gyilkolás, agresszió-kiélés.

– A gyerek ma kitombolja magát a gép előtt, aztán ideges feszültségben hánykolódik reggelig. Mert sokkolta magát. Tapasztaltam. Elhódítja tőlünk őt a rossz. Ha hagyjuk.

– Ezt hogy érted?

– Nézd. A történelmünk tele van tragikus eseményekkel. Mohács, Zrínyi és Frangepán, II. Rákóczi Ferenc... ezeket megismerni, átélni, katartikusan továbblépni azt jelenti, hozzánk tartozik a gyerek. Kötődik. Átélté szóban, képből... Katarzis. A LELKE MEGTISZTUL... De az ilyen rutinos, lelketlen kattogatással valósággal kiüriti, kimarja, kisósavazza magából a megrendülésre való képességet... érted? Mert a pusztítással van összekötve a játék. Semmi gyászmunka, semmi lelki meggondolás, magába szállás. Játék? A csömörig? Egy kattintás, s nincs ember? S ő sincs! Magát is pusztítja. A gyerek még végül valami ámokfutó lesz...

– A reflex arra nevel, hogy majd a fegyvert is így kezelje.

– Mire nevelünk mi gyerekeket? S az indián helyén lehet éppen néger is, meg más... érted... Nagyon elszabadultak ezek az amerikai dolgok.

– Nehéz kérdés. Be kell mutatni a rosszat, hogy tanuljanak belőle, de tagadólag tudják. Tud és ne tud!

– S nem erre való az iskola?... a templom, a könyvtár, meg mi?

– Ezen nem mi vitatkozunk, hiszen tudod. Ez az iskolánk példás, szeretik a környékiek is. A magyarnándori iskolába járni megbecsülés. Itt az oktatás, a mentális nevelés, a zenei oktatás, a gyakorlati foglalkozások, a szaktanárok, a vezetőik...

– No, aki a szentmise idején hangosan berregtetve vágja a füvet? Az nem gyerek. Vasárnap, úrfelmutatáskor. Nem valószínű, hogy vallásellenes. Egyszerűen csak buta.

– Szóval az ilyesmi is megelőzhető volna, ha nem adnának el hangtompító nélküli gépeket. Igaz, a vadmotorosok lefűrészelik a kipufogót, hogy erősebben recsejen. No, ezekre kellene a több rendőr. Nagyon elszabadultak a dolgok.

A környezet tisztasága

– Azt mondják, nincs a recsegtetőkre helyi határozat. Amikor a tűzgyújtásra rendeletet hoztak, miszerint egyik nap ekkor és ekkor, eddig és eddig... Magyarándor majdnem belefulladt a füstbe. Mert ez egy völgy. Összesűrűsödött a füst. Most mindenki akkor éget, amikor akar, s így eloszlik a füst. S ha egyszerre kellene berregtetni, szétszakadna a falu...

– No de nem lehet kidolgozni valami okosat?

– Szóval így néz ki ez... Tudod, miért nem tudott fegyelmet tartani Esze Tamás a seregben? A kurucos virtus és az egy faluból valók helyzete azt eredményezte, hogy a kis egységek parancsnokai elnézők voltak a cimboráikhoz. Szóval vissza kellene fogni ezt a virtuskodást...

– Egyébként van-e itt etnikai...?

– ...13 kisebbségi van, köztük tíz a roma. Ezek integrált emberek.

– Térjünk vissza a vallásra?...

– Beszéltem Károly atyával. (25) Valami öt faluban teljesít szolgálatot. S így beszél: „Annyi minden történt és történik. De milyen nagy az Úr kegyelme, hogy felemeli az ösztönök állati világából a rossz úton járókat is.”

– ...S ha mindenki elmélyedne magában. Az atya egyénként tudott róla, hogy a faluban beszélgetünk az emberekkel. Azt mondja, egy az Isten. Mindünké. Ki-meríthetetlen az Úr kegyelme. Annak, aki felelősséget érez a népéért, annak tudnia kell, hogy sokféleből vagyunk összetéve. Itt belénk-belénk falt a történelem, de együtt újra felálltunk. Nem a rombolást kell mutatni, hanem hogy más emberek is a jót nevelhessék fel a szívükben-lelkükben...

– Tiszta lélek ez az atya

– ...

– És egész jó bora van.

– Á! Jó estét, jó estét! Hát akkor kell az a téгла?

Gyertya mellett hajnalig

– Jártam az almásban. Eltévedtem. Akkora.

(Kínálkoznék most egy fanyar párhuzam az Édennel és a nándori almásbirodalommal. Fáradt ötlet. Nincs már az az almásbirodalom. A nagyüzemi védekezés híján romlik az állag. Tűzelhalás, fertőzések. Innen nézve megérte-e, ezt kérdezik. Másik Éden kell? Vagy errefelé is terjeszkedni fog Nándor?)

– Ezt kérdezik itt elsősre, hogy van-e munka. Van itt 12 kft., van 42 egyéni vállalkozás, 3 betéti társaság, a foglalkoztatottak száma ezekben 40 körüli, a teljesen foglalkoztatott 432-nek egytizede.

– De a baj még inkább az, hogy Nándorban a 15-19 éves nők száma alacsony, 26 fő, a 40-50 körüli nőké ugyanakkor 47.

– A fiúknál sem jobb. 15 év körüli fiú Nándorban most van 29. Ebből hány év alatt lesz 25 születés? Jó, lehet, hogy nem itt, hanem országosan. Az is úgy tíz-tizenöt éven belül.

– Ha nem éppen külföldön.

– Hát, ez is igaz. Elvándorolnak, ott lehet élni...

– Harminc év alatt kicserélődik a lakosság. Amit majd nekik mondasz, az még régebbi dolog lesz. Érdekli őket?

– Ezen dolgozunk, nem?

– Te, itt vihar lesz, csukd be...

– Te vagy közelebb.

– Az előre számítás szerint 2020-ban 9,5 millió lesz a hazai magyar. 1960 óta a 25 év feletti férfiak halandósága nőtt. 1980-as adat szerint ezer mezőgazdasági munkából 18 halt meg. A szellemieknél 9. A halálokok közt hajszolt munkatempó, májzsugor, alkoholizmus, tüdőrák a sorrend. Cigaretta, rossz levegő.

– No most... álmodó, szép falu! Te csendet még kínáló, te hársfavirágzásakor megrészegítő. Ébresztő???

– Talán ne! A készen kapott kincsek, a levegő, a tiszta határ... Az isten mentsen meg valami bűzös ipari üzemtől. Akárhogy szigorítják meg büntetik, csak termeli a gyilkos anyagot.

– Ez a „zöldkártya”...

– Mondhatom, jó kártyázás ez így gyertya mellett, éjszaka... Soha jobbat... Négy után. Mindjárt hajnalodik.

– Egy gyerek csinált valami magyar–magyar szótárt. A pénz mellé ezt írta: majd. Az élet mellé: fogy. S ez nekünk szól, mai felnőtteknek.

– Keserű vicc. Nézd ezt a könyvet... Az országban már 1966-ban a létminimum alatt élt a népesség egyharmada. Most a 20–70 év közöttiek egyharmada él a létmi-

nimum alatt. S ez – Latin-Amerika. A presszóban kukoricabor a pohárba, a tévében latin-amerikai málnaszörp-limonádé. Sorozatban...

– Ne legyenek keserű? A rendszerváltozás igazi vesztese a gyerekek. (Ezt az UNICEF firenzei kutatóközpontja mondta ki 1993-ban. Nézd, itt van a könyvben.) A Magyar Háztartási Panel szerint a hazai félmilliónyi roma a legszegényebb.

– Igaz, Nándorban nem éheznek a legszegényebb gyerekek sem. Az iskolai konyha, az óvodai ellátás jó. No meg az öregek is házhoz kapják naponta az ételt. Nándor azért tartja magát, mondani lehet. S másban is. Nándorban a roma sem lop. Hogy mást ne mondjak. A nándori romák? Akit itt befogadtak, azért garancia is van. Aztán jönnek ide más falukból... csigát szedni.

– Tudom. S azt hiszed, köszön, amikor a kertemben belém botlik? Se köszönés, se semmi. A csiga, ugye, az ég áldása. A modor meg nem kötelező.

– Szóval, mit döntsünk a falu népével? Gyorsabb lépést venni fel, ipart ide, füstöt ide, zajt ide, vagy marad, ugye, a csiga, hogy úgy mondjam.

– Értem én. A csigatempó? De ezt össze kell egyeztetni. Olyan üzem kellene még pár, mint ez a „lopásleplező kütyü” gyártója itt. Amit a ruhaboltban feltűznek, és sípol, ha nincs kifizetve. Azt befogadtátok.

– Otthon a család összeül, s öt-hat drótból, lemezből, miből gyártja a chipet, reggel aztán furikon, (26) gyerekkocsiban behozzák, és azonnal kapnak érte pénzt. Van család, amelyik egy éjszaka másfél ezer forintot keres. Reggelire nagyjából elég.

– ...A jó levegőt, a tiszta vizet semmi nem pótolja. Nándor kincse az, ami nem számít vagyonnak. A jó levegője, az égboltja, a felhőjátéka... a növényzete.

– De talán az emberei is?

– Az emberei is. A többség.

– Te, megeredt az eső! Olyan „katarzisos”, ugye? Vagy attól még távolabb vagyunk? Hú, mekkorát dördült.

– Ilyenkor a legszebb az akácfa.

A ház fölötti oldalon egy pompás hatalmas akácfa emelkedik. Szenvedő ágai feketék, de dúsan hoz zöldet is. Az éledő viharban megborzong, belefekszik a szél hullámába, mintha élő, mintha egy ló volna, mindjárt elnyihogja magát. Mennydörgések, villámok döngetik...

...Megered az eső, most hosszan csurog le a lombjain, mint valami fiatal lány előrebukó erős haján, amint éppen kiemelte a lavóról hajmosás után...

– Figyeld! Most meg a karjait kinyújtja a lombok közül, mintha ledobni készülné a szoknyáját...

– Hogy neked mindenről az jut eszedbe.

– Nem szégyellem én. Szeretem a nőket. De jól tette az Isten, hogy teremtett nő is, a sok bunkó férfi mellett.

– No, elállt? Jönnek már az asszonyok. A gyertyát meg fújd el, ez is csonkig égett, mint a Máraié.

– ... az asszonyok a sarabolókapákkal. Meg a Mihály bácsi a derékkaszával, derékkasza? Mi lett vele?

– Talán csinálunk kézikaszálók versenyét. Nem berregne a sok fűnyíró, és a munkából még játék is lehetne. Miska bácsi az egyik legjobb.

– No, a Tibi se maradna le. Vagy a Gyuri bácsi. Meg Jóska, a templomos. Vannak-e még?

– Tíz biztos, aki ki is állna. Főleg ha lányok hordoznák az üdítőt, a győztes meg néha ingyen ihatna Feri bácsinál.

– Mint a pünkösdi király, mi? Ahogy ismerem, Feri úr benne is lenne. A munkabért meg a recsegős derékkaszák helyett kiadná pár kosár pogácsára a polgármester.

– Hát igen, jó, vidám, kedves szórakozás kellene ennek a sokat fárasztott népnek.

– No, jönnek az asszonyok.

– Jó napot, tanár úr! Kivel álmodott?

– Jól mondja. Még hogy kivel?

– Jaj, nem úgy értem. Kiről? Mert nem velem, igaz...

– Nono...

– Osztán maguk mit csinálnak itt? Kártyáztak egész éccaka, vagy mi?

– Az ám, szerencsekártyát vetettünk. Kerestük a szerencsét. A faluét.

– No és kijött az a Szívkirálynő?

– Ki az, biztosan kijön majd, meglátja.

– Neked meg ne a szád járjon, te, hanem a kezed. Mindjárt jön az eligazítás.

– Mit igazítani?

– Asszonyon mindig van mit. Nem tudta?

– Hát, a maguk nyelvével nem bír az ember...

– Á, jó reggelt, Jóska. Csak el ne udvarold itt az asszonyokat.

– Ami az udvart illeti, volna mit tenni.

– Na, itt vannak a virágpalánták, csak szépen sorban, fel a rendelőig. Aztán jól belocsolni.

– Ni, jön a hétórás vonat. Bejött a gyarmati busz is. Megjött a Gabi Gyarmatról. Osztán sokat szívod, te fiú, azt a festékpermetet.

– Dehogy. Be vagyok én öltözve, mint egy úrhajós a holdkompon.

– Aztán csak fújd azokat a gépkocsialvázakat. S neked lesz-e má' kocsid?

– Az még odébb van.

– S hát a lányok?

– Azok idébb vannak.

- Pláne az az egyik, igaz?
- Éppen az. Az az egyik. No, jó napot maguknak, én megyek aludni. Jó napot, Magyarnándor!
- Vagy... jó napot?
- Mind a kettőt.
- Neked is. Meg a kis menyasszonyodnak.

Összefoglalás

Így van ez, groteszk dolog, ám képletes, hogy az éjszakai műszak fiatal munkása, aki aludni készül, kívánja a „jó napot”. Erőt kell gyűjtenie, s másnak is. A falu is, vezetői is tanulják a leckét. Abban egyetért minden kérdezett (nem nagy felismerés), hogy pénzkérdés minden, ez határozza meg a jövőt.

Lassan felhalmozódnak az emberekben – s éppen már kialakult mentalitásukon épülve – a készenlét élénkebb jelei, de erősödik-e az okos döntés és szorgalom iránti bizalom is? Mostanában talán több a remény, de ez „várakozásba van burkolva” – mondta egy kocsmai beszélgetőm. Szorgalom pedig volna.

Nem tudom például elfelejteni azt a háromgyermekes asszonyt, aki a frissen megnyílt virágboltban volt alkalmazott, s napközben is valami összeszerelhető „kütyüt” gyártott gyors mozdulatokkal. Igaz, vevő alig is volt... (Most péksüteményt árul ott egy másik bérlő.)

Az élet egyetlen igazságot ismétel, azt, hogy nem lehet leállni.

Nándor – most tervez.

Isten?... Segítse! Ne csak ő. Főleg a vezetői. Mert összetartó, minden jóra nyitott emberek élnek itt.

Jegyzetek

1. A művelődési ház 1969-ben avatták. Az állami gazdaság cselédházak épületanyagát adta hozzá, a falusiak sok saját munkájukat. Első igazgatója Daróczi Ferenc volt, akinek, gazdag művelődési tevékenységében csak egy színfolt a mohorai-nándori pávakör. Festőművészi adottságai voltak. A művelődési ház a környékről tömegeket vonzott a Déryné Színház operett-előadásaira, de voltak itt más emlékezetes művészeti rendezvények is. Jelenleg átépítése folyik állami támogatással.

2. Magyarnándor címere egy 1827-es pecsétnyomat alapján készült, amelynek P. (agi) Nandor, vagyis Nándor falu volt a felirata. A nándor szó bolgárt jelent. Valószínű, hogy a honfoglalás előtti bolgár dukátus északi pontja volt a település. A mai címer álló, csücskös talpú vágott pajzs, mely középpütt felső vörös és alsó zöld mezőre oszlik. Fenn barna törzsű, zöld lombú fa, alul ezüstsínű eke van, a pajzs-főt aranyszínű, ékköves, háromlevelű heraldikai aranykorona díszíti. A falu zászlaja 150×75 cm-es, aranyrojtos, a címer díszait hordozó selyem fehér rúddal. A volt állami gazdasági irodák előtt kőoszlopon a falu első és második világháborús hősi halottainak neve fölé egy régi, kőből kifaragott magyar királyi szent korona borul. Az első világháborúban 40, a második világháborúban 27 nándori magyar katona esett el. A korona a hősi emlékmű előtt a földben volt elásva (illegálisan), onnan a rendszerváltozáskor vették elő és tették vissza régi helyére. Az emlékműnél január 12-én, a doni áttörés évfordulóján, és május utolsó vasárnapján, a Hősök Napján kegyeleti megemlékezést tartanak. Az iskola előtti park szovjet hősi emlékművét, mely egy betonból öntött nagy csikótűzhelyhez hasonlított, nem azonnal, de elbontották. „Itt jobb nem kapkodni” – mondta az egyik falusi vezető. (Bár a terményraktár iszonyúan ijesztő tömbjét is elbontanák a falu közepén! Gyomorfájdítóan ronda. Az Aszód felől érkező a vonatból először a szép templomot, majd ezt a borzalmat látja beúszni. Szinte jelképes az elmúlt évtizedekre nézve. Nincs rá pénz...)

3. Varga Erzsébet az óvoda vezetője volt, ma nyugdíjas.

4. A Balassagyarmatra északra vivő út Mohorán, Szügyön át halad, ennek kiágazása Csesztve a Madách-kúriával, múzeummal, sok rendezvény helyszínével.

5. Nyilatkozómtól többet nem tudtam meg. Mások szerint Magyarnándorból nem vittek el zsidókat, s kitelepítés sem volt (ötvenes évek).

6. A csángó házaspár asszony tagja selypít. Az „s” nem kötőhang (mint a s, és, meg stb.), hanem ejtéskönnyítő járulék, a vessző tehát az „s” után írandó.

7. bozgor – a magyarok csúfneve a románoknál

8. pityóka – krumpli

9. megfarmarkolászni – ezt a szót nem találtam a tájszótárakban. Azt hiszem, egyéni szóteremtés.

10. Saliga István kéményseprő

11. Mészáros László kőműves

12. Juhász Attila csapos, centercsatár, Cserháthalápon lakik

13. A becsei vadásztársaság vezetője Marton Tibor

14. Kiss József a polgárőrség vezetője. A polgárőrség hivatalos neve Magyar-nándor–Debercsényi Vagyon és Önvédelmi Testület. A faluban hét egyesület van: Körzeti Gazdakör, Nyugdíjas Egylet, Sportegyesület, Művelődési és Falufejlesztő Egyesület, Titán Testépítő Sportegyesület, Horgászegyesület.

15. A Petren György kukoricaföldjénél

16. Kusnyár István, népszerű személy, agglegény

17. Magyaránadorban az iskolás gyerekek száma 200 körül van. Csökkenő a tendencia. A falu törekvése egy állandó nyári gyermek képzőművészeti tábor működtetése. Az 1994-ben megrendezett első táborozásnak 36 résztvevője volt.

18. A falu nevesei: az egykori tanácselnökből három cikluson át volt polgármester, Sándor István, akit 2010-ben újra megválasztottak, Bögös Tamás, volt művelődésház-vezető, tanár, a korábbi polgármester – egyik tiszteletre méltó pedagógusa Giebiszer Gáborné, volt iskolaigazgató – Szána Gábor, a mostani iskolaigazgató – népszerű Filiczkiné Nagy Éva képviselő, Piatrik Valéria könyvtáros.

19. Tamás Jánosné honosította meg Magyaránadorban a Szűz Mária eljegyzése ünnepséget, mely korábban a Jászságban terjedt el. Nógrád megyében nagy kultusza van Szűz Máriának, sok házban van Mária-sarok, porcelánszobor, gyertyák, díszek. Szokásos itt a Mária-öltöztetés. A kis út menti kápolnában (itt „káponkának” nevezik) lévő félméteres szobor évente kétszer-háromszor díszes, drága új ruhát kap. Szandaváralján ezt daloló asszonykórus ünnepli. Magyaránadorban a falu déli bejáratánál lévő kis kápolna Máriácskája Jézust tart a karján. A falu nevezetessége a katolikus templom előtt álló XVIII. századi Nepomuki János-szobor. Májusban a zászlós felvonuláskor a virágdíszes sátraknál misézés folyik.

20. ekecsölés, ekecsüllés – a *Magyar nyelvtörténeti szótár* szerint (Akadémiai Kiadó, 733. oldal) bizonytalan eredetű, valószínűleg hangfestő szó. Első említése: „A parazna ferfi á mas embőr feleségeuel ekeczel”. Azaz pajzánkodik, enyeleg, inceleg, illetve piszkál, piszmog, pepecsel – közelebbi jelentése a Tisza felső vidékén: birbitél, azaz babrál, fogdos, a Vas megyei Kemenesalján birbityöl, Makón birbitél, Füzesabonyban cicerél, petél, búbol. A szó Magyaránadorban egyik alakjában sem használatos.

21. Mónika, mint mondják, lelki sérült, szociális gondozóból kapott kimenőt.

22. ikszikikszititkár – a KISZ-titkár csúfos kiforgatása. Foxi-maxi – a Marxizmus Leninizmus Esti Egyetem hallgatója

23. A faluban zömmel függetlenek a képviselők, a KDNP-nek és a FIDESZnek néhány képviselő tagja van. A szólás azt tartja mégis, hogy „Nógrádban az emberek vagy hithű katolikusok, vagy hithű kommunisták”.

24. kerékbe törés – a hóhér az elítélt végtagjait fokozatosan darabokra tördelte egy felülről újra meg újra leejtett vasalt szekérkerékkel. Végül az emberroncsot a kerékre helyezve felszúrták és a madarak prédájául hagyták.

25. Ipolyi Károly atya, római katolikus lekipásztor Magyarnándorban

26. Furik – talicska. További „magyarnándori szavak”: guliga, guligák = azok a drótvázból hajlított íves kis fülke alakú, a szabadban felállított és virágokkal befűzött helyek, melyeknek Mária-oltára előtt, a máriás zászlókkal felvonulóknak májusi szertartást tart a lekipásztor; cibik = zöldhagyma; karics = disznóól; garád = kerítés; peco = fából készült heverő, dikó, többnyire a konyhában; patrag = rakoncátlan; kutács = piszkavas; rúra = sütő; ziz = átkozó szó: fene, baj (tkp: íz. „Az íz vinne el!” = „A ziz vinne el!”); bregyog = összevissza beszél... és egy helyi étel: a mélytányérba kiszedett főtt tésztára bablevest mernek. A különbség a tésztás bableveshez képest az, hogy sokkal több a metélt. Beszélnek egy régi ételről, a domikáról, de ezt már alig ismerik. Ez – vékony kernyárszeletek túróval váltakozva több rétegben, végül leöntve forró sós vízzel, s a tetejére vajat tesznek. Lehet zsemeléval, kaláccsal is. (A recept előfordul Tótfalusi Kis Miklós kolozsvári szakácskönyvében, Magyar Hírmondó sorozat, Magvető, 1981.)

A felhasznált források jegyzéke:

Magyarnándori Kalendáriumok – A Magyarnándori Művelődési és Falufejlesztő Egyesület kiadásai, 1993

Manga János: *Ünnepek, szokások az Ipoly mentén*, Budapest, 1968

Dr. Koczó Renáta: *Az 1872. évi Hont megyei cigányper*, Vámosmikola, 2000

Etimológiai, táj- és idegennyelvi szótárak, Czuczor–Fogarassy, *A magyar nyelv leíró nyelvtana*, Bárczi Géza: *Magyar Szófejtő Szótár* stb.

A régió tervezési terve, a Cserfa Egyesület munkaterve, Almási Edit dolgozata Miklóssy Endre tanárhoz

Magyarnándor statisztikái az önkormányzati nyilvántartásból

Tartalom

Hazáim	5
A XXI. század költői	6
Tavaszi emlék	8
Fűzér	9
Összetartozó hangok.	11
Vogul szigorlatból	13
Virágkosárvagina	16
Áldás a kenyérért.	17

Árnyék

Gaia mondja	24
Vasházacska	24
Konc király árvája	27
Epitáfium	29
Megérkeznek a koldusok	30
Holdi liliumszál	33
Nagyapám őrzi az erdőt	34
Fák meg őzek.	37
Fájdalomszemű	38
Amit nem mondanak.	39
Én vagyok	40
Alsótó utca.	41
Nagypapa mesél	44
Levél a városból	46
Juvan Sesztalov esete a fagyaltárus asszonnyal	47
Baltaleves	48
Ósbaba.	49
Reszkető	50
Rovar	51

Kitinpáncélos	52
A ludditák	53
Dicsérő	54
A poroló	55
Szössz'	56
Sócsillag	57
Nimzoindia	58
Kenyér is volt, cirkusz is volt.	59
Bazalthegy	60
Jöjjetek el...	61

Az ősz emléke tavasszal

A gulya.	64
Az ősz emléke tavasszal	65
Asszonyok	67
Varga András, unokák meg madarak.	68
M. tekintete	70
Menjetek át a hídon	71
A Cigler úr	72
40 – vagyis „nemodabuda!”...	74
Ilyenek a vonatok...	75
Apám egy paklikocsiból kinéz	76
Koromreggel.	78
Pincepörkölt.	79
Pőre villanykörte....	80
Hérodotosz szerint való	81
A tünemény	82
Képes kis szótár	83
Kegyelet	84
Sirály	86
Biztató.	87

Sakktábla, pár női papucs...	88
Szulammit szá(ja)mba-vétele.	92
A bagdadi tolvaj nővére.	93
Beszéd az aranyaphoz	94
Hallgass rám, szerelem.	96
Reszkető arca türelmes tűzben.	100
Föld voltam még	102
E könnyű rózsá....	103
Rózsák, dáliaák	104
Szeptemberi vihar	106
Október	107
Szálló kémények, vadlibák	109
Adni	110
A történet örökzöldje.	111
Kert és alkonyat	112
Gondoltam.	113
Én vagyok az	115
Nagyságrend.	116
Legyen.	117
Igazi hazám	118
A fa és a hajó	119
Így telik el	120
Májustól őszig	121
A nevek varázslata	122
Aranymíves versek.	124
Szitakötő.	126
Véremet adom	130
A varázsló	131
Körút	132
A rózsabotos barát	133
Száraz borokról és egyéb mámorokról	134
Felnőttkor	135
Horgász-émlék.	136
Angyal.	137

A bárban	138
Asztrálangyal	139
Azért is szerelem	140
Bolondozás asszonyomnak	141
Szívátültetés	142
Zöld tűz	143
Körforgás	144
Elfolyt gyöngysor	145
Örök tavasz	146
Renoir: A mezőn átvezető út	147
Színkirályok	148
Hideg csillag csördül	154
Tenyerem alá	159
Árnyékok mögött	160
Gyalogút	161
Az én vadalmafám	162
Kutak	163
Zsíros kenyéren, ecetes teán	164
Döntési szint	165
Nagy László szobra	168
Ügyirat a hűségéről	169

Hegyi értekezés

Varjakká tevő	182
MagyA(r)merika	185
Este és hajnalban	191
Elégia egy utcaseprőhöz	192
Határszemle	193
Hazai napok	194

Jó napot, Magyarnándor!	197
--	-----

Napkút Kiadó Kft.
1014 Budapest, Szentháromság tér 6. mfsz. 29.
Telefon/fax: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
Szöveggondozó: Kovács Ildikó

Címlapfotó:
Németh Balázs Kristóf: *Hidratáció (Tavaszi kispatak)*
A hátlapon:
Szegő Attila festőművész olajfestménye

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda

ISBN 978-963-263-205-6

1022/12

A szerző kötetei:

Galambok, galambok a történelemben (versek, 1984)

Egy szó (versek, 1987)

Damó (ballada-próza, 2001)

A tájjal maradtam (versek, 2006)

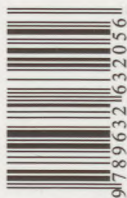
Ölelhető térség (versek, 2006)

Napozik a dongó (gyermekversek, 2006)

Ahmatova ifjú arca (műfordítások, 2007)

Formáért sóvárgó (versek, 2008)

Az okos számár (humor, 2008)

9 789632 163205
3500 Ft

Konczek József

Vogul szigorlat